

Jaarverslag BPF Schilders 2023

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het
Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf

Inhoudsopgave

VOORWOORD	4
PROFIEL BPF SCHILDERS	5
KERNCIJFERS	7
KERNCIJFERS (TOELICHTING)	8
BESTUURSVERSLAG	10
1. BPF SCHILDERS IN 2023	10
2. HOE ZAG DE PENSIOENREGELING ER IN 2023 UIT?	20
3. HOE PRESTEERDE BPF SCHILDERS IN 2023 EN WAT KOSTTE DAT?	27
4. HOE BESTUURDE BPF SCHILDERS IN 2023?	34
5. HOE HEEFT BPF SCHILDERS IN 2023 CONTACT GEHAD MET DEELNEMERS?	57
6. ONDERTEKENING	59
TOEZICHT EN VERANTWOORDING	60
JAARREKENING	73
BALANS PER 31 DECEMBER 2023 (NA BESTEMMING VAN SALDO VAN BATEN EN LASTEN)	73
STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2023	74
KASSTROOMOVERZICHT	75
TOELICHTING OP DE JAARREKENING	76
1. INLEIDING	76
2. GRONDSLAGEN	77
TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER	86
3. BELEGGINGEN	86
4. VORDERINGEN UIT HOOFDE VAN BELEGGINGEN	93
5. VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA	93
6. LIQUIDE MIDDELEN	93
7. STICHTINGSKAPITAAL EN ALGEMENE RESERVE	93
8. VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN	94
9. OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA	97
10. NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN	99
11. VERBONDEN PARTIJEN	100
12. RISICOBEHEER	100
13. FINANCIERING EN FINANCIËLE POSITIE	106
TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN	110
14. PREMIE BIJDRAGEN	110
15. BELEGGINGSOPBRENGSTEN	111
16. PENSIOENUITKERINGEN	112
17. PENSIOENUITVOERINGSKOSTEN	112
18. SALDO OVERDRACHTEN VAN RECHTEN	114
19. OVERIGE BATEN EN LASTEN	114
20. ACTUARIËLE ANALYSE VAN HET SALDO VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN	115
20.1 RESULTAAT OP PREMIEBIJDRAGEN	115
20.2 RESULTAAT OP WAARDEOVERDRACHTEN	116
20.3 RESULTAAT OP BELEGGINGEN EN VERPLICHTINGEN	116
20.4 RESULTAAT OP PENSIOENUITVOERINGSKOSTEN	116
20.5 RESULTAAT OP PENSIOENUITKERINGEN	117
20.6 WIJZIGING ACTUARIËLE GRONDSLAGEN	117
20.7 OVERIGE RESULTATEN	118
21. TOELICHTING OP HET KASSTROOMOVERZICHT	118

22. BESTEMMING VAN SALDO VAN BATEN EN LASTEN	118
23. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	118
24. ONDERTEKENING	119
OVERIGE GEGEVENS	120
ACTUARIËLE VERKLARING	121
CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	123
BIJLAGEN	134
1. PERSONALIA	134
2. NEVENFUNCTIES	136
3. ANNEX IV SFDR.....	138
4. NALEVING CODE PENSIOENFONDSEN.....	144
5. BEGRIPPENLIJST	146

Voorwoord

Weer indexatie mogelijk

Voor u ligt het jaarverslag 2023 van BPF Schilders, het bedrijfstakpensioenfonds voor alle werknemers en ondernemers in de sector Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf in Nederland. 2023 was wederom een hectisch jaar met diverse gebeurtenissen. Zo hebben wij onze organisatie verder verstevigd en werken nu met meer uitbestedingspartijen samen. Het pensioenfonds heeft in 2023 besloten de pensioenen per 1 januari 2024 te verhogen met 3,13%.

Een goed pensioen voor al onze deelnemers

Ongeveer 104.000 mensen ontvangen of bouwen een pensioen op bij BPF Schilders. Sinds de start in 1951 sluit de sector ook ondernemers aan. Want we willen een goed pensioen voor álle deelnemers in de sector.

Nieuw pensioenstelsel

In 2023 is de nieuwe pensioenwet eindelijk aangenomen. BPF Schilders bereidt zich, samen met haar sociale partners, voor op het nieuwe pensioenstelsel. Het bestuur van het pensioenfonds werkt hierbij nauw samen met het Verantwoordingsorgaan met vertegenwoordigers uit de sector, de Raad van Toezicht en met onze adviseurs. Het uitgangspunt is nog steeds een goed pensioen voor de deelnemers in onze sector. Naar verwachting gaan wij op 1 januari 2026 over naar het nieuwe stelsel. Op onze website, in onze nieuwsbrieven en tijdens deelnemersbijeenkomsten besteden wij hier aandacht aan. Kijkt u vooral af en toe eens op onze site www.bpfschilders.nl.

Een goed pensioen in een leefbare wereld

We beleggen uw pensioengeld op een maatschappelijk verantwoorde manier. We kiezen daarom zoveel mogelijk voor organisaties met een positief effect op de wereld. Komend jaar zullen we dit evalueren en actualiseren.

Wij hebben een aparte Rapportage Verantwoord Beleggen opgesteld, waarin staat hoe wij daar invulling aan geven. In dit jaarverslag is een link opgenomen naar de vindplaats op de website.

Er zijn belangrijke gebeurtenissen in de wereld die ook invloed hebben op BPF Schilders. Denk aan de oorlog in Oekraïne en het conflict in het Midden-Oosten. Dit soort ontwikkelingen kan gevolgen hebben voor de financiële markten. Wij houden dit in de gaten.

Dank

Ik wil onze dank uitspreken aan iedereen in de sector die een actieve bijdrage levert aan uw pensioenfonds en uw pensioen!

Namens het bestuur van BPF Schilders, Marlies van Loon, Werknemersvoorzitter

Profiel BPF Schilders

1. Missie, visie en strategie BPF Schilders

Het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf (BPF Schilders) verzorgt in opdracht van sociale partners (OnderhoudNL, CNV Vakmensen, FNV en LBV) de opbouw en betaling van de pensioenen voor alle werkenden, inclusief ondernemers zonder personeel, en pensioengerechtigden in de sector.

BPF Schilders wil op de volgende wijze inhoud geven aan de missie:

1. Het fonds wil de deelnemers een waardevast pensioen bieden. Het fonds ziet collectiviteit, solidariteit en risicodeling als een belangrijk fundament voor deze ambitie;
2. Het fonds wil de regeling uitvoeren op een transparante, betrouwbare en maatschappelijk verantwoorde wijze, tegen aanvaardbare kosten;
3. Het fonds zet haar betrokkenheid in om haar deelnemers te ondersteunen bij het maken van verantwoorde pensioenkeuzes;
4. In het bijzonder wil het fonds zich ervoor inspannen dat ondernemers zonder personeel zich meer bewust zijn dat zij er verstandig aan doen een pensioen op te bouwen dat gelijkwaardig is aan dat van werknemers met een vergelijkbaar inkomen.

BPF Schilders heeft een strategie gericht op continuering van het voortbestaan van het fonds.

2. Organisatie

Het bestuur van BPF Schilders is ingericht volgens het paritair plus bestuursmodel. In dit bestuursmodel bestaat het bestuur, naast de door de organisaties van belanghebbenden, zoals de door de werkgeversorganisatie en werknemersorganisaties voorgedragen bestuursleden, ook uit onafhankelijke bestuursleden met specifieke expertise.

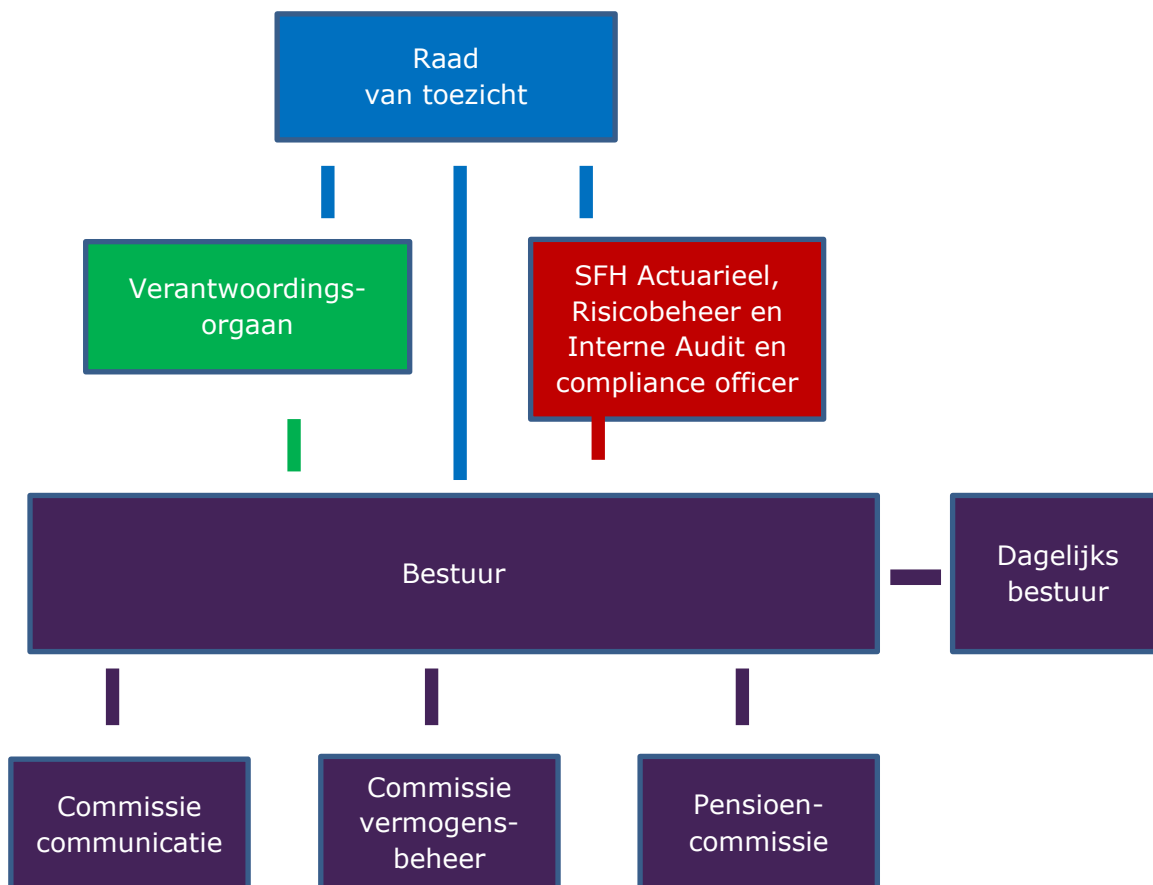
De samenstelling van het bestuur is als volgt:

- twee bestuursleden voorgedragen door werkgeversorganisaties;
- twee bestuursleden voorgedragen door werknemersorganisaties;
- één bestuurslid voorgedragen door een of meerdere voor de schilderssector representatieve organisaties die de ondernemers vertegenwoordigen;
- één bestuurslid voorgedragen door vertegenwoordigers van gepensioneerden uit het verantwoordingsorgaan (VO);
- één onafhankelijk bestuurslid met expertise op het gebied van vermogensbeheer;
- één onafhankelijk bestuurslid met expertise op het gebied van risicomanagement, tevens sleutelfunctiehouder risicobeheer.

Het bestuur heeft als opdracht te zorgen voor een correcte uitvoering van de pensioenregeling, inclusief de communicatie en verantwoording daarover en een duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. Het bestuur vraagt daarbij op onderwerpen advies aan het VO. De raad van toezicht (RvT) toetst en beoordeelt het functioneren van het bestuur en de algemene gang van zaken in het fonds. Het dagelijks bestuur (DB) is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken. Het DB bestaat uit de werkgeversvoorzitter, de werknemersvoorzitter en het onafhankelijke expertbestuurslid vermogensbeheer.

In het kader van de IORPII-richtlijn zijn de sleutelfuncties actuariael, risicobeheer en interne audit ingericht en zijn houders van deze functies benoemd. Daarnaast heeft het pensioenfonds een compliance officer.

Organigram BPF Schilders 2023

Kerncijfers

KERNCIJFERS					
(bedragen in € miljoen)	2023	2022	2021	2020	2019
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	34.685	33.994	33.158	32.212	31.863
- waarvan werknemers	18.733	18.781	18.795	18.647	18.787
- waarvan ondernemers zonder personeel	15.952	15.213	14.363	13.565	13.076
Aantal werkgevers	2.085	2.116	2.133	2.065	2.002
Gewezen deelnemers	32.272	39.194	39.674	40.575	41.631
Pensioengerechtigden	36.463	36.411	36.383	36.062	35.714
Totaal	103.420	109.599	109.215	108.849	109.208
Reglementsvariabelen					
Toeslagverlening (in %)	9,44	2,57	-	-	-
Pensioenuitvoering					
Feitelijke premie	157,5	146,6	136,8	246,6	131,3
Pensioenuitvoeringskosten	13,5	13,5	13,4	13,1	10,9
Uitkeringen	195,0	171,5	160,8	151,7	142,4
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Pensioenvermogen	8.453,0	7.666,2	9.500,1	8.666,4	8.073,0
Technische voorzieningen FTK	6.763,3	6.251,0	7.856,1	8.450,5	7.484,5
Beleidsdekkingsgraad (in %)	127,1	129,1	112,9	96,4	105,8
Reële dekkingsgraad (in %)	94,1	98,1	91,5	78,8	84,8
Actuele dekkingsgraad (in %)	125,0	122,6	120,9	102,6	107,9
Vereiste dekkingsgraad volgens FTK (in %)	119,7	122,5	122,8	122,2	123,1
Minimaal vereiste dekkingsgraad (in %)	104,1	104,1	104,1	104,1	104,1
Uitvoeringskosten					
Kosten pensioenbeheer per deelnemer (in euro per deelnemer)**	189,4	192,1	192,9	191,3	160,7
Totale kosten vermogensbeheer in % exclusief transactiekosten***	0,28%	0,27%	0,30%	0,27%	0,33%
Beleggingsportefeuille					
Vastgoed	1.042,0	1.017,4	1.124,0	881,0	854,2
Aandelen	2.825,5	2.929,7	4.125,4	3.622,2	3.384,0
Vastrentende waarden	4.715,5	3.733,5	4.114,0	4.039,3	3.914,4
Derivaten ****	(494,6)	(552,7)	25,1	277,1	160,3
Overige beleggingen	-	0,0	0,0	0,0	0,0
Beleggingsperformance					
Beleggingsrendement (in %)	11,10	(19,08)	10,00	6,34	17,77
Benchmark (in %)	11,56	(18,77)	9,83	7,36	18,47
Z-score	(0,18)	(0,28)	0,40	0,05	0,04
Performancetoets	0,01	0,14	0,47	0,25	0,44

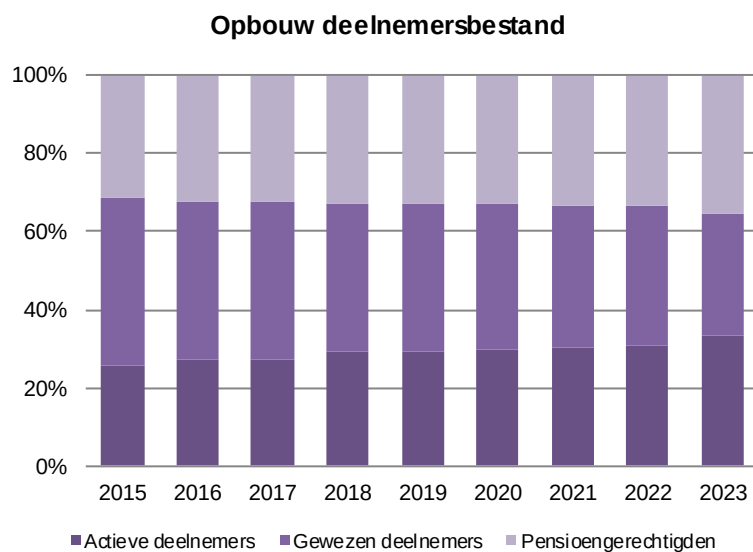
* De toeslagverlening is verwerkt in de kosten van het jaar van toekenning; dus 9,44% in 2022 en 3,13% in 2023

** De kosten per deelnemer zijn berekend conform de definitie van de Pensioenfederatie. Dit zijn de gemiddelde uitvoeringskosten per deelnemer (actieve deelnemers en pensioengerechtigden)

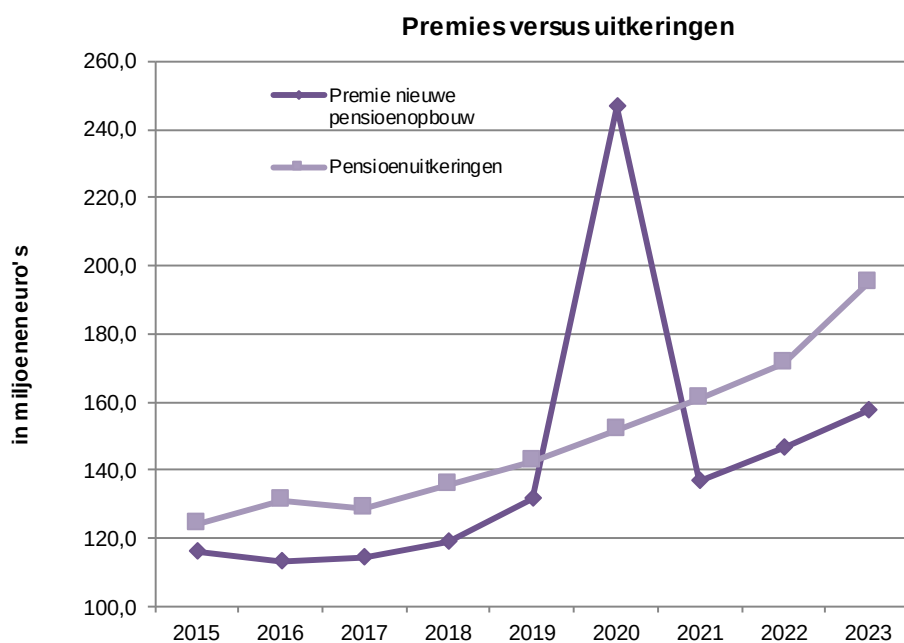
*** Totale kosten vermogensbeheer worden inzichtelijk gemaakt conform de definitie van de Pensioenfederatie

**** Negatieve getallen zijn vermeld met ()

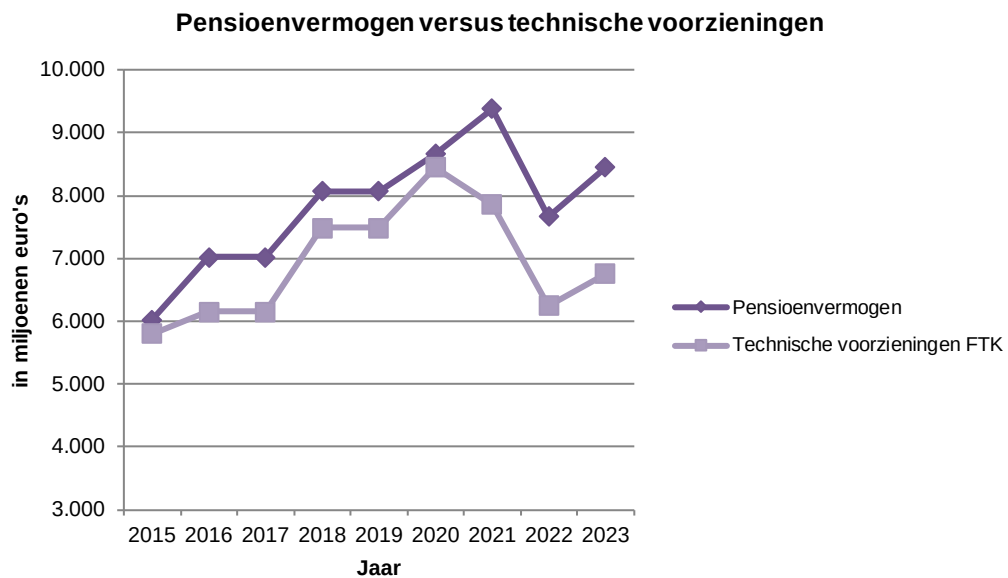
Kerncijfers (toelichting)

Het aantal actieve deelnemers is gedurende 2023 met 2% toegenomen. Het aantal pensioengerechtigden is in 2023 gelijk gebleven.

De hoge premiebate in 2020 werd veroorzaakt door de slotinkoop van de aanspraken met betrekking tot de inkoopregeling, deze regeling liep eind 2020 af. Na een aantal jaren zonder toeslagverlening kon per 1 juli 2022 een toeslag worden verleend van 2,57%. Per 1 januari 2023 bedroeg de toeslag 9,44%. Daarnaast stijgen de pensioenuitkeringen door het effect van de babyboom en hogere pensioenen doordat deelnemers later met pensioen gaan.

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat het pensioenvermogen van BPF Schilders ultimo 2023 hoger is dan de technische voorziening. De toename van de technische voorziening hangt vooral samen met de daling van de nominale rentevoet van 2,54% eind 2022 naar 2,3% eind 2023. De actuele dekkingsgraad bedroeg 125,0% ultimo 2023.

Bestuursverslag

1. BPF Schilders in 2023

Het Strategisch Plan 2018-2022 van BPF Schilders is begin 2023 geëvalueerd en geactualiseerd. Aan de hand van een SWOT-analyse en een confrontatieanalyse zijn de kernpunten en prioriteiten voor het strategisch beleid in de komende jaren bepaald. Naar aanleiding hiervan is een nieuw Strategisch Plan voor de periode 2023-2025 vastgesteld. Op basis van de input van de bestuurlijke commissies en werkgroepen zijn vervolgens ook de strategische doelstellingen, de subdoelstellingen en de deliverables voor 2023 herzien en opnieuw vastgesteld.

Hieronder worden de resultaten van de belangrijkste doelstellingen toegelicht. Daarna volgt een aantal belangrijke ontwikkelingen voor BPF Schilders in 2023.

Doelstelling 1 Voorbereiding nieuwe representativiteitstoets

BPF Schilders biedt – als een van de weinige bedrijfstakpensioenfondsen in Nederland – een pensioenvoorziening voor zzp'ers, zodat ook zij een oudedagsvoorziening kunnen opbouwen en de belangrijkste risico's daarbij solidair kunnen worden gedeeld.

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft in 2021 de verplichtstelling met vijf jaar verlengd, nadat de representativiteit wederom is vastgesteld.

De verplichtstelling geldt tot juni 2026. Sociale partners hebben aangegeven dat zij de verplichte deelname van zzp'ers aan de regeling willen behouden. Het fonds heeft net als sociale partners, de ambitie om de deelnemers een goed pensioen te bieden, tegen een betaalbare premie en lage uitvoeringskosten. Het fonds wil een zo groot mogelijke collectiviteit behouden. Door de zzp'ers onder de verplichtstelling te houden wordt een zo groot mogelijke collectiviteit behaald.

Een belangrijk aandachtspunt is het feit dat het merendeel van de zzp'ers een relatief laag pensioen opbouwt op basis van het minimum pensioenkeuzeloon. De lagere premiebijdrage van zzp'ers die hiervan het gevolg is, zorgt voor onevenwichtigheid in de regeling ten opzichte van werknemers. Het bestuur heeft geconstateerd dat een deel hiervan buiten de directe invloedssfeer ligt van het pensioenfonds omdat deze worden veroorzaakt door wetgeving en sociale kaders. Het pensioenfonds onderneemt actie daar waar mogelijk is.

BPF Schilders heeft eind 2022 een notitie over zzp'ers bij BPF Schilders opgesteld vanuit de strategische visie van het fonds en de maatschappelijke uitdaging met betrekking tot de zzp-populatie binnen BPF Schilders. Daarin zijn sociale partners uitgenodigd om in 2023 een gezamenlijk actieplan uit te werken om in 2026 opnieuw te voldoen aan de representativiteitstoets van de huidige verplichtstelling. Sociale partners hebben aangegeven zich evenals het bestuur verantwoordelijk te voelen voor deze problematiek.

Vanwege het belang van het zzp-dossier is er begin 2023 een specifieke strategische doelstelling opgesteld om te waarborgen dat hieraan prominent aandacht wordt gegeven: "Een volwaardige deelname van ondernemers aan de pensioenregeling van BPF Schilders, waarbij het fonds ervoor zorgdraagt dat er bewustwording is van een goed, waardevast pensioen en dat dit effect krijgt in een voldoende en passende voorziening."

Er zijn acties m.b.t. twee sporen uitgevoerd:

1. Het vergroten van de bewustwording bij ondernemers zonder personeel dat het belangrijk is om door middel van een hogere pensioenopbouw een beter pensioen te realiseren. Dit is uitgewerkt in een actieplan zzp.
2. Het verhogen van de representativiteit ter voorbereiding op de nieuwe representativiteitstoets.

Er is in het tweede kwartaal van 2023 een gezamenlijke kerngroep zzp van sociale partners en BPF Schilders ingesteld die in 2023 verschillende malen heeft vergaderd. De werkgroep heeft het actieplan inhoudelijk getoetst aan waar de achterban behoefte aan en heeft alle acties inhoudelijk doorleefd en uitgevoerd.

De focus van de strategische doelstelling m.b.t. ondernemers wordt momenteel herzien. Naar verwachting is dit proces begin 2024 afgerond.

Doelstelling 2 De Nieuwe Pensioenregeling

In het belang van de deelnemer en in afstemming met sociale partners bereidt BPF Schilders zich voor op de komst van het nieuwe Pensioenstelsel door de uitwerking van de Nieuwe Pensioenregeling (NPR) en de tijdige transitie naar de Wtp. BPF Schilders streeft ernaar om dit traject ruim voor de wettelijke deadline van 1 januari 2027 af te ronden.

Programmamanager en ketenoverleg

In verband met het grote aantal nieuwe uitbestedingspartijen is in april 2023 een externe programmamanager Wtp aangesteld die regie voert over het Wtp-traject van BPF Schilders.

De programmamanager heeft het Programmaplan Toekomstig Pensioencontract (TPC) uit 2021 geactualiseerd. Het herziene Programmaplan is medio 2023 door het bestuur vastgesteld. De hoofdlijnen uit het oorspronkelijke Programmaplan, inclusief de mijlpalenplanning, blijven bestaan.

Ook is in 2023 een ketenoverleg gestart met alle partijen in de vermogensbeheerketen van BPF Schilders. De overgang naar de nieuwe pensioenregeling in de Wtp leidt tot een andere manier van beleggen, een andere informatie uitwisseling tussen ketenpartners, en een andere communicatie met de deelnemers. Het gezamenlijke doel is het voorleggen van een goed en voor alle partijen passend uitvoeringsmodel aan het bestuur, waaraan alle partijen zich formeel committeren. De inrichting van de vermogensbeheerketen in afstemming met VLK, BNY Mellon en PGGM verloopt voorspoedig. De te maken afspraken over informatie uitwisseling en kosten binnen de keten vormen input voor het implementatieplan, dat in Q2 en Q3 2024 wordt uitgewerkt. Na het maken en vastleggen van de afspraken wordt de informatie uitwisseling getest. In de bestuursvergadering van 22 april 2024 is een voorlopig besluit genomen over de inrichting van het zgn. Target Operating Model (TOM) vermogensbeheer.

Door middel van een periodieke voortgangsrapportage worden het bestuur, VO, RvT en de sleutelfunctiehouders geïnformeerd over de voortgang van het Wtp-programma.

Programmaplan Wtp

Fase 1 (oriëntatiefase) van het Programmaplan is eind januari 2022 afgerond doordat sociale partners hun voorkeur hebben uitgesproken voor de solidaire premieregeling met invaren van de bestaande aanspraken en het voortbestaan van de verplichtstelling voor zzp'ers.

In 2023 zijn de arbeidsvoorwaardelijke fase (fase 2), die zich afspeelt tot 1 januari 2024 en de opdrachtaanvaarding (fase 3), die loopt tot 1 april 2024 uitgewerkt, in afstemming met het VO, de RvT en sociale partners. Door de onderlinge afhankelijkheden van de te nemen besluiten lopen fase 2 en fase 3 geleidelijk in elkaar over. Voor de uitvoering van fase 2 en 3 is een detailplanning opgesteld en uitgevoerd. De uitvoering van het Wtp-traject loopt zonder grote vertraging, en grotendeels conform de planning.

Bij de uitvoering van het Programmaplan zijn in 2023 de volgende mijlpalen verder uitgewerkt en (gedeeltelijk) afgerond:

- Aanvaardingskader (#mijlpaal 2): het aan het begin van het Wtp-proces opgestelde Aanvaardingskader, is eind 2023 aangescherpt en opnieuw vastgesteld. In het Aanvaardingskader staan de normen met behulp waarvan het bestuur zal toetsen of het de opdracht van sociale partners tot uitvoering van de nieuwe pensioenregeling kan aanvaarden. Het wordt meegenomen bij de verdere voorbereiding van de opdrachtaanvaarding door het bestuur in 2024.
- Uitgangspunten risicohouding (#mijlpaal 2): eind 2023 is besloten om het al eerder in 2022 uitgevoerde Risico Preferentie Onderzoek (RPO) door middel van een update aan te vullen met de benodigde elementen op basis van de Wtp en de leidraad/vereisten van de AFM. De uitkomst van de update RPO en de verdere uitwerking van de risicohouding van BPF Schilders wordt naar verwachting aan het eind van het tweede kwartaal van 2024 afgerond. .
- Doelstelling NPR, principe besluit contracttype & invaren (#mijlpaal 3): is op 1 januari 2023 afgerond.
- Uitwerking beleidsopties regeling & Producten (#mijlpaal 4): in de bestuursvergadering van 21 december 2022 is de uitwerking van de financiële instrumenten van de financiële opzet oordeelsvormend door het bestuur besproken en onderschreven.
- Keuze regeling & producten (#mijlpaal 5): op basis van de eind 2022 door het bestuur vastgestelde uitwerking van de financiële instrumenten van de financiële opzet van de nieuwe pensioenregeling is in de eerste helft van 2023 verder gesproken met sociale partners over de premie & ambitie van de nieuwe pensioenregeling en de opzet daarvan. In april 2023 hebben sociale partners aangegeven dat zij de voorgestelde aanwendingsdoelen van de solidariteitsreserve in beginsel onderschrijven. Na beantwoording van een aantal vragen over de premie- en ambitie en het nabestaanden- en wezenpensioen hebben sociale partners medio 2023 de keuzes m.b.t. het nabestaandenpensioen bevestigd. Ook hebben zij aangegeven dat bij de verdere berekeningen ten behoeve van invaren en compensatie kan worden uitgegaan van de huidige premie van 30,1%.
- Transitie-FTK en overbruggingsplan (#mijlpaal 5,5): In juni 2023 is besloten dat BPF Schilders voor indexatie in 2023 geen gebruik zal maken van het transitie-FTK. Er is daarom voor 1 september 2023 geen overbruggingsplan opgesteld en ingediend bij DNB. Dit geeft tijd en ruimte om, in afstemming met het VO en de RvT, de keuze over het transitie-FTK in 2024 zorgvuldig voor te bereiden in relatie tot de uitwerking van invaren en compensatie eind 2023. Het VO, de RvT, sociale partners en DNB zijn over dit besluit geïnformeerd.

- Beleidsopties invaren & compensatie en (#mijlpaal 6): deze mijlpaal is in afronding. In een aantal extra vergaderingen van het bestuur in augustus en september 2023 zijn de onderwerpen invaren en compensatie uitgewerkt. Deze uitwerking is aan het eind van het derde kwartaal van 2023 ter beschikking gesteld aan sociale partners t.b.v. de uitwerking van het transitieplan.
- Besluit Invaren & keuze compensatie (#mijlpaal 7): in het vierde kwartaal van 2023 is de uitwerking van het transitieplan door sociale partners opgepakt. Sociale partners hebben 7 november 2023 overeenstemming bereikt over de belangrijkste keuzes rondom de invulling van het nieuwe pensioencontract en de wijze van invaren. Het principe akkoord m.b.t. de nieuwe pensioenregeling is vervolgens aan de leden van CNV Vakmensen, FNV, LBV en OnderhoudNL voorgelegd. Deze ledenraadplegingen zijn medio december 2023 met positieve uitkomst afgerond doordat de leden van de eerder genoemde sociale partners met het principe akkoord hebben ingestemd.
Na bespreking is het definitieve transitieplan op 26 januari 2024 gepubliceerd op de website van BPF Schilders. De ANBO is hierover geïnformeerd en uitgenodigd voor een gesprek met sociale partners, dat op 7 maart 2024 heeft plaatsgevonden. In 2024 zal bestuurlijke besluitvorming plaatsvinden met betrekking tot het verzoek tot invaren op basis van het transitieplan van sociale partners en de opdrachtaanvaarding door het bestuur.
- Eind 2023 is een gedetailleerde planning (inclusief de te nemen bestuurlijke besluiten) vastgesteld van het vervolgproces Wtp in de eerste helft van 2024 na de afronding van transitieplan. Om meer tijd te hebben voor de uitwerking van het implementatieplan en het communicatieplan is de deadline voor het indienen van het implementatieplan, het communicatieplan en het invaarsjabloon verschoven van 1 april 2024 naar 1 oktober 2024. Dit past in de vervolgplanning Wtp.

Doelstelling 3 Optimale voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel door het vergroten van het vertrouwen van deelnemers

BPF Schilders wil optimaal voorbereid zijn om, ook in het nieuwe pensioenstelsel, het draagvlak voor een collectief pensioensysteem te vergroten en in het verlengde daarvan de betrokkenheid en het vertrouwen in BPF Schilders. Het bieden van inzicht in de keuzes en het handelingsperspectief van de deelnemer zijn daarbij belangrijke aandachtspunten. BPF Schilders wil met zijn communicatie deelnemers gemak, grip en comfort bieden.

In het kader van deze doelstelling heeft BPF Schilders in 2023:

- Een goede klanttevredenheid gerealiseerd. Uit de jaarlijkse meting door middel van de Reputatiemonitor voor deelnemers, ondernemers en gepensioneerden en de Reputatiemonitor voor werkgevers heeft de gemiddelde totaalscore van 6,9 opgeleverd.
- Gewerkt aan het streven om het persoonlijk contact eind 2023 voor 75% van het totaal aantal contacten digitaal plaats te laten vinden, die vanzelfsprekend moeten aansluiten op de behoeften van de klanten. De insteek hiervan is tweeledig: deelnemers verder de omslag laten maken naar digitale communicatie (inclusief begeleiding) en alternatieven blijven bieden voor de minder digitale deelnemers. In het kader hiervan:
 - o Zijn online spreekuren aangeboden. Deze zijn goed gewaardeerd, alhoewel deelnemers de voorkeur geven aan livesessies.
 - o Heeft in juni 2023 het 2e online webinar voor werkgevers plaatsgevonden.

- Hebben er zowel digitale als live pensioenpresentaties plaatsgevonden.
 - Is het pensioenblad gefaseerd / gedeeltelijk gedigitaliseerd.
 - Is een verkort jaarverslag 2022 in de vorm van een animatie digitaal uitgebracht.
- Gewerkt aan een actuele en duidelijke communicatie met deelnemers over het nieuwe pensioenstelsel, inclusief invaren. Het doel daarvan is dat deelnemers begrijpen wat er gaat veranderen en het vertrouwen hebben dat BPF Schilders dit goed en eerlijk oppakt. In het kader hiervan heeft BPF Schilders;
 - Op zijn website duidelijke en actuele informatie verstrekt over de voorbereiding van het fonds op het nieuwe pensioenstelsel.
 - Plannen van aanpak opgesteld en uitgevoerd over de toeslagverlening 2023 en 2024.
- Vanuit zijn zorgambitie de (gewezen) deelnemers geholpen bij het maken van passende keuzes, voor zover het de eigen pensioenregeling betreft. BPF Schilders is zich ervan bewust dat niet alle financiële omstandigheden van de deelnemer worden meegenomen in de begeleiding. Hierbij is minimaal voldaan aan de wettelijke vereisten (wetgeving en leidraad AFM). BPF Schilders heeft dit onder meer gedaan door:
 - De doelstellingen van BPF Schilders m.b.t. keuzebegeleiding in de huidige pensioenregeling vast te stellen en op de website te publiceren. Dit geldt ook voor de informatie over de klachtenregeling.
 - Het gebruik van online tools, zoals de pensioenplanner.
 - Persoonlijk contact met de deelnemers, zowel door gesprekken via videobellen of een persoonlijke afspraak (pensioensprekken).
 - Educatieve content te ontwikkelen en te delen over pensioenplanning, financiële geletterdheid en duurzame investeringen.
 - BPF Schilders gaat zijn deelnemers (nog) beter informeren door de speciaal voor hen georganiseerde live bijeenkomsten en door meer info en contact via webinars te hebben.
 - Het verder verfijnen en toegankelijker maken van de tool voor het pensioenkeuzeloon voor ondernemers;
- Te letten op een betere inzet van communicatiemiddelen in relatie tot de kosten daarvan.

Doelstelling 4 Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

BPF Schilders streeft naar een goed pensioen met meetbaar sterk verminderde negatieve impact van zijn beleggingen op mens, maatschappij en milieu. Daarmee worden risico's beheerst en kansen benut die gepaard gaan met duurzaamheid en klimaatverandering.

BPF Schilders belegt onder meer in ondernemingen en projecten die oplossingen bieden voor gezondheidszorg, waterschaarste en klimaatverandering. Dat laatste is wereldwijd een actueel onderwerp waar het fonds de komende jaren ook meer over moet rapporteren. BPF Schilders is ondertekenaar van het klimaatcommitment financiële sector. Als onderdeel van dit commitment heeft BPF Schilders voor eind 2022 een klimaatactieplan vastgesteld en gepubliceerd. Omdat klimaat een integraal onderdeel is van het MVB-beleid van BPF Schilders is het klimaatactieplan opgenomen in het MVB-beleid van BPF Schilders dat beschikbaar is op de website. In het klimaatactieplan wordt een CO₂-reductiepad in lijn met de 'Climate Transition Benchmark' (CTB) geformuleerd. Dit reductiepad leidt tot het klimaatdoel van Parijs. De CTB start met 30% reductie in 2019, daarna zal jaarlijks de CO₂

voetprint dalen met 7%. Daarnaast staan er in het klimaatactieplan concrete acties om deze doelstelling te behalen en hierover te rapporteren.

BPF Schilders voldoet aan de verplichting op grond van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) om in de komende jaren meer inzicht te geven in klimaat- en andere duurzaamheidsrisico's in beleggingsproducten. De pensioenregeling van BPF Schilders is al eerder geclassificeerd als een pensioenregeling in de zin van artikel 8 SFDR. In verband met de passendheid bij het beleid van het pensioenfonds en de beschikbaarheid van data heeft BPF Schilders er voor gekozen om ook te gaan rapporteren over de onderstaande optionele Principle Adverse Indicators (PAI's):

- a. Investerings in bedrijven zonder initiatieven ter vermindering van de CO₂-uitstoot (milieu/ klimaat).
- b. Aantal geïdentificeerde gevallen van ernstige mensenrechtenkwesties en incidenten (sociaal).

Het PAI-statement is in juli 2023 op de website van het fonds geplaatst.

BPF Schilders heeft de op grond van de SFDR vereiste precontractuele informatie ('bijlage II') voor eind 2022 op de website gepubliceerd onder de rubriek 'Duurzaamheidsinformatie'. De reeds in 2022 gepubliceerde informatie op de website is in 2023 opnieuw geactualiseerd ('website disclosure').

BPF Schilders sluit ondernemingen en staatsobligaties soms uit van de beleggingsportefeuille als hun producten of diensten niet passen bij de normen en waarden van het fonds. BPF Schilders belegt bijvoorbeeld niet in tabaksbedrijven of in ondernemingen die controversiële wapens maken. In de huidige tijd wordt duurzame energievoorziening steeds belangrijker om de nadelige gevolgen van klimaatverandering te beperken. Daarom zijn beleggingen in bijvoorbeeld kolen en teerzand in het verleden afgebouwd. Staatsobligaties van landen waarop een sanctie van de Verenigde Naties of de Europese Unie rust, zijn ook uitgesloten. De actuele uitsluitingenlijst van BPF Schilders is op de website gepubliceerd.

Voor nadere informatie wordt verwezen naar pagina 27 van dit jaarverslag en naar het MVB-jaarverslag dat is opgesteld. Dit is ook te raadplegen op de website BPF Schilders.

BPF Schilders heeft in 2023 met name gewerkt aan de implementatie van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en de verdere uitwerking van het ESG-ricoraamwerk.

BPF Schilders heeft in 2023 besloten om de ondertekening van de United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI) te continueren.

Naast de hiervoor genoemde strategische doelstellingen, waren de volgende onderwerpen in 2023 van belang.

Goede relatie met sociale partners

Een goede samenwerking met sociale partners zorgt ervoor dat BPF Schilders zijn missie, visie en strategie kan realiseren in het belang van alle betrokkenen. Ook in 2023 was de relatie goed; de overleggen waren constructief en verliepen in een goede sfeer. Sociale partners laten merken ook zeer betrokken te zijn bij de opzet van de nieuwe pensioenregeling in het nieuwe pensioenstelsel en bij de zzp-problematiek.

Afronding transities naar nieuwe uitbestedingspartijen ('changes')

PGGM heeft ultimo 2021 de Nadere Overeenkomst Vermogensbeheer en de Nadere Overeenkomst Advies inzake Financierings- & ALM-beleid, Advies Beleggingsbeleid en Fiduciair Advies eenzijdig opgezegd per uiterlijk 31 december 2022.

BPF Schilders heeft daarom in 2022 Van Lanschot Kempen Investment Management (VLK) aangesteld als fiduciair vermogensbeheerder en de combinatie van Ortec en Milliman als nieuwe ALM- en NPR adviseur. De fiduciaire advisering door VLK is op 1 juli 2022 gestart.

Naar aanleiding van deze opzegging heeft het bestuur ook de dienstverlening van PGGM op het gebied van bestuursondersteuning en Client Facing Risk (CFR, sleutelfunctie vervulling risicobeheer) beëindigd en in 2022 ondergebracht bij van PGGM onafhankelijke partijen, respectievelijk Montae & Partners (M&P) en AethiQs B.V.

Hieronder wordt verslag gedaan van de afronding van de in 2023 nog (door)lopende transitietrajecten.

Transitie fiduciair management

Het operationele vermogensbeheer is per eind 2022 overgegaan van PGGM naar VLK. De risico's met betrekking tot een aantal nog openstaande punten, zoals de compliance monitoring door de custodian op de naleving van de beleggingsrichtlijnen, waren beheersbaar en zijn in 2023 opgelost.

Transitie beleggingsadministratie en uitbreiding contract custodian

De bestaande dienstverlening van BNY Mellon (BNYM) is met ingang van 1 januari 2023 uitgebreid met onder andere de financiële beleggingsadministratie, de invulling van FTK-staten en het doen van compliance checks.

De afspraken zijn in de loop van 2023 uitgewerkt en vastgelegd in een addendum op de bestaande overeenkomst tussen BPF Schilders en BNYM.

Transitie LDI-management

Cardano is aangesteld als nieuwe LDI-manager voor de uitvoering van de renteafdekking van BPF Schilders. De transitie van de LDI-custody naar BNYM heeft vanwege praktische redenen op 1 februari 2023 plaatsgevonden.

Transitie ALM-provider en NPR-adviseur vanaf 2023

PGGM heeft zijn werkzaamheden met ingang van 1 april 2023 beëindigd en in goed overleg overgedragen naar Ortec en Milliman, die deze dienstverlening hebben voortgezet.

Selectie adviseur en transitie fiscale dienstverlening

De fiscale dienstverlening van PGGM, zoals de teruggave/vrijstelling van bronbelasting, het voldoen aan buitenlandse belastingverplichtingen en het indienen en monitoren van EU claims zijn met ingang van mei 2023 uitbesteed aan KPMG Meijburg & Co.

Overige onderwerpen met betrekking tot vermogensbeheer

Goed beleggingsjaar

BPF Schilders realiseerde over 2023 een positief rendement. Het totaalrendement van de beleggingsportefeuille inclusief de zogeheten valuta overlay bedroeg 11,1%. Vrijwel alle beleggingscategorieën, met uitzondering van onroerend goed en alternatieve beleggingen behaalden in 2023 een positief rendement. Daarmee herstelt de beleggingsportefeuille van de negatieve rendementen in het voorgaande jaar. Voor nadere informatie wordt verwezen hoofdstuk 3 van dit jaarverslag.

Verdere verhoging Rentehedge

Als uitvloeisel van het strategische beleggingsbeleid is de renteafdekking in december 2023 verhoogd naar circa 77%. Hierbij is rekening gehouden met de benodigde liquiditeit, grondslagwijzigingen in 2024 en de toeslagverlening van 3,13% in 2024.

Door de hogere renteafdekking wordt het fonds beter beschermd tegen rentedalingen, terwijl een eventuele stijging van de rente nog steeds leidt tot een hogere dekkingsgraad.

Uittreding Fondsen voor Gemene Rekening (FGR'en) PGGM

Conform de in 2022 gemaakte afspraken met PGGM VB en PFZW is de uittreding van BPF Schilders uit drie liquide PGGM Beleggingsfondsen naar separate mandaten bij externe vermogensbeheerders voor 31 december 2023 afgerond. BPF Schilders heeft zijn participatie in de volgende PGGM fondsen in 2023 beëindigd: het PGGM Developed Markets Equity PF Fund, het PGGM fonds Alternatieve aandelen (Developed Markets Alternative Equity II Fund), het PGGM fonds High Yield Ontwikkelde markten. BPF Schilders participeert bij PGGM nu alleen nog in het PGGM Infrastructuur Fonds (PIF).

Een instabiele wereld

Medio maart 2023 gingen in de Verenigde Staten de Silicon Valley Bank en een aantal andere banken failliet, nadat klanten en masse hun tegoeden opvroegen. Korte tijd later werd in Zwitserland de in nood verkerende bank Credit Suisse overgenomen door UBS. In de loop van 2023 bleken de gevolgen van de onrust in de bankensector relatief beperkt te zijn. De situatie was in 2023 duidelijk anders dan tijdens de financiële crisis van 2008. Nu was het vooral het effect van de rentestijging in combinatie met slecht balansmanagement dat de problemen veroorzaakte. Er is gelukkig tijdig en adequaat ingegrepen. Er was geen sprake van een systeemrisico en er heeft zich geen escalatie voorgedaan.

De oorlog tussen Rusland en Oekraïne ging in 2023 haar 2^e jaar in en is nog altijd gaande. De oorlog had direct na de inval een dramatisch effect op de energieprijzen en de productieketens van een aantal belangrijke goederen. Mede hierdoor nam de inflatie wereldwijd sterk toe. Geleidelijk heeft Europa zich minder afhankelijk gemaakt van Russisch gas en heeft men de logistieke ketens aangepast. Gedurende 2023 is de inflatoire spanning daardoor afgenomen en dat resulteerde in een omslag in de trendmatige ontwikkeling van de lange rente. Na een forse stijging in de eerste 10 maanden van het jaar, daalden de belangrijkste rentes in november en december tot circa het niveau waarmee het jaar van start ging.

In geopolitiek opzicht bleef in 2023 de spanning tussen China en de VS onverminderd hoog met februari als dieptepunt in de diplomatieke relaties als gevolg van een spionageballon die het Amerikaanse luchtruim binnenvloog. Beide landen hebben sindsdien wel enigszins gede-escaleerd; er zijn weer gesprekken,

alleen nog niet op militair vlak. De kans op een acute aanval van China op Taiwan lijkt vooralsnog klein maar mocht China toch trachten het eiland in te nemen zullen de wereldwijde gevolgen groot zijn.

China en de VS werken al decennia aan middelen om elkaar beter te kunnen bestrijden: China richt zich daarbij onder andere op de verbetering van het arsenaal van middellange afstandsraketten, terwijl het Amerikaanse buitenlandbeleid zich richt op een hechtere militaire samenwerking met buurlanden Taiwan en Japan. Daarnaast probeert de VS de technologische ontwikkeling van China af te remmen door strenge exportcontroles en -verboden.

In het Midden-Oosten zijn de spanningen hoog opgelopen door de oorlog tussen Israël en Hamas na de inval door Hamas op 7 oktober 2023. Dit is het bloedigste conflict tussen Israël en de Palestijnen sinds 1948 met veel burgerslachtoffers. Financiële markten reageerden gematigd. Aandelenmarkten bewogen de eerste weken weinig, terwijl de olieprijs (Brent) zelfs daalde. Wel werd de doorvaart door de Rode Zee belemmerd door aanvallen van Houthi-rebellen op Westerse schepen. Al met al is de impact op inflatie (en monetair beleid) door de onrust in het Midden-Oosten verwaarloosbaar gebleken.

Vervallen algemene vrijstelling clearingverplichting pensioenfondsen

Per 19 juni 2023 is de algemene vrijstelling van pensioenfondsen voor de clearingverplichting vervallen. BPF Schilders classificeert hierdoor als een Financial Counterparty+ als bedoeld in de regelgeving rond de vrijstelling voor de clearingverplichting voor renteswaps. Dit is op 12 juni 2023 zowel bij de European Securities and Markets Authority (ESMA) als bij DNB gemeld.

Evenwichtige premieafpraak

Door de gewijzigde grondslagen 2023 was de feitelijke premie van 30,1% niet langer kostendekkend. Door de verder gestegen levensverwachting is de inkoop van pensioen duurder geworden. Daarom moet de pensioenpremie worden verhoogd of de opbouw verlaagd. In overleg met sociale partners en op advies van het VO is gekozen om het opbouwpercentage van het partnerpensioen (PP) vanaf 2023 te verlagen van 1,3125% naar 1,2166%. Deze maatregel heeft de minste impact op de deelnemers. Ondanks de aanpassing, is het opbouwpercentage van PP bij BPF Schilders met 70% van het ouderdomspensioen nog steeds goed. Hiermee wordt ook alvast ingespeeld op de beoogde veranderingen in het PP door de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp).

BPF Schilders hanteert voor de vaststelling van de Gedempte Kostendekkende premie (GKDP) voor de periode 2024-2028 de rentetermijnstructuur (RTS) van 30 september 2023 en het ingroeipad voor inflatie per 1 oktober 2023, zoals gepubliceerd door DNB. Op grond hiervan is vastgesteld dat de feitelijke premie van 30,1% van de pensioengrondslag kostendekkend is en in 2024 kan volstaan. Het VO heeft hierover positief geadviseerd.

Dekkingsgraad en indexatie

Op de peildatum van 30 september 2022 die bepalend is voor de verhoging van de pensioenen in 2023 was de beleidsdekkingsgraad van BPF Schilders 126,3%. Daarom besloot het bestuur om de pensioenen per 1 januari 2023 te verhogen met 9,44% op basis van het reguliere FTK met gebruikmaking van het alternatieve ingroeipad. Het VO heeft hierover positief geadviseerd.

Het bestuur heeft eind 2023 geconstateerd dat de huidige door het fonds toegepaste maatstaf voor toeslagverlening, de afgeleide Consumenten Prijs Index (CPI) voor alle huishoudens (CPI) van het Centraal Bureau voor de Statistiek, door de ontwikkeling van de inflatie instabiel en volatiel is geworden. Het moment van vaststellen heeft grote invloed op de ambitie en dus ook de hoogte van de toe te kennen toeslag in een bepaald jaar. Door de methodebreuk die het CBS in 2023 met betrekking tot de energieprijzen in de berekening van het CPI heeft doorgevoerd is dit effect vergroot. De huidige jaarpunt-methode (meting van september 2022 – september 2023) voor de toeslagverlening pakt onevenwichtig uit, omdat de verschillende referentieperioden grote verschillen in uitkomst laten zien. Mede omdat de deelnemers van BPF Schilders wel degelijk prijsinflatie ervaren heeft het bestuur, na afweging van verschillende alternatieve maatstaven, besloten om de maatstaf voor toeslagverlening met ingang van 2024 te wijzigen.

De toeslagverlening wordt in het vervolg berekend op basis van het 12-maandsgemiddelde over de periode oktober tot september. Dat resulteert voor 2024 in een toeslagambitie van 6,71% (fiscaal aangepast naar 5,56% omdat een deel van deze ambitie al in 2023 was verwerkt) met een maximale indexatie van 3,13% op basis van Toekomstbestendig Indexeren (TBI). DNB, het VO, de RvT en sociale partners zijn vooraf geïnformeerd over deze beleidswijziging. Ook is rekening gehouden met de adviezen van de sleutelfunctiehouders Actuarieel en Risicobeheer. De wijziging van de maatstaf is opgenomen in de ABTN 2024 en het pensioenreglement 2024.

De toeslag 2024 is op basis van de gewijzigde maatstaf en op basis van toekomstbestendig indexeren (TBI) binnen het FTK vastgesteld op 3,13% met ingang van 1 januari 2024.

De beleidsdekkingsgraad van BPF Schilders, na verwerking van de indexatie 2024 is 127,1% ultimo december 2023.

2. Hoe zag de pensioenregeling er in 2023 uit?

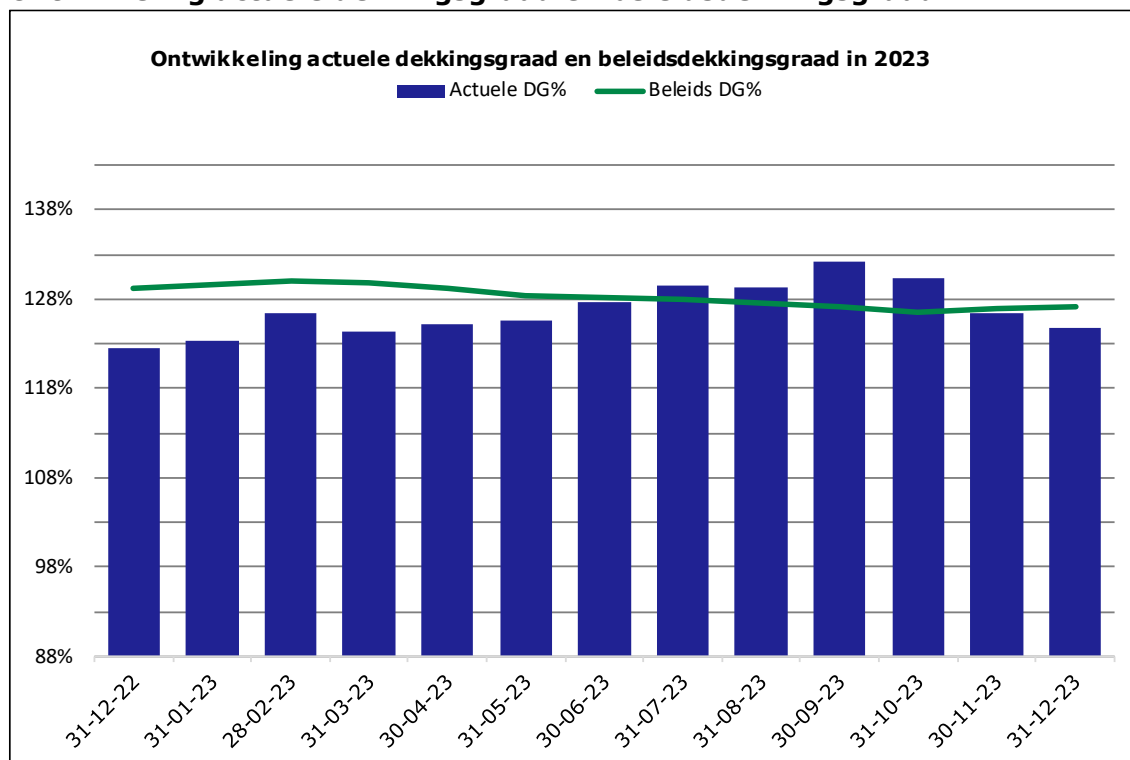
Wijzigingen in het pensioenreglement

De belangrijkste wijzigingen in 2023 zijn: het aanpassen van de maatstaf van de toeslagambitie en de wijziging van de klachten- en geschillenregeling. Naast deze wijzigingen is het pensioenreglement op een aantal punten tekstueel verduidelijkt. Het opbouwpercentage van het partnerpensioen is met ingang van 2023 verlaagd van 1,3125% naar 1,2166% van de pensioengrondslag.

Overige onderwerpen

Naast de wijzigingen in het pensioenreglement heeft de pensioencommissie zich onder meer gebogen over individuele casussen en onderwerpen die betrekking hebben op het nieuwe pensioenstelsel. Ook heeft de pensioencommissie een aantal onderwerpen geëvalueerd, zoals de pensioenbeleidbeliefs en evenwichtige belangenafweging.

Ontwikkeling actuele dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad

De *actuele dekkingsgraad* is in 2023 gestegen van 122,6% naar 125,0%.

De *beleidsdekkingsgraad* is gedaald van 129,1% (2022) naar 127,1% (2023).

De *reële dekkingsgraad* is in 2023 gedaald van 98,1% naar 94,1%.

De *premiedekkingsgraad* is lager dan de actuele dekkingsgraad van 125,0% eind 2023. Dit betekent dat de inkoop van pensioenrechten in 2023 heeft gezorgd voor een daling van de actuele dekkingsgraad.

Sociale partners hebben in 2020, in overleg met het bestuur, besloten de feitelijke premie 2021-2025 vast te stellen op een niveau van 30,1% over de pensioengrondslag. Bij de vaststelling van de premie zijn de belangen van actieve deelnemers, gepensioneerden, slapers en werkgevers meegewogen. De volgende argumenten hebben een rol gespeeld in de verantwoording van de lage

premiedekkingsgraad van 2020 dan wel de afweging van het bestuur en de sociale partners bij de nieuwe premieafspraken voor 2021-2025:

- Stabiliteit in de premie is belangrijk voor de sector. Daarom heeft BPF Schilders de premie voor een langere periode vastgezet.
- Het fonds heeft de ambitie om jaarlijks toeslagen te verstrekken om de prijsinflatie te compenseren. Voor de financiering hiervoor is het fonds bereid risico te nemen. Binnen de grenzen van de risicohouding streeft het bestuur naar een maximaal rendement om aan te wenden voor toeslagverlening. Het is dan ook logisch om de premie te baseren op het verwachte rendement. Jaarlijks toetst het bestuur of de parameters waarop de premie wordt gebaseerd nog in lijn zijn met de veronderstellingen die het bestuur hanteert in de ALM-studie.
- Het bestuur en de opdrachtgevers geven de voorkeur aan een hoog opbouwpercentage boven een hoge toeslag. Een laag opbouwpercentage kan om fiscale redenen in de toekomst niet meer worden gecompenseerd. Een lage toeslagverlening kan in de toekomst wel door een inhaaltoeslag - of bij vormgeving van de transitie naar de nieuwe pensioenregeling - worden ingehaald of gecompenseerd.
- De impact van een lage premiedekkingsgraad is relatief beperkt ten opzichte van de impact van het in stand houden van het huidige opbouwpercentage. Het premie-instrument als stuurmiddel brengt niet veel teweeg. Vanwege de vergrijzing, de huidige lage rentestand en de huidige financiële positie van het fonds, leidt een hogere premiedekkingsgraad naar verhouding niet tot aanmerkelijke verbetering van de kans en mate van toeslagverlening of pensioenresultaat.
- Tegelijkertijd was een premieverhoging vanaf 2021 nodig om het huidige opbouwpercentage en de huidige regeling in stand te kunnen houden. Vanwege een aanscherping van de maximale parameters door de wetgever en een nieuwe peildatum voor berekening van het wettelijke verwacht reëel rendement, stijgt de wettelijke gedempte kostendekkende premie van het fonds vanaf 2021 naar 30,1% over de pensioengrondslag om het huidige opbouwpercentage en de huidige regeling in stand te kunnen houden.
- Het bestuur en de sociale partners willen de verlaging van de pensioenopbouw van de huidige actieve deelnemers zoveel mogelijk beperken. Voor deze groep geldt dat ze - in tegenstelling tot de al gepensioneerde deelnemers - vaak lagere rechten toegekend hebben gekregen. Zo hebben de huidige actieve deelnemers geen recht op prepensioen, VUT-rechten of VPL-rechten en kennen zij een pensioenregeling met een lager opbouwpercentage en een hogere pensioenrichtleeftijd.
- De gekozen methode van de vaststelling van de gedempte kostendekkende premie voldoet aan alle eisen van de wet- en regelgeving.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de ontwikkeling van de premiedekkingsgraad over de afgelopen vijf jaar ten opzichte van de reguliere premie:

Overzicht premiedekkingsgraad					
	2023	2022	2021	2020	2019
Actuarieel benodigde koopson	134.344	199.382	206.780	171.580	139.027
Feitelijke premie	157.450	146.588	136.807	114.551	110.378
Uitvoeringskosten	7.632	9.235	8.618	6.686	4.801
Beschikbare feitelijke premie	149.817	137.353	128.189	107.865	105.577
Premiedekkingsgraad	112%	69%	62%	63%	76%
Effect dekkingsgraad	-0,10%	-1,30%	-1,00%	-1,00%	-0,70%

Samenvatting van het actuarieel resultaat

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Resultaat op premiebijdragen	12.029	(63.114)
Resultaat op waardeoverdrachten	(557)	537
Resultaat op beleggingen en verplichtingen	233.670	17.798
Resultaat op pensioenuitvoeringskosten	3.444	1.082
Resultaat op pensioenuitkeringen	(153)	(44)
Wijziging actuariële grondslagen	20.792	(181.487)
Overige resultaten	5.264	(3.672)
Saldo baten en lasten	274.489	(228.900)

In totaal is er een positief resultaat behaald van € 274 miljoen. Dit bestaat voornamelijk uit het positieve resultaat op beleggingen en verplichtingen van € 234 miljoen. Er is ook een positief effect door de aanpassing van de actuariële grondslagen van € 21 miljoen. Deze wordt voornamelijk veroorzaakt door de verlaging van de toekomstige uitvoeringskosten naar 2,5%. Dit zorgt voor een verlaging van de voorziening en een stijging van het resultaat van € 31 miljoen.

Daarnaast is een positief resultaat van € 12 miljoen behaald op premiebijdragen. De premiedekkingsgraad ligt boven de 100%, waardoor er een positief resultaat op premiebijdragen ontstaat.

Samenvatting solvabiliteitstoets

SOLVABILITEITSTOETS				
(bedragen * € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
S1: Renterisico	178.686	2,6%	240.499	3,8%
S2: Risico zakelijke waarden	1.050.878	15,5%	1.073.376	17,2%
S3: Valutarisico	279.365	4,1%	327.765	5,2%
S5: Kredietrisico	181.711	2,7%	259.287	4,1%
S6: Verzekeringstechnisch risico	250.350	3,7%	195.930	3,1%
S10: Actief beheer	19.504	0,3%	141.686	2,3%
Diversificatie-effect	(629.935)	-9,3%	(832.194)	-13,3%
Totaal S (vereiste buffers) = vereist eigen vermogen	1.330.558	19,7%	1.406.349	22,5%
Technische voorzieningen	6.763.319		6.251.010	
Vereist vermogen	8.093.877		7.657.359	
Aanwezig vermogen	8.452.951		7.666.153	
Surplus / tekort	359.074		8.794	

De berekening van de benodigde buffers is gebaseerd op de door de wetgever vastgestelde standaardmethode. Bij de bepaling van de totaal vereiste buffer is uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. De grootste risico's voor BPF Schilders volgens de solvabiliteitstoets zijn:

- Zakelijke waarden-risico: zakelijke waarden is een groot onderdeel (circa 46%) van de strategische benchmark van BPF Schilders. Dit resulteert in een hoog risico volgens de solvabiliteitstoets.
- Kredietrisico: vastrentende waarden en krediet hebben kredietrisico. Ze vormen samen een groot deel (circa 54%) van de strategische benchmark van BPF Schilders. Dit resulteert in een kredietrisico volgens de solvabiliteitstoets.
- Valutarisico: de USD- en JPY-valuta worden gedeeltelijk afgedekt en de opkomende markten-valuta worden niet afgedekt. Hierdoor ontstaat valutarisico voor BPF Schilders.

Indexatieachterstanden

Over het verleden zijn de volgende indexatieachterstanden ontstaan:

Ambitie en toeslag				
Jaar	Ambitie*	Verleende toeslag	Gemiste toeslag	Totale gemiste toeslag**
2009	3,36%	3,36%	0,00%	0,00%
2010	1,65%	0,00%	1,65%	1,65%
2011	2,00%	1,00%	1,00%	2,67%
2012	1,08%	0,77%	0,31%	2,98%
2013	2,00%	0,00%	2,00%	5,04%
2014	1,00%	0,00%	1,00%	6,09%
2015	2,25%	0,00%	2,25%	8,48%
2016	1,31%	0,00%	1,31%	9,90%
2017	0,00%	0,00%	0,00%	9,90%
2018	1,47%	0,00%	1,47%	11,52%
2019	1,47%	0,50%	0,97%	12,60%
2020	1,64%	0,00%	1,64%	14,45%
2021	0,99%	0,00%	0,99%	15,58%
2022	2,57%	2,57%***	0,00%	15,58%
2023	9,44%****	9,44%	0,00%	15,58%****
2024	5,56%*****	3,13%	2,43%	18,39%

* Als maatstaf voor toeslagverlening geldt tot en met 1-1-2015 de algemene loonontwikkeling en vanaf 1-1-2015 de prijsontwikkeling.

** De totale gemiste indexatie is samengesteld bepaald.

*** In juli 2022 is op basis van de verruimde toeslagmogelijkheden per 1 januari 2022 een toeslag van 2,57% toegekend.

**** Door de overgang naar beleidsprijsindex is de ambitie per 1-1-2023 in 2024 fiscaal aangepast naar 9,44%.

***** De ambitie is gelijk aan de gemiddelde prijsstijging over iedere periode van één jaar in de periode oktober jaar (t-1) tot en met september jaar (t). Dit noemen wij de beleidsprijsindex. Bij het bepalen van de ambitie wordt geen rekening gehouden met de effecten van productgebonden belastingen (zoals btw en accijnzen) en subsidies. Bij het bepalen van de stijging van de prijzen wel.

Het bestuur heeft besloten om op basis van het reguliere FTK een toeslag te verlenen van 3,13% per 1 januari 2024. Hierbij is een nieuwe definitie van de te hanteren prijsindexatie gehanteerd. De ambitie is gelijk aan de gemiddelde prijsstijging over iedere periode van één jaar in de periode oktober jaar (t-1) tot en met september jaar (t). Dit noemen wij de beleidsprijsindex. Door de overgang naar de beleidsprijsindex is de ambitie over 2023 opnieuw vastgesteld en daarmee ook de (totale) gemiste toeslag.

De toeslagambitie ofwel beleidsprijsindex van 2023 (gemiddelde van oktober 2022 tot en met september 2023) bedroeg 6,71%. Omdat een deel van de gemiddelde inflatie van 6,71% al verwerkt was in de toeslag van 1 januari 2023, is de ambitie voor de toeslag per 1 januari 2024 fiscaal aangepast naar 5,56%. De totale gemiste toeslag loopt op naar 18,39%.

Pensioenpremie

In 2023 is de premie gelijk gebleven ten opzichte van voorgaand jaar. De opdrachtgevers van BPF Schilders hebben deze premie, vanuit de behoefte aan stabiliteit, voor vijf jaar (2021-2025) vastgezet op 30,1% voor alle deelnemers.

Uitgangspunt voor de vaststelling van de premie is de zuiver kostendekkende premie, die bestaat uit de volgende onderdelen:

1. de actuariel benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenverplichtingen;
2. een opslag voor uitvoeringskosten;
3. een solvabiliteitsopslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen.

Pensioenfondsen mogen voor de vaststelling van de premie ook gebruikmaken van de zogeheten gedempte kostendekkende premie. Dit gebeurt op basis van het verwachte portefeuillerendement gecorrigeerd voor inflatie of een voortschrijdend gemiddelde van de marktwaarde verandering met een maximumperiode van tien jaar. BPF Schilders heeft gekozen voor de gedempte kostendekkende premie op basis van het verwachte portefeuillerendement, omdat deze het beste past bij haar risicobereidheid, haar ambitie en het daarop geënte beleggingsbeleid.

Conform de wettelijke vereisten wordt daarbij een afslag gehanteerd voor de verwachte prijsinflatie en is de curve voor zowel de rente als de prijsinflatie voor een periode van vijf jaar vastgezet. In 2023 zijn de maximale parameters aangepast. Daarom is ervoor gekozen om ook de curve opnieuw vast te stellen met peildatum 30-9-2023.

Premievaststelling en -toetsing

De kostendekkende premie wordt vooraf getoetst bij het vaststellen van het feitelijke premiepercentage en de actualisatie van de grondslagen voor het komende jaar. Op basis van de toetsing in de premienotitie voor 2023 is de kostendekkende premie voor 2023 vastgesteld op 30,1%. Het feitelijke premiepercentage voor 2023 van 30,1% is daarmee kostendekkend.

De vooraf getoetste kostendekkende premie is opgenomen in de volgende tabel.

Hieronder zijn de verschillende premies uitgesplitst. De bovenste regel geeft de zuiver kostendekkende en de gedempte premie weer. Wanneer de feitelijke premie wordt vergeleken met de gedempte premie is een positief verschil te bestemmen premieruimte, die ten goede komt aan de financiële positie van het fonds.

EX-ANTE PREMIETOETSING		
(bedragen * € 1.000)	Kosten-dekkende premie	Gedempte premie
Actuariel benodigde koopsom	138.963	88.628
Uitvoeringskosten	11.037	11.037
Solvabiliteit	31.690	20.211
Toevoeging indexatie	-	38.708
Totale kostendekkende premie	181.690	158.584
Feitelijke pensioenpremie	158.584	158.584

Realisatie kostendekkende premie verslagjaar:

De in 2023 gerealiseerde feitelijke en kostendekkende premie is opgenomen in de volgende tabel.

EX-POST PREMIEREALISATIE		
(bedragen * € 1.000)	Kosten- dekkende premie	Gedempte premie
Actuarieel benodigde koopsom	134.344	91.413
Uitvoeringskosten	7.632	7.632
Solvabiliteit	30.225	20.568
Toevoeging indexatie	-	33.549
Totale kostendekkende premie	172.201	153.162
Feitelijke pensioenpremie	157.450	157.450

De ex-post gerealiseerde feitelijke premie ligt boven de gerealiseerde gedempte kostendekkende premie en is daarmee kostendekkend. Het verschil tussen de ex-ante- en ex-post-toetsing wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de gerealiseerde uitvoeringskosten afwijken van de prognose en door de ontwikkeling van het deelnemersbestand.

Pensioenpremie vanaf 2024

Vanaf 2024 is de gedempte kostendekkende premie vastgesteld met een nieuwe rente en prijsinflatie, namelijk per 30 september 2023. Daarnaast is de kostendekkende premie ook vastgesteld op basis van de maximale parameters per 1 juli 2023.

Vanaf 2021 is de premie 30,1%. Omwille van de stabiliteit is deze opnieuw voor een periode van vijf jaar vastgesteld. Voor BPF Schilders en sociale partners was er eind 2023 geen aanleiding om het premieniveau aan te passen, daarom blijft de premie van 30,1% ook in 2024 van toepassing.

Grondslagen

In 2023 is een beperkt grondslagenonderzoek uitgevoerd en zijn de actuariële grondslagen waar nodig geactualiseerd. De belangrijkste wijzigingen zijn de economische toekomstverwachtingen, de opslag voor administratiekosten en de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten.

De economische grondslagen zijn aangepast aan de economische toekomstverwachtingen, zoals die door het fonds zijn vastgesteld, en de afgesproken loonontwikkeling in de cao. Hierin is uitgegaan van een hogere inflatieverwachting in de toekomst. Uit het onderzoek naar de toekomstige pensioenuitvoeringskosten blijkt dat een reservering van 2,5% (was 3,0%) van de voorziening voldoende is. De opslag is hierop aangepast waardoor de voorziening pensioenverplichtingen lager wordt. De opslag voor administratiekosten is verlaagd van 2,1% naar 1,5% over de bijdragegrondslag. Dit heeft geen effect op de voorziening pensioenverplichtingen.

3. Hoe presteerde BPF Schilders in 2023 en wat kostte dat?

Wat is de financiële opzet van BPF Schilders?

BPF Schilders voert haar taken op het gebied van vermogensbeheer uit binnen de volgende kaders:

- De afspraken die BPF Schilders heeft gemaakt met sociale partners.
- De vier maatstaven van de risicohouding van BPF Schilders, waarmee het pensioenfonds haar beleidsuitgangspunten verwoordt ten aanzien van verwacht pensioenresultaat en de kans op toeslagen en verlagingen. Deze vormen de basis voor de financiële opzet en het beleggingsbeleid.

De haalbaarheidstoets van 2023 laat zien dat BPF Schilders voldoet aan de risicohouding. Het verwachte pensioenresultaat is met 94,2% hoger dan de vastgestelde ondergrens van 90%. Ook is de afwijking in een slechtweerscenario van 20,2% lager dan het gekozen maximum van 50%. Er zijn geen aanvullende maatregelen noodzakelijk.

Beleggen om de ambitie te realiseren, risico's worden deels afgedekt

Aan de hand van de hierboven genoemde risicohouding is het beleggingsbeleid vormgegeven. Dit beleggingsbeleid kenmerkt zich door spreiding van het vermogen over diverse beleggingscategorieën, waarbij een goed rendement wordt nagestreefd tegen acceptabele risico's. Waar mogelijk willen we met onze beleggingen bovendien bijdragen aan een meer duurzame wereld. Het gevoerde beleggingsbeleid in 2023 is vergelijkbaar met het gevoerde beleid in 2022. Er zijn geen wijzigingen geweest in de strategische asset allocatie van het fonds ten opzichte van afgelopen jaar tot en met begin december 2023. Begin december 2023 is de allocatie gewijzigd om meer renterisico af te kunnen dekken.

Een risico dat deels wordt afgedekt is het renterisico. Een deel van het nominale renterisico van de pensioenverplichtingen wordt afgedekt om de beweeglijkheid van de dekkingsgraad door renteveranderingen te beperken.

In december 2023 is besloten om de afdekking van het renterisico te verhogen van 62,5% naar 75% met een bandbreedte tussen 72,5% en 77,5%.

Een ander risico dat grotendeels wordt afgedekt is het valutarisico van ontwikkelde markten. Ongeveer de helft van de beleggingen wordt buiten de eurozone belegd. Om ervoor te zorgen dat de waarde van deze beleggingen niet te veel wijzigt door veranderingen in wisselkoersen, wordt het valutarisico van Amerikaanse dollars ten opzichte van de euro voor 70% afgedekt. Het valutarisico van Britse ponden en Japanse yen wordt voor 100% afgedekt. Het valutarisico van opkomende markten wordt niet afgedekt.

BPF Schilders gelooft dat maatschappelijk verantwoord beleggen op lange termijn een positief effect heeft op het rendement van de portefeuille en bovendien de risico's verlaagt. Voor de deelnemers is niet alleen een goede financiële toekomst van belang, maar ook een goede, veilige en sociale leefomgeving. Voor nadere informatie wordt verwezen naar het MVB-jaarverslag dat is opgesteld. Dit is ook te raadplegen op de website BPF Schilders.

Rendement

Het netto rendement in 2023 van de beleggingsportefeuille inclusief de zogeheten valuta overlay bedroeg +11,1%. Bijna alle beleggingscategorieën in de portefeuille behaalden afgelopen jaar een positief rendement. De drie categorieën met de meest positieve rendementen waren aandelen ontwikkelde markten passief (+20,9%), alternatieve aandelenstrategieën (+16,1%) en obligaties opkomende landen (+12,3%). Alleen de minder liquide categorieën behaalden geen positief

rendement, dit waren de private categorieën infrastructuur (-4,1%), privaat vastgoed (-7,6%) en private equity (-14,9%). Een deel van deze beleggingen is in afbouw.

Het rendement van de portefeuille (+11,1%) was lager dan het rendement van de strategische benchmark (+11,6%). De negatieve relatieve performance van circa 0,5%-punt werd voornamelijk veroorzaakt door het relatieve rendement van aandelen ontwikkelde markten passief (-6,3%). Dit komt voornamelijk door de vertraging in de transitie van het passieve PGGM fonds voor aandelen ontwikkelde markten naar een passief aandelenmandaat bij Blackrock. Daardoor ontstond er gedurende de eerste vijf maanden een mismatch tussen de gehanteerde strategische benchmark index en de passieve aandelenbeleggingen. Een positieve uitschieter was vooral alternatieve aandelenstrategieën met een relatief rendement van +5,5%.

De volgende tabel geeft een overzicht van de beleggingsresultaten in 2023¹:

	Beleggingen en rendement		Netto rende- ment	Netto bench- mark	31-12-2023 Out perform- ance
	Allocatie € x 1 mln	In %			
Zakelijke waarden	3.896,7	46,3%	11,07%	11,29%	-0,22%
Aandelen ontwikkelde markten	1.330,0	15,8%	20,92%	27,18%	-6,26%
Aandelen opkomende markten	308,0	3,7%	7,56%	6,11%	1,45%
Alternatieve aandelenstrategieën	1.241,5	14,7%	16,05%	10,54%	5,51%
Private Equity	37,5	0,5%	-14,87%	-14,81%	-0,06%
Beursgenoteerd vastgoed	141,9	1,7%	6,60%	5,96%	0,64%
Privaat vastgoed	428,0	5,1%	-7,60%	-7,60%	0,00%
Infrastructuur	408,9	4,9%	-4,12%	-4,12%	0,00%
Afbouwportefeuilles	0,7	0,0%	1,03%	6,70%	-5,67%
Krediet	2.391,4	28,4%	8,71%	9,30%	-0,59%
Bedrijfsobligaties ontwikkelde markten	839,8	10,0%	9,09%	8,21%	0,88%
High Yield ontwikkelde markten	435,5	5,2%	9,77%	12,31%	-2,54%
Emerging markets credits	305,2	3,6%	6,60%	5,39%	1,21%
Emerging markets debt	443,1	5,3%	12,32%	11,53%	0,79%
Hypotheke	367,7	4,4%	3,83%	8,71%	-4,88%
Vastrentende waarden	2.093,1	24,8%	0,86%	0,81%	0,05%
Renteafdeckingsmandaat	1.882,5	22,3%	-1,08%	0,62%	-1,70%
Kas en overig	210,5	2,5%			
Valuta overlay	44,2	0,5%			
Totaal	8.425,4	100,0%	11,10%	11,56%	-0,46%

Zakelijke waarden

Het rendement van zakelijke waarden kwam uit op 11,1%. Aandelen behaalden zeer positieve resultaten terwijl private beleggingen en alternatieve beleggingen (in afbouw) negatief presteerden over het jaar.

De redenen voor positieve aandelenrendementen in ontwikkelde markten zijn dat beleggers gedurende het jaar positiever zijn geworden over het feit dat een recessie voorkomen zou kunnen worden en de mogelijke positieve impact van kunstmatige intelligentie op toekomstige winstgroei en productiviteit. Aandelen uit opkomende markten bleven achter bij de ontwikkelde aandelenregio's. Dit werd veroorzaakt door een zwakke wereldwijde vraag naar goederen, waardoor de industrie een minder goed jaar beleefde, en doordat prijzen van grondstoffen zijn gedaald. Maar de voornaamste reden is dat de Chinese economie de belofte van heropening niet kon waarmaken nadat het strenge zero-covid beleid eind 2022 onverwacht werd losgelaten. Problemen in de Chinese vastgoedsector en het lage consumentenvertrouwen bleef de economie parten spelen.

¹ Het Totaal Beleggingen omvat het totaal aan beleggingen uit paragraaf 3 in de jaarrekening en het saldo van de vorderingen (paragraaf 4) en verplichtingen (paragraaf 9) uit hoofde van collateral management.

Privaat vastgoed en infrastructuur hebben negatief gerendeerd omdat renteverhogingen tot een verzwaring van rentelasten hebben geleid en omdat toekomstige kasstromen uit private beleggingen tegen een hogere rentevoet moeten worden verdisconteerd. Deze ontwikkelingen speelden al in voorgaande jaren maar werken met een vertraging door in de waarderingen van deze categorieën.

Krediet

Krediet behaalde met +8,7% een positief rendement over het jaar. Na twee zware jaren voor krediet categorieën, met fikse rentestijgingen, lieten deze categorieën in 2023 een beter jaar zien. Met name dankzij het sterke herstel in de laatste twee maanden van 2023. Bedrijfsobligaties deden het beter dan staatsobligaties vanwege het dalen van de risico-opslagen gedurende 2023, wat werd gedreven door de hoop op een zachte landing van de economie. Risicovollere high yield bedrijfsobligaties zoals Emerging Markets Debt deden het hierbij beter dan kredietwaardigere investment grade bedrijfsobligaties.

Vastrentende waarden en het integrale renteafdeckingsmandaat

Vastrentende waarden en het integrale renteafdeckingsmandaat leverden in 2023 een positief absoluut rendement (+0,9%) met name dankzij het sterke herstel in de laatste twee maanden van 2023. Nadat eind oktober de tienjaarsrentes nog gestegen waren tot niveaus die we tenminste een decennium niet meer hadden aanschouwd, trad er echter in het vierde kwartaal een sterke daling op. Zo daalden de Euro swaprentes over de looptijden 10 tot 30 jaar uiteindelijk met 20 tot 70 basispunten over het jaar wat heeft gezorgd voor een positief rendement op vastrentende waarden en het integrale renteafdeckingsmandaat. De swaprente over kortere looptijden is wel flink gestegen over het jaar, zo steeg de 3-maands Euribor met circa 180 basispunten. De rentecurves zijn daarmee invers.

Valutarisico

Net als een deel van het renterisico wordt ook het valutarisico afgedekt met behulp van derivaten. Deze vallen onder de categorie valuta overlay en de impact van de Amerikaanse dollar is hierin dominant. In 2023 is de Amerikaanse dollar met circa 3% gedaald ten opzichte van de euro. De euro/dollar koers ging van 1,07 naar 1,10. De beleggingen in Amerikaanse dollars daalden daardoor in waarde, gemeten in euro's. De Amerikaanse dollar wordt in het valutabeleid voor 70% afgedekt ten opzichte van de euro. Het negatieve valutarendement op de Amerikaanse beleggingen werd dan ook grotendeels tenietgedaan door een positief resultaat op de valuta overlay.

Z-score en performancetoets

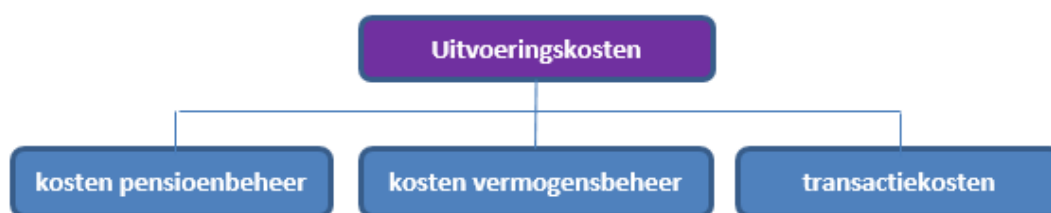
De performancetoets over 2023 wordt berekend op basis van de Z-scores van vijf opeenvolgende jaren. De Z-score is een voor kosten en risico gecorrigeerde (outperformance) maatstaf. Daarbij wordt het rendement van de portefeuille vergeleken met het rendement van de vooraf vastgestelde normportefeuille. Als de performancetoets gedurende vijf jaar niet wordt gehaald, vervalt de verplichtstelling voor de werkgevers die bij BPF Schilders zijn aangesloten. Onderstaande tabel geeft de Z-score en de performancetoets van de afgelopen vijf jaar weer.

Z-score en performance toets		
Jaar	Z-score	Performancetoets
2019	0,04	0,44
2020	0,05	0,25
2021	0,40	0,47
2022	-0,28	0,14
2023	-0,18	0,01

De Z-scores vanaf 2019 bepalen de performancetoets. Dit betekent dat de Z-score van 2018 uit de berekening is weggefallen en wordt vervangen door de Z-score van 2023. De Z-score van 2023 bedraagt -0,18 en is lager dan de Z-score van 2018 van 0,11. De score van 0,01 voor de performancetoets van 2023 is hoger dan de grens van -1,28. BPF Schilders slaagt dan ook voor deze toets². Voor het bestuur is er nu geen aanleiding bijsturingsacties te formuleren.

Uitvoeringskosten

Het op adequate wijze beheersen van de uitvoeringskosten is voor BPF Schilders een belangrijke doelstelling. De bedragen zijn vaak aanzienlijk en de deelnemers verlangen uitleg over het nut en de noodzaak van deze kosten. Bij de rapportage over de uitvoeringskosten worden de aanbevelingen van de Pensioenfederatie als uitgangspunt genomen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de kosten van pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten. De algemene kosten worden, indien mogelijk, specifiek toegewezen aan pensioenbeheer of aan vermogensbeheer. Als dit niet mogelijk is, worden de kosten met een sleutel verdeeld over beide categorieën.

De kosten van pensioenbeheer worden uitgedrukt in kosten per deelnemer (actieven en pensioengerechtigden) per jaar. BPF Schilders heeft de ambitie om deze kosten vergelijkbaar te laten zijn met de kosten van vergelijkbare pensioenfondsen.

De kosten van vermogensbeheer worden uitgedrukt als een percentage van het gemiddeld belegd vermogen. BPF Schilders heeft als doelstelling om de kosten van vermogensbeheer in vergelijking met soortgelijke pensioenfondsen onder het benchmarkniveau te houden.

Voor transactiekosten heeft BPF Schilders geen doelstelling geformuleerd. Transactiekosten laten zich lastig inschatten omdat ze sterk afhankelijk zijn van de hoeveelheid transacties gedurende het jaar. Het aantal transacties hangt mede af van het gevolgde beleggingsbeleid en de marktomstandigheden gedurende het jaar.

² Dit is conform art. 5a Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000

In 2023 bedroegen de totale kosten voor vermogensbeheer, inclusief transactiekosten, € 35,4 miljoen (0,45% van het gemiddeld belegd vermogen). Een daling ten opzichte van de € 38,6 miljoen in 2022 (0,46% van het gemiddeld belegd vermogen). Hierna volgt een verdere toelichting op de specifieke uitvoeringskosten.

Kosten vermogensbeheer

De kosten van vermogensbeheer zijn in 2023 gestegen ten opzichte van 2022: 0,30% in 2023 tegenover 0,27% in 2022.

Het kostenniveau van BPF Schilders wordt voor een belangrijk deel bepaald door twee belangrijke beleidskeuzes:

1. De strategische beleggingsmix: hoeveel wordt in aandelen belegd, hoeveel in vastrentende waarden en hoeveel in minder liquide beleggingen, zoals privaat vastgoed en infrastructuur?
2. De wijze van implementatie: belegt BPF Schilders vooral passief, waarbij de geselecteerde benchmarks worden gevolgd of probeert BPF Schilders door actief beleggen een hoger rendement te behalen dan de benchmark?

BPF Schilders heeft voor het grootste deel van haar beleggingen gekozen voor een passieve aanpak waardoor ze met lage kosten het marktrendement behaalt.

Transparantie is een van de kernwaarden van BPF Schilders. Het liefst zou het fonds alle kosten inzichtelijk willen maken, maar deze zijn niet altijd direct te herleiden. In die gevallen wordt gebruik gemaakt van schattingen om het streven naar zo volledig mogelijke transparantie waar te maken. Daarnaast is het 'look through' principe gebruikt. Hierbij worden de kosten van vermogensbeheer van beleggingen via beleggingsfondsen zichtbaar en meegenomen in de totale vermogensbeheerkosten. Deze beleggingsstructuren verhinderen het inzicht in de totaal gemaakte kosten daardoor niet.

Het beperken van de kosten voor vermogensbeheer is een streven, maar tegenover de kosten staat het behaalde rendement. Rendement kan alleen maar worden beoordeeld in relatie tot de gemaakte kosten en het risico dat wordt genomen. Dat is ook de essentie van de beleggingsmix: rendement, risico en uitvoeringskosten.

Dit zijn de belangrijkste ontwikkelingen die de relatieve omvang van deze kostenstijging verklaren:

1. Een hogere prestatieafhankelijke vergoeding. In 2022 hebben met name externe managers binnen de beleggingscategorie private equity de opgenomen reserveringen voor prestatieafhankelijke vergoedingen bijgesteld zodat deze in totaal negatief uitkwamen. In 2023 is dit niet meer het geval. De totale prestatieafhankelijke vergoeding bedroeg +0,0% (€ 0,9 miljoen) in 2023 en -0,02% (€ -2,0 miljoen) in 2022.
2. Een hoger bewaarloon. Omdat PGGM in 2023 niet langer de beleggingsadministratie voert voor BPF Schilders zijn er meer administratieve taken belegd bij de custodian BNY Mellon. Daardoor is het bewaarloon gestegen van € 0,7 miljoen in 2022 naar € 1,2 miljoen in 2023.
3. Een lager belegd vermogen. Ondanks dat in absolute bedragen de vermogensbeheervergoeding juist is gedaald van € 24,3 miljoen in 2022 naar € 22,4 miljoen in 2023, steeg de vermogensbeheervergoeding relatief gezien van 0,27% in 2022 naar 0,30% in 2023. Dit komt omdat het belegd vermogen over 2023 gedaald is ten opzichte van 2022. Vaste vermogensbeheerkosten die niet gerelateerd zijn aan de omvang van het belegd vermogen hebben daardoor

relatief een hogere contributie aan de relatieve vermogensbeheervergoeding. Dit zijn onder meer de bewaarloon en doorbelasting van de bestuurskosten van het pensioenfonds.

Transactiekosten

Op de transactiekosten van zowel 2023 als 2022 is 'look through' toegepast. De transactiekosten bedroegen in 2023 € 12,1 miljoen, wat neerkomt op 0,15% van het gemiddeld belegd vermogen. In 2022 was dit 0,19% van het gemiddeld belegd vermogen (€ 16,4 miljoen).

De per saldo lagere transactiekosten komt met name uit de categorie vastrentende waarden. De oorzaak van de daling is dat er in 2023 flink minder was gehandeld in het renteafdeckingsmandaat ten opzichte van 2022. Dit komt omdat in 2022 de afdekking van het renterisico van de verplichtingen tweemaal was verhoogd: eerst van 25% naar 50% en daarna van 50% naar 62%, in totaal +37% verhoging. In 2023 is de renteafdekking beperkt verhoogd met +13% (van 62% naar 75%).

Transactiekosten per beleggingscategorie		
x € 1.000	2023	2022
Zakelijke waarden	5.608	6.295
Krediet	5.815	6.722
Vastrentende waarden	644	3.333
Totaal	12.067	16.350

Aansluiting jaarrekening

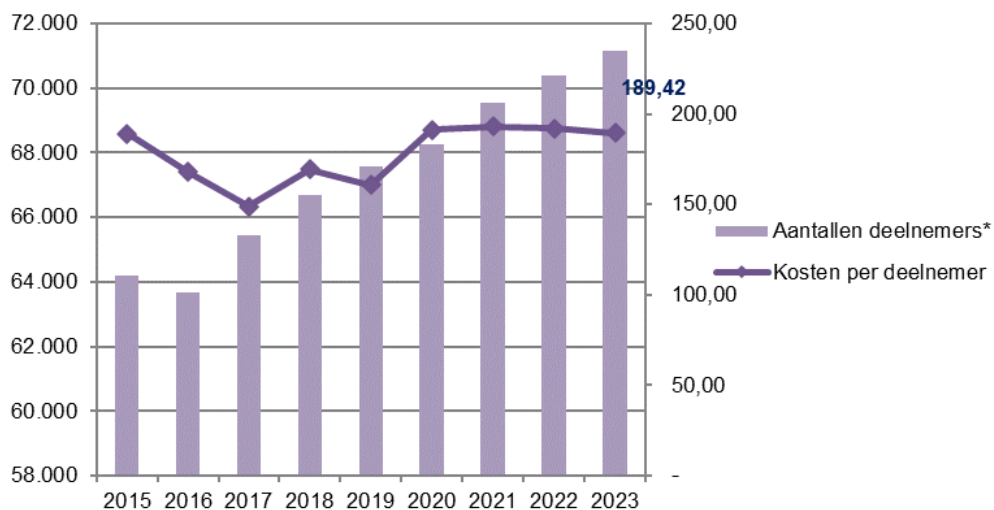
Voor de kostenpresentatie in het jaarverslag en de jaarrekening worden de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving gevolgd. De jaarrekening bevat daardoor alleen de aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten. In de verantwoording door het bestuur worden de aanbevelingen van de Pensioenfederatie gevolgd en wordt onderscheid gemaakt tussen de kosten van het vermogensbeheer en transactiekosten. De indirecte vermogensbeheer- en transactiekosten worden in de jaarrekening ten laste gebracht van het behaalde rendement.

Aansluiting jaarrekening met totale vermogensbeheer en transactiekosten					
x € 1 mln	Vermogens- beheerkosten (excl. prestatieafhan- kelijke vergoedingen)	Prestatie- afhankelijke vergoedingen	Totaal Vermogens- beheervergoeding	Transactie kosten	Totaal vermogens beheer en transactie- kosten
Beheervergoedingen	8,9		8,9		8,9
Bewaarloon	1,2		1,2		1,2
Overige kosten	3,3		3,3		3,3
Directe kosten opgenomen in de jaarrekening	13,4	0,0	13,4	0,0	13,4
Indirecte kosten, onderdeel waardeveranderingen beleggingen	9,0	0,9	9,9	12,1	22,0
Totaal 2023	22,4	0,9	23,3	12,1	35,4
Kosten in percentage gemiddeld belegd vermogen	0,30%	0,00%	0,30%	0,15%	0,45%
Totaal 2022	24,3	-2,0	22,3	16,3	38,6
Kosten in percentage gemiddeld belegd vermogen	0,29%	-0,02%	0,27%	0,19%	0,46%

Kosten pensioenbeheer

In 2023 bedroegen de totale kosten van de uitvoering van de pensioenregeling € 13,5 miljoen (2022: € 13,5 miljoen). Voor meer detail zie paragraaf 17 Pensioenuitvoeringskosten in de jaarrekening. BPF Schilders beoordeelt de kosten op basis van de kosten per deelnemer. De kosten kwamen overeen met € 189,40 (2022: € 192,10) per deelnemer.

In de afgelopen jaren liet de ontwikkeling van de kosten per deelnemer het volgende beeld zien:

**Het aantal deelnemers is de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden.*

Naast de specifieke kosten voor pensioenbeheer bepalen ook een deel van de algemene kosten de kosten per deelnemer. Algemene kosten worden op basis van verdeelsleutels toegewezen aan pensioenbeheer en/of vermogensbeheer. BPF Schilders bespreekt jaarlijks vooraf de verdeelsleutels. De grondslag voor het vaststellen van deze verdeelsleutels is het kenmerk van de uit te voeren activiteiten. Wanneer de kosten gemaakt worden voor het onderdeel vermogensbeheer worden ze doorbelast. Dit betreft bijvoorbeeld de vacatiegelden van de commissie vermogensbeheer, deze worden voor 100% toegewezen aan vermogensbeheer.

4. Hoe bestuurd BPF Schilders in 2023?

Samenstelling

De samenstelling van de fondsgremia per 31 december 2023 is weergegeven in de onderstaande tabel. BPF Schilders is ervan overtuigd dat een divers samengesteld bestuur een beter bestuur is, dit gaat verder dan de verhouding vrouw/man en leeftijdsopbouw.

SAMENSTELLING NAAR GESLACHT EN LEEFTIJDOPBOUW								
	leeftijd							
	man	vrouw	20 tot 30	30 tot 40	40 tot 50	50 tot 60	60 tot 70	70 tot 80
Bestuur	5	3	-	-	3	4	1	-
Verantwoordingsorgaan	9	3	-	-	3	1	6	2
Raad van toezicht	1	2	-	-	-	3	-	-

Wijzigingen in 2023

- De heer D.J. (Dick) Vis is per 13 februari 2023 herbenoemd voor een tweede termijn als werkgeversvoorzitter.
- De heer W.J. (Willem Jan) Boot is per 14 april 2023 afgetreden als werknemersvoorzitter van BPF Schilders. Hij is opgevolgd door mevrouw E.J.P.M. (Marlies) van Loon.
- Marlies van Loon heeft in 2023 een andere functie binnen het bestuur gekregen. Haar functie van bestuurslid namens zelfstandigen is gewijzigd door haar benoeming tot werknemersvoorzitter per 14 april 2023. Zij is in haar functie van bestuurslid namens zelfstandigen opgevolgd door mevrouw R.M. (Rosa) García López.
- Rosa García López is per 8 december 2023 benoemd voor een eerste termijn als bestuurslid namens zelfstandigen.
- De heer J. (Jochem) Dijckmeester is per 1 april 2024 herbenoemd voor een tweede termijn als bestuurslid namens de pensioengerechtigden.

Bestuurlijke zelfevaluatie

Ter voorbereiding op de periodieke collectieve zelfevaluatie van het bestuur in september 2023 hebben de beide bestuursvoorzitters in Q1-2023 evaluatiegesprekken gevoerd met individuele bestuursleden. De aandachtspunten uit deze gesprekken zijn op 29 september 2023 meegenomen in de driejaarlijkse collectieve zelfevaluatie van het bestuur onder externe begeleiding van United Talent. Jaarlijks voert het bestuur zelf een collectieve zelfevaluatie uit.

Uit deze collectieve zelfevaluatie van het bestuur komen geen grote aandachtspunten. Een aantal zaken wordt in 2024 verder uitgewerkt en opgepakt. Deze betreffen bijvoorbeeld: het borgen van de kennisoverdracht aan toekomstige bestuursleden, het ontlasten van het bestuur in zijn regierol door de bestuursondersteuning, zodat er meer tijd is voor de strategie, de wijze van verslaglegging en het beperken van het e-mailverkeer. In 2025 wil het bestuur, met de ervaringen uit het Wtp-traject en de bestuurlijke druk op een aantal dossiers, opnieuw een collectieve zelfevaluatie uitvoeren onder begeleiding van een externe partij. Het bestuursmodel wordt dan ook geëvalueerd.

Permanente Educatie

Het bestuur besteedt veel aandacht aan de versterking van zijn geschiktheid. Jaarlijks wordt een opleidingsplan vastgesteld. Onderdeel van het opleidingsplan voor het bestuur is in ieder geval de permanente educatie voor bestuursleden met als doel de geschiktheid van de bestuursleden actueel en op voldoende peil te houden en waar nodig te verbreden of te ontwikkelen. Daarnaast worden hierin ook de opleidingswensen individueel gevolgde opleidingen van bestuursleden meegenomen.

De permanente educatie van het bestuur is in 2023 ingevuld met drie vooraf geplande en voorbereide themasessies (op 31 maart, 3 juli en 29 september 2023) en vier specifieke sessies ter voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel en de uitwerking van de compensatie afschaffing doorsneesystematiek en Invaren en voorrangsregels.

Tijdens de themasessie van 31 maart 2023 is samen met VO en RvT, naast de nieuwe pensioenregeling, onder andere ook gesproken over de positie van zzp'ers in de pensioenregeling. De themasessie van 29 september 2023 is aangewend voor de collectie zelfevaluatie van het bestuur onder externe begeleiding.

Daarnaast heeft het bestuur twee digitale sessie gevolgd: een kennissessie over SFDR en de online SPO module IT om op geschiktheidsniveau A te komen of om de kennis op te halen.

Het bestuur heeft op 4 oktober 2023 deelgenomen aan de eerste dag van een tweedaagse collectieve IT-vervolgopleiding van SPO om het geschiktheidsniveau op gebied van IT van het bestuur te verhogen naar niveau B. Het tweede dagdeel heeft op 18 januari 2024 plaatsgevonden.

Beloningsbeleid

In verband met de beantwoording van het AFM Self Assessment (SA) over de naleving van de SFDR en de Taxonomieverordening is het beloningsbeleid van BPF Schilders uit 2019 geactualiseerd, opnieuw vastgesteld en op de website gepubliceerd. Omdat het voornamelijk om veranderingen vanuit SFDR mb.t. het beloningsbeleid t.a.v. uitbestedingspartijen ging, en niet om inhoudelijke wijzigingen heeft het VO het aangepaste beloningsbeleid ter beeldvorming behandeld en hierover geen advies gegeven. De RvT is hier ook over geïnformeerd.

Vergoeding

Naar aanleiding van een uitgevoerde evaluatie heeft het bestuur eind december 2022 geconcludeerd dat de vacatievergoeding op een aantal onderdelen niet passend meer is. De vacatiebedragen zijn sinds 2014 niet meer aangepast aan de ontwikkeling van de inflatie. Er zijn in 2022 veel change trajecten geweest en afgerond, die tot een grote werkbelasting en ureninzet van het bestuur hebben geleid. De verwachting was dat de verdere uitwerking van de Wtp vanaf 2023 ook de nodige tijd zal gaan kosten. BPF Schilders heeft bovendien geen bestuursbureau, maar heeft gekozen voor bestuursondersteuning. Daarmee realiseert het fonds een aanzienlijke besparing op de bestuurskosten.

Het bestuur heeft op 21 december 2022 het besluit genomen om de vacatieregeling op de volgende onderdelen aan te passen per 1 januari 2023:

- eenmalige verhoging vacatie- en kilometervergoeding bestuur en VO per 1 januari 2023 met inflatiecorrectie van in totaal 12% over periode 2014-2022.

- vanaf 2024 per 1 januari een structurele jaarlijkse verhoging vacatie- en kilometervergoeding conform de CBS index voor Cao lonen.
 - verhoging aantal uren voor lezen en bijhouden e-mails van 1 naar 2 per week voor bestuur.
 - een vaste vergoeding voor de bestuursvoorzitters (2 dagen per week (16 uur x uurtarief inclusief kilometervergoeding) + 2 uur voor het lezen en bijhouden van e-mail).
 - een vaste vergoeding per jaar, inclusief kilometervergoeding, voor de RvT.
- De herziene vacatieregeling voldoet aan de Wet Normering Topinkomens.

Het VO heeft hier in Q1 2023 positief over geadviseerd. De RvT heeft haar goedkeuring gegeven.

In het eerste kwartaal van 2023 heeft het bestuur daarnaast het besluit genomen om in te stemmen met het verzoek van het VO om reizen van VO-leden die een VO vergadering fysiek bijwonen te gaan vergoeden per 1 januari 2023. De vergoeding per reisuur is 50 euro. De reizen volgens de ANWB routeplanner worden verhoogd met 25% (i.v.m. mogelijke files). Het VO heeft hier positief over geadviseerd. Ook de RvT heeft haar goedkeuring hierbij gegeven.

Conform het eind 2022 vastgestelde beleid is de vacatie- en kilometervergoeding van het bestuur, de RvT en VO per 1 januari 2024 met 6,9% verhoogd op basis van de stijging van de algemene loonindex.

In de onderstaande tabel zijn de over 2023 en 2022 uitbetaalde vergoedingen van het dagelijks bestuur en de overige bestuursleden uitgesplitst:

Uitbetaalde vergoedingen aan het bestuur		
(bedragen * € 1)	2023	2022
Bestuurskosten:		
- Leden dagelijks bestuur		
vacatievergoeding	272.028	218.542
reiskosten	670	3.171
	<u>272.698</u>	<u>221.713</u>
- Overige bestuursleden		
vacatievergoeding	281.760	283.774
reiskosten	3.609	6.502
	<u>285.369</u>	<u>290.276</u>
Totaal	558.067	511.989

De stijging van de kosten houdt verband met de doorgevoerde inflatiecorrectie over periode 2014-2022.

Statutenwijziging

De statuten van BPF Schilders zijn in 2023 twee maal gewijzigd.

Bij de statutenwijziging van 27 maart 2023 zijn onder andere de volgende wijzigingen meegenomen:

1. Artikel 6.6. over de benoemingstermijn van bestuursleden is aangepast in verband met de invulling van de positie van werknemersvoorzitter door Marlies van Loon, die op dat moment bestuurslid namens zelfstandigen was. Marlies was op dat moment al twee keer herbenoemd en is sinds 1 juli 2022 bezig met haar laatste bestuurstermijn van vier jaar. In artikel 6.6 wordt niet lager gesproken over een herbenoeming van maximaal 2 termijnen van vier jaar, maar over dat de totale maximale bestuurstermijn twaalf jaar bedraagt inclusief herbenoemingen.
2. Artikel 8.5, over de uitbreiding van de vertegenwoordigingsregeling. Naast de twee voorzitters is het mogelijk gemaakt dat ook een voorzitter en het onafhankelijk bestuurslid vermogensbeheer gezamenlijk het fonds vertegenwoordigen. Dit maakt de vertegenwoordiging minder kwetsbaar in geval van afwezigheid of verhindering van één van de twee voorzitters.
3. Artikel 12.2 over de totstandkoming van het reglement van de RvT, waardoor de RvT meer regie krijgt over de vaststelling en wijziging van zijn reglement.
4. Artikel 12.4 over de profielschets van de RvT dat in lijn met de Code Pensioenfondsen is gebracht. Hierdoor worden de profielschetsen van de leden van de RvT in het vervolg door de RvT zelf, na advies van het VO vastgesteld.
5. Artikel 11.3, het schrappen van de bovenwettelijke adviesrechten van het VO, omdat het VO zich het vervolg wil richten op de wettelijke hoofdtaken van het VO. Zij hebben daarom afstand gedaan van de in 2014, bij de invoering van het nieuwe bestuursmodel, aan het VO toegekende bovenwettelijke adviesrechten.

Bij de statutenwijziging van 19 december 2023 zijn de volgende wijzigingen meegenomen:

1. de invoering van de gewijzigde Code Pensioenfondsen (per 1-1-2024). In de nieuwe Code Pensioenfondsen wordt een maximale zittingsduur voor leden van het VO geïntroduceerd en wordt de maximale zittingsduur voor bestuursleden aangepast. Hoofdregel wordt een zittingsduur van 2x4 jaar. Zijn er omstandigheden die daartoe aanleiding geven, dan kan benoeming voor een derde termijn plaatsvinden. Deze aanpassing is alvast doorgevoerd artikel 6.6, 11.6 en 11.14.
2. de invoering van de Wtp:
 - De goedkeuringsrechten van de RvT zijn uitgebreid met goedkeuring op beleid m.b.t. uitvoeringsovereenkomst en opstellen/beëindigen van uitvoeringsreglementen (art. 12.5 en goedkeuring besluit tot invaren art. 12.6 [nieuw];
 - De bepaling over klachten en geschillen is aangepast (art. 16). In verband met de komst van de Wtp en de Gedragslijn Goed Omgaan met klachten van de Pensioenfederatie dient BPF Schilders zich verplicht aan te sluiten bij een externe geschilleninstantie genaamd GIP (Geschillen Instantie Pensioenfondsen). Deze stichting staat los van de pensioenfondsen. Hierdoor is er geen de noodzaak meer voor BPF Schilders om een eigen geschillen-/ bezwaarcommissie in stand te houden. Het bestuur heeft daarom besloten om de geschillen-/ bezwaarcommissie van BPF Schilders met ingang van 1 januari 2024 op te heffen.

- De bepaling over een mogelijke liquidatie van het fonds en omgaan met een eventueel tekort is aangepast(art. 20.4 [oud] / 21.4 [nieuw])
- 3. De aanpassing van artikel 12.4 over de maximale zittingsduur van een lid van de RvT om het mogelijk te maken dat een lid van de RvT tijdelijk langer aanblijft dan twee termijnen van vier jaar in bijzondere omstandigheden (zie hieronder).
- 4. De opname van een vrijwaringsverklaring voor de leden van de fondsorganen in verband met risicomanagement in artikel 20.
- 5. enkele niet-inhoudelijke wijzigingen.

Toelichting wijziging maximale zittingsduur lid RvT

De maximale benoemingstermijn van één van de huidige leden van de RvT, de heer H.J. (Henk-Jan) Strang, zou normaliter zijn afgelopen op 1 januari 2024.

Het bestuur en de RvT willen, in verband met de rol van de RvT in het kader van de Wtp (o.a. goedkeuren invaarbesluit bestuur), graag bewerkstelligen dat Henk Jan Strang als lid van de RvT iets langer aanblijft (tot 1 juli 2024). De RvT vindt het, gezien het impactvolle besluit van de RvT in het Wtp-traject, een zware verantwoordelijkheid voor een nieuw lid RvT, die geen context op dit dossier heeft. Dat zou een risico kunnen zijn. Henk-Jan Strang is bereid om tot 1 juli 2024 aan te blijven als lid van de RvT. Ook het inmiddels door het VO voorgedragen nieuwe lid van de RvT, de heer Hein Breekveldt, kan zich er in vinden dat zijn lidmaatschap van de RvT van BPF Schilders op 1 juli 2024 ingaat.

Hierover heeft ook afstemming met het VO en DNB plaatsgevonden. DNB heeft onder de volgende randvoorwaarden ingestemd met langer aanblijven van Henk Jan Strang tot 1 juli 2024. Aan deze voorwaarden is voldaan:

- De statuten zijn hierop aangepast;
- Het VO heeft Henk-Jan Strang voor een nieuwe termijn (3e termijn) voorgedragen;
- Het eindpunt is vastgesteld op 1 juli 2024 waarbij rekening is gehouden met tegenvallers in het Wtp traject;
- Omdat de overschrijding van de maximale zittingsduur van 8 jaar in afwijking van de code Pensioenfondsen is, zal BPF Schilders dit verklaren in de toelichting op de Code Pensioenfondsen in het jaarverslag 2023.

DNB is op 20 december 2023 akkoord gegaan met de herbenoeming van Henk-Jan Strang.

Naleving Code Pensioenfondsen en gedragscode

BPF Schilders wil de normen uit de Code naleven. De Code is daarom uitgangspunt van beleid. Eind 2023 is een nieuwe Code Pensioenfondsen vastgesteld die met ingang van 1 januari 2024 is ingegaan. Met ingang van verslagjaar 2024 wordt gerapporteerd over de naleving van de nieuwe Code. In bijlage 4 rapporteert het bestuur over de naleving van de zogenaamde 'rapportagenormen' uit de Code die geldt tot en met 31 december 2023. Hieronder rapporteert het bestuur over normen waaraan niet volledig is voldaan.

In 2023 voldeed BPF Schilders niet volledig aan de onderstaande normen:

- Norm 33 (diversiteit): Het bestuur, het VO en de RvT hebben geen leden jonger dan 40 jaar. Met twee vrouwelijke bestuurders, twee vrouwelijke leden van de RvT, waaronder de voorzitter en drie vrouwelijke leden van het VO voldoet BPF Schilders wel aan de diversiteitsnorm. Drie van de huidige acht bestuursleden waren op het moment van benoeming jonger dan veertig jaar.

BPF Schilders vindt diversiteit in het bestuur en de andere fondsorganen, in termen van kennis en competenties enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds, belangrijk.

Een divers bestuur is een beter bestuur en bij de samenstelling van de fondsorganen wordt het diversiteitsbeleid van het fonds toegepast. Zo wordt in de profielen voor de vacatures van het bestuur ingegaan op de gewenste diversiteit.

- Norm 34 (de maximale zittingsduur van een lid van de RvT): op grond van norm 34 is de zittingsduur van een lid van de RvT maximaal vier jaar. Een lid van de RvT kan maximaal één keer worden herbenoemd. In afwijking van deze norm heeft BPF Schilders het statutair mogelijk gemaakt dat Henk-Jan Strang na het aflopen van zijn maximale benoemingstermijn van twee termijnen van vier jaar is herbenoemd voor een derde termijn tot 1 juli 2024. Zie de uitgebreide toelichting hierop in de voorgaande paragraaf.
- Norm 39 (benoeming en ontslag): De benoeming en het ontslag van leden van het bestuur, de RvT en het VO zijn conform de code in de statuten vastgelegd. Door de statutenwijziging van 27 maart 2023 is ook de vaststelling van de profielschetsen van de RvT in artikel 12.4 van de statuten lijn met de Code Pensioenfondsen gebracht. Hierdoor worden de profielschetsen van de leden van de RvT in het vervolg door de RvT zelf, na advies van het VO vastgesteld. Naast door het bestuur zelf kan een bestuurslid wegens disfunctioneren ook worden ontslagen door de RvT na advies van het VO. De benoeming van leden van het VO vindt plaats door het bestuur na het houden van verkiezingen dan wel op basis van een bindende voordracht van de betreffende verenigingen. Ontslag van een lid van het VO vindt plaats door het VO zelf. De statuten voorzien niet in de mogelijkheid van het ontslag in uitzonderlijke situaties van een lid van het VO door het bestuur in overleg met het intern toezicht.

De externe compliance officer (TriVu) heeft vastgesteld dat het bestuur de gedragscode in 2023 adequaat heeft nageleefd. De compliance officer heeft een beperkt aantal aanbevelingen genoemd in haar rapport die . betrekking hebben op het volledig invullen van de nevenfuncties in de jaarlijkse uitvraag en het actualiseren van de gedragscode aan het nieuwe model gedragscode van de Pensioenfederatie. Deze aanbevelingen worden door het bestuur opgevolgd.

Aanbevelingen Monitoringscommissie Code Pensioenfondsen

De aanbevelingen uit de Nalevingsrapportage Code Pensioenfondsen 2021/2022 van de Monitoringscommissie Code Pensioenfondsen (MCPF) zijn door het bestuur besproken en opgepakt. Dit houdt onder andere in dat BPF Schilders een stakeholdersanalyse gaat uitvoeren en dat er een schriftelijk diversiteitsbeleid is opgesteld (zie onder).

Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering

In verband met de verhoogde aansprakelijkheid door de Wtp is het verzekerde bedrag van de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering van BPF Schilders met ingang van 1 oktober 2023 verhoogd van € 3,75 miljoen naar € 7,5 miljoen. Vanwege het grote aantal verzekerden (leden van het bestuur, de RvT en sleutelfunctiehouders) en het risico dat alle leden van het bestuur en de RvT bij een claim gelijktijdig worden aangesproken is eind 2023 besloten om het verzekerde bedrag van de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering van BPF Schilders verder te verhogen van € 7,5 miljoen naar € 10 miljoen.

Diversiteitbeleid

BPF Schilders vindt diversiteit in de governance, in termen van kennis en competenties enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds, belangrijk.

Het bestuur heeft een diversiteitsbeleid opgesteld. Het doel van het diversiteitsbeleid is om ervoor te zorgen dat de organen van het pensioenfonds complementair zijn samengesteld en een redelijke afspiegeling vormen van de belanghebbenden.

Van het bestuur en de andere fondsorganen van BPF Schilders moeten ten minste één man en één vrouw deel uitmaken. BPF Schilders streeft daarnaast naar een evenwichtige leeftijdsverdeling van de generaties, waarbij in ieder geval één persoon boven de 40 jaar (in het bestuur bij benoeming) en één persoon onder de 40 jaar in het bestuur en de andere fondsorganen zitting hebben.

Uit de huidige samenstelling van de fondsorganen volgt dat BPF Schilders ruim aan de genderdiversiteitsdoelstelling in het bestuur voldoet. BPF Schilders voldoet op dit moment niet aan de doelstelling dat in het bestuur en in het Verantwoordingsorgaan minimaal één lid onder de 40 jaar zitting heeft. Drie van de huidige acht bestuursleden waren echter jonger dan 40 jaar op het moment dat zij bestuurslid werden. Om de diversiteit te verbeteren/op peil te houden heeft het bestuur een actieplan diversiteitsbevordering opgesteld en gaat hierover het gesprek aan met voordragende partijen.

Governancebeleid

Het Governancebeleid van BPF Schilders is geactualiseerd op basis van het nieuwe Servicedocument "Besturen van een pensioenfonds" van de Pensioenfederatie. De geschiktheidsmatrix is bijvoorbeeld herzien en uitgebreid met de in het Servicedocument expliciet genoemde nieuwe deelverantwoordelijkheidsgebieden zoals Communicatiebeleid en Reputatie, Risicobeheer en Gegevensbeleid en IT. Ook is het rooster van aftreden geactualiseerd, en zijn het diversiteitsbeleid en het opleidingsplan 2023 uitgewerkt.

Integriteitsbeleid

Om een beheerste en integere bedrijfsvoering te waarborgen heeft BPF Schilders een integriteitsbeleid. In verband met de aanstelling van nieuwe partijen op het gebied van vermogensbeheer, de bestuursondersteuning en de sleutelfunctievervulling risk in 2022 is het integriteitsbeleid begin 2023 herzien en opnieuw vastgesteld. In de loop van 2023 zijn ook de gedragscode, de incidentenregeling, de klokkenluidersregeling en het compliance charter van BPF Schilders geactualiseerd en vastgesteld. Begin februari 2024 is ook een protocol Omgaan met vertrouwelijke gegevens vastgesteld, waarin een zgn. Bring Your Own Device regeling (BYOD-regeling) is opgenomen. De BYOD-regeling heeft betrekking op het omgaan met vertrouwelijke gegevens met eigen devices zoals smartphones, tablets en laptops die ook voor het fonds worden gebruikt. De nieuwe regeling is als bijlage opgenomen in de Gedragscode van het fonds. De naleving daarvan wordt nagevraagd bij de uitvraag compliance/naleving gedragscode over 2024.

Eigen risicobeoordeling (ERB)

BPF Schilders voert de ERB minimaal eens in de drie jaar uit. De eerste ERB heeft plaatsgevonden in 2021. Uit de ERB blijkt dat de beheersing van de risico's bij BPF Schilders adequaat is ingericht. De naar aanleiding van de ERB 2021 door het bestuur gedefinieerde vervolgacties zijn in de loop van 2022 opgepakt en grotendeels afgerond. Iedere bestuursvergadering wordt ook vastgesteld of er triggers aanwezig zijn die een nieuwe ERB noodzakelijk maken.

In 2024 vindt de nieuwe driejaarlijkse ERB plaats. In een extra sessie van het bestuur op 29 januari 2024 heeft de kick-off van de ERB 2024 plaatsgevonden, waarin afspraken zijn gemaakt over de centrale vraagstelling, scope en vervolgplanning van de ERB 2024.

IT-beleid

Het IT-beleid van het fonds is in 2023 geactualiseerd en opnieuw vastgesteld. Het betreft vrijwel uitsluitend wijzigingen met betrekking tot de algemene strategie van het fonds en de uitbreiding van het aantal uitvoeringsorganisaties.

IT en datakwaliteit behoren tot de grootste risico's voor pensioenfondsen; de beheersing daarvan vraagt steeds meer aandacht. Er is daarom een bestuurlijke werkgroep IT ingesteld, die het IT-beleid en de beheersing van het fonds verder uitwerkt. De IT-werkgroep heeft als doel de IT-kennis van het bestuur naar een hoger niveau te tillen en de IT-risico's beter in te bedden in het integrale risicomanagementproces. De werkgroep wordt ondersteund door een externe IT-adviseur. Door het maken van de IT-risicoanalyse en het in kaart brengen van de IT-issues die er per commissie spelen wordt een nulmeting gedaan om de IT beheersing en processen die daarbij een rol spelen te inventariseren en vast te leggen.

N.a.v. de adviezen van de IT-werkgroep in 2023 is onder andere besloten:

- Dat het gehele bestuur in 2023/2024 de 2-daagse IT opleiding van SPO Nyenrode gaat volgen om op deskundigheidsniveau B te komen. Deze is inmiddels afgerond.
- om de bestaande MS 365-omgeving van het bestuur opnieuw in te richten en om de bestuurlijke processen uit te werken in de SharePoint omgeving voor het fonds.
- om een externe IT-adviseur aan te stellen voor de ondersteuning bij de implementatie van IT-beleid van BPF Schilders en de inrichting van de bestuurlijke processen.
- om een 1^e -lijns risicomanager aan te stellen. Deze 1^e -lijns risicomanager is, als onderdeel van de bestuursondersteuning, in oktober 2023 gestart met zijn werkzaamheden.

Beleid datakwaliteit

BPF Schilders is verantwoordelijk voor een zorgvuldige uitvoering van de pensioenregeling ten behoeve van alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. De kwaliteit van data die gebruikt wordt bij de uitvoering, speelt daarbij een belangrijke rol. BPF Schilders heeft daarom in 2022 beleid vastgesteld rond de kwaliteit van de data. In dit datakwaliteitsbeleid wordt beschreven hoe BPF Schilders wil omgaan met de door BPF Schilders en uitbestedingspartners gebruikte data. Uiteindelijk streeft BPF Schilders een zo hoog mogelijk datakwaliteit na op de aspecten Beschikbaarheid, Integriteit, Vertrouwelijkheid en Aantoonbaarheid (BIVA). Het beleid sluit aan op het IT-Beleid en het uitbestedingsbeleid van BPF Schilders en is gebaseerd op de DNB Good Practice Robuuste Pensioenadministratie.

Daarnaast gebruikt BPF Schilders als het gaat om de informatiebeveiliging de zogenaamde BIVA-systematiek voor de risicobeoordeling. Dit is gebaseerd op de DNB guidance inzake informatiebeveiliging.

De Pensioencommissie (PC) heeft de risicoclassificatie op het gebied van Pensioenbeheer als eerste commissie uitgewerkt en medio december 2022 vastgesteld. Als vervolgstap heeft de PC in 2023 het risicoprofiel en risicotolerantie van het bestuur in het kader van transitie Wtp uitgewerkt. Tijdens een workshop

van de PC en PGGM op 10 maart 2023 heeft de PC de beheersing van de risico's van de PB-systemen met BIVA-score 3 beoordeeld. De PC heeft n.a.v. de workshop vastgesteld voldoende geïnformeerd te zijn over de door PGGM getroffen beheersmaatregelen t.a.v. de door de PC geïdentificeerde risico's. De workshop geeft de PC voldoende comfort dat de risico's met BIVA-score 3 (er zijn geen risico's met een hogere score dan 3 geïdentificeerd) door PGGM adequaat worden beheerst. De PC heeft deze risico's gedurende 2023 gemonitord.

Ter voorbereiding op de voorgenomen transitie naar de nieuwe pensioenregeling op 1 januari 2026 heeft BPF Schilders in afstemming met PGGM de uitwerking van fase 1 en fase 2 conform het Kader Datakwaliteit van de Pensioenfederatie in het verslagjaar afgerond en vastgesteld. Daarbij is ook het beleid Datakwaliteit BPF Schilders aangescherpt en opnieuw vastgesteld. De aandachtspunten uit de risico-opinies van de sleutelfunctiehouder (SFH) Actuarieel en de SFH Risicobeheer zijn hierbij meegenomen.

Hierna worden fase 3 en 4 uitgewerkt, die moeten leiden tot de Agreement Upon Procedure (AUP) van een onafhankelijke accountant, welke gepland staat eind Q1-2024. Dit proces moet zijn afgerond, als het implementatieplan naar DNB en het en communicatieplan naar de AFM worden verzonden.

Tenslotte als laatste stap van fase 2, het aantal deelwaarnemingen per Kritisch Data Element (KDE) en het aantal risicogroepen waarvoor er aanvullende werkzaamheden moeten worden gedaan bepaald. Er heeft afstemming plaatsgevonden met de drie SFH's van BPF Schilders over het proces Datakwaliteit en de door hen te verrichten werkzaamheden. Ook is er gesproken met de accountants van zowel BPF Schilders als PGGM over het Agreed Upon Procedure (AUP) traject. Dit zijn alle te doorlopen stappen op basis van het normenkader datakwaliteit van de Pensioenfederatie om tot het invaarbesluit te komen.

Eind 2023 is besloten om de uitvoering van de Agreement Upon Procedure (AUP) bij Mazars neer te leggen. De AUP betreft de werkzaamheden t.b.v. de toets op de datakwaliteit vóór invaren.

Uitbestedingsbeleid

Delen van de bedrijfsprocessen zijn uitbesteed aan andere partijen en uitvoerders. Om de risico's te beheersen die samenhangen met uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen, is een uitbestedingsbeleid vastgesteld.

Het doel van het uitbestedingsbeleid is het waarborgen van continuïteit en goede kwaliteit van dienstverlening. Hiermee blijven de reputatie en integriteit van BPF Schilders gewaarborgd. De monitoring en risicobeheersing van de (onder)uitbesteding van werkzaamheden voor BPF Schilders door de uitvoeringsorganisaties heeft in 2023 continue aandacht gekregen.

Alle uitbestedingspartijen worden jaarlijks door het dagelijks bestuur en de bestuurlijke commissies geëvalueerd en de uitkomsten van de evaluaties worden vastgelegd. Deze evaluaties vinden plaats met behulp van een format checklist voor de evaluatie van uitbestedingspartijen.

Audit Integraal Risicomanagement

In opdracht van het bestuur heeft een externe partij een audit uitgevoerd naar de inrichting en effectieve werking van het risicomanagementproces bij BPF Schilders. De eindconclusie van deze audit is dat BPF Schilders een integraal risicomanagementproces heeft dat goed is ingericht en de classificatie “volwassen” heeft. Er zijn een aantal aanbevelingen waar het bestuur opvolging aan geeft.

Audit Transitie Vermogensbeheer

In opdracht van het bestuur heeft een externe partij een audit uitgevoerd naar de Transitie van het Vermogensbeheer van BPF Schilders van PGGM VB, naar Van Lanschot Kempen (Van Lanschot Kempen Investment Management), BNY Mellon en KPMG. De centrale vraag is of in de gewijzigde situatie de volledige dienstverlening m.b.t. het vermogensbeheer zoals deze in 2022 bij PGGM belegd was, nu is belegd bij VLK, de custodian BNY Mellon en KPMG Meijburg & Co (hierna KPMG) voor de fiscale dienstverlening.

Het bestuur heeft begin februari 2024 kennisgenomen van de eindconclusie van deze audit:

1. De contractafspraken over het vermogensbeheer gemaakt met VLK, de custodian BNY Mellon en KPMG komen overeen met die voorheen met PGGM zijn gemaakt.
2. De SLA afspraken over het vermogensbeheer gemaakt met PGGM zijn juist en volledig overgegaan naar VLK, de custodian BNY Mellon en KPMG.

De externe auditor heeft n.a.v. het tweede punt 4 bevindingen gedaan met aanbevelingen om deze op te pakken. De opvolging daarvan wordt in 2024 opgepakt.

Fiscaal beleid

Het fiscale beleid van BPF Schilders is geactualiseerd en opnieuw vastgesteld voor de periode 2023-2024. De wijzigingen houden o.a. verband met het feit dat naast PGGM inmiddels ook partijen zoals BNY Mellon en KPMG bij de fiscale activiteiten van het fonds zijn betrokken.

Evaluatie IORP

In opdracht van het bestuur heeft een externe partij een onderzoek uitgevoerd naar de werking van IORP bij BPF Schilders. De eindconclusie uit de evaluatie is dat de opzet en werking van de sleutelfuncties bij BPF Schilders voldoende is. De onderzoekers hebben een aantal aanbevelingen gedaan om de werking nog meer te versterken. De opvolging daarvan is in de loop van 2023 opgepakt en afgerond in afstemming met het bestuur, de sleutelfunctiehouders en de RvT. Deze betreffen onder andere de deelname van beide bestuursvoorzitters (in plaats van alleen de werknemersvoorzitter) en ook de externe compliance officer aan het periodieke overleg met alle sleutelfunctiehouders, het werken met een vaste agenda van dit overleg, de aanscherping van de routing van het beoordelingsproces van de sleutelfunctie-rapportages en het bijhouden van een overzicht van de opvolging van alle aanbevelingen.

Klachtenbeleid en Geschilleninstantie

In verband met de introductie van een klachtenregeling in de Wtp is de geschillenregeling in het pensioenreglement en het uitvoeringreglement per 1 juli 2023 aangepast. De voornaamste aanpassing is dat de term 'geschil' is aangepast naar 'bezwaar' en dat de geschillencommissie is hernoemd naar bezwarencommissie. De statuten worden op een later moment aangepast.

In verband met de Wtp en de verplichte aansluiting van pensioenfondsen bij de landelijke Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP) zijn het klachtenbeleid en de klachtenregeling van BPF Schilders per 1 januari 2024 aangepast. Conform de 'Gedragslijn Goed omgaan met klachten' van de Pensioenfederatie, is het klachtenbeleid ook op de website gepubliceerd. Een andere beleidswijziging betreft bijvoorbeeld de wijziging van de termijn waarbinnen het bestuur uitspraak moet doen van acht tot twaalf naar zes weken.

BPF Schilders heeft zich met ingang van 1 januari 2024 bij het GIP aangesloten. In verband hiermee is de bezwaarcommissie van BPF Schilders met ingang van 1 januari 2024 opgeheven.

BPF Schilders heeft in 2023 een score van 84% behaald n.a.v. de 1-meting van de Gedragslijn Goed Omgaan met klachten. Hiermee wordt voldaan aan de norm van 84% die in de Algemene Ledenvergadering van juni 2022 van de Pensioenfederatie is afgesproken.

Uitbesteding

Verschillende processen zijn ultimo 2023 uitbesteed aan onderstaande uitvoeringsorganisaties.

Uitbesteding BPF Schilders

Communicatie	• PGGM Pensioenbeheer	• Advisering en uitvoering communicatiebeleid
Pensioen-beheer	• PGGM Pensioenbeheer • Milliman	• (Juridische) advisering pensioenbeleid en pensioenadministratie • Advisering over premie en toeslagverlening
Vermogens-beheer	• Van Lanschot Kempen • BNYM custodian • Cardano – LDI • Ortec	• Strategisch en fiduciair advies, MVB, herbalanceren, selectie, mandatering en monitoring externe vermogensbeheerders, portefeuille- en fondsenbeheer, privaat vastgoed. • Custodian en beleggingsadministratie en asset servicing • LDI • ALM- en Wtp -advisering
Bestuurs-ondersteuning	• Montae & Partners • AethiQs • Mazars • KPMG Meijburg & Co	• Bestuursondersteuning, 1^e lijns risicomanager, programmamanagement Wtp • Sleutelfunctieervuller risicobeheer • Sleutelfunctieervuller interne audit • Fiscale dienstverlening en BTW-aangifte.

PGGM voert de werkzaamheden uit op het gebied van pensioenbeheer en beleidsadvisering pensioenbeheer, en de advisering over en de uitvoering van het communicatiebeleid. Hiertoe is een nadere overeenkomst met PGGM ondertekend.

Het vermogensbeheer, advies beleggingsbeleid en fiduciair advies zijn uitbesteed aan Van Lanschot Kempen. Ook beleid betreffende engagement en stembeleid wordt door Van Lanschot Kempen uitgevoerd samen met het MVB-beleid.

De fiscale dienstverlening, zoals de teruggave/vrijstelling van bronbelasting, het voldoen aan buitenlandse belastingverplichtingen en het indienen en monitoren van EU claims is uitbesteed aan BNY Mellon en KPMG Meijburg & Co.

De advisering over de financiële opzet, het ALM-beleid en Wtp is uitbesteed aan Ortec.

Milliman adviseert het bestuur onder andere over de premie- en toeslagverlening.

Montae & Partners voert de werkzaamheden op het gebied van bestuursondersteuning uit. De bestuursondersteuning wordt verzorgd door een specifiek aan BPF Schilders toegewezen klantteam. Daarnaast zijn ook het programmanagement Wtp en de ondersteuning van het fonds bij het 1e – lijns risicomanagement bij Montae & Partners ondergebracht.

De uitvoeringsorganisaties rapporteren periodiek d.m.v. een SLA aan de commissies en het bestuur over de uitvoering van de dienstverlening.

Tussen BPF Schilders en de uitvoeringsorganisaties zijn afspraken gemaakt over inrichting van operationeel risicomanagement voor hun dienstverlening en de rapportage van de uitvoeringsorganisaties hierover aan BPF Schilders.

AethiQs fungeert als sleutelfunctie vervuller Risicobeheer.

Mazars fungeert als sleutelfunctie vervuller Interne Audit.

BPF Schilders heeft BNY Mellon aangesteld als custodian. De custodian is verantwoordelijk voor de bewaring van het vermogen en aanvullende werkzaamheden overeenkomstig de met het BPF Schilders afgesloten bewaarovereenkomst. Daarnaast verricht de custodian additionele diensten zoals de onafhankelijke monitoring van de naleving van de beleggingsrichtlijnen.

Contact met werknemers- en werkgeversorganisaties

Het bestuur heeft op verschillende momenten constructief en intensief contact gehad met vertegenwoordigers van CNV Vakmensen, FNV, LBV en OnderhoudNL. Er is onder meer gesproken over:

- De ANW-Vangnet regeling van BPF Schilders.
- De verhoging van de representativiteit in verband met de nieuwe representativiteitstoets van de verplichtinstelling in 2026.
- De uitkomst van de haalbaarheidstoets 2023.
- De definitieve afwikkeling van de inkoopregeling (VPL-regeling).
- Het actieplan zzp van BPF Schilders.
- De ontwikkelingen m.b.t. rente, inflatie en premie in 2024.
- De governance van BPF Schilders (de invulling van vacatures in het bestuur en de statutenwijzigingen)

- Het besluit van het bestuur om in 2023 geen gebruik te maken van het Transitie-FTK.
- De wijziging van de maatstaf voor toeslagverlening en het voorgenomen toeslagbesluit 2024 van het bestuur.

In het kader van de uitwerking van de toekomstige pensioenregeling en de voorbereiding van de transitie Wtp is uitgebreid gesproken met sociale partners. In drie plenaire sessies en circa 16 kerngroepoverleggen zijn diverse onderwerpen behandeld, zoals:

- De uitwerking van de financiële opzet van BPF Schilders door het bestuur.
- De accordering door sociale partners van de voorgestelde aanwendingsdoelen van de solidariteitsreserve: Voorkomen of dempen van nominale verlagingen, langlevensrisico en voorkomen van forse vermogensdalingen.
- De premie en ambitie in de nieuwe pensioenregeling. Sociale partners hebben eind juni 2023 aangegeven dat bij de verdere berekeningen t.b.v. invaren en compensatie vooralsnog kan worden uitgegaan van de huidige premie van 30,1%. Na afloop van het overleg hebben zij per e-mail een drietal besproken keuzes m.b.t. het Nabestaandenpensioen bevestigd.
- De inrichting van het Nabestaandenpensioen in de nieuwe pensioenregeling.
- De voorbereiding van een webinar voor sociale partners over invaren en compensatie. Het webinar heeft plaatsgevonden op 14 september 2023.
- De uitwerking van het concept transitieplan door sociale partners.
- De voorbereiding, uitvoering en afronding van de door sociale partners te houden ledenraadplegingen over het principe akkoord m.b.t. de nieuwe pensioenregeling.
- De invulling van het hoorrecht over het transitieplan.
- De aanvulling van het in 2022 gehouden risicopreferentieonderzoek onder deelnemers t.b.v. de uitwerking van de risicohouding.
- In januari 2024 hebben sociale partners het transitieplan Wtp vastgesteld.

Contact met DNB

De relatie met DNB is transparant en constructief. Het bestuur heeft op diverse momenten contact gehad en/of gesproken met DNB over onder meer:

- De governance van BPF Schilders.
- De periodieke beoordeling van de strategische risico's van BPF Schilders door DNB.
- De beheersing van potentiële risico's n.a.v. de beantwoording van de vragenlijsten Wtp door het fonds. Daarbij zijn onder andere de voortgang van het Wtp-traject van BPF Schilders en de uitwerking van het kader Datakwaliteit t.b.v. de transitie Wtp besproken.
- Het inzicht van BPF Schilders in de operationele gevolgen van de nieuwe pensioencontracten hebben bij de partijen in de vermogensbeheerketen.
- De integratie van ESG - klimaatdoelen in het beleggingsbeleid en risicobeheer.
- Het voornemen van het bestuur om de maatstaf voor toeslagverlening aan te passen in verband met de methodebreuk CBS en de volatiliteit van de inflatie.
- De beantwoording van de vragen van DNB in verband met door BPF Schilders ingediende cloud-meldingen.
- De beantwoording van vragen van DNB in verband met rapportage van de derivatenpositie van het fonds in de verslagstaten.

BPF Schilders heeft in 2023 tijdig de beantwoording aangeleverd van de uitvragen van DNB in het kader van de Sectorbrede Analyse van de Niet Financiële Risico's (NFR) inclusief informatiebeveiliging en de derde en vierde uitvraag Wtp pensioenfondsen.

Contact met de Autoriteit Financiële Markten (AFM)

BPF Schilders heeft in 2023 tijdig de beantwoording aangeleverd van de uitvragen van de AFM (al dan niet gezamenlijk met DNB) over het Self Assessment (SA) over de naleving van de duurzaamheidsregelgeving met betrekking tot de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en de Taxonomieverordening en de Toezichtrapportage tweede pijler pensioenmarkt 2022.

BPF Schilders heeft op 20 maart 2023 een brief ontvangen van de AFM m.b.t. een normoverdracht uit het AFM-onderzoek Tijdelijke Toeslagverlening. De opvolging hiervan is door BPF Schilders afgerond.

De AFM geeft ook aan dat de brief is verzonden naar aanleiding van een vastgestelde overtreding en om die reden kwalificeert als een toezichtantecedent voor alle personen die ten tijde van de overtreding het beleid (mede)bepalen en de personen die belast zijn met het toezicht op dit beleid.

De AFM heeft op 3 november 2023 een nieuwe brief gestuurd met een terugkoppeling van AFM onderzoek naar de Indexatie-AMvB. Deze nieuwe brief vervangt de op 20 maart 2023 door de AFM verzonden normoverdragende brief over de tijdelijke toeslagverlening 2022. De AFM heeft het toezichtantecedent van bestuur en RvT n.a.v. de tijdelijke toeslagverlening 2022 ingetrokken. De geconstateerde wetsovertreding wordt wel gehandhaafd.

Zoals hierboven is toegelicht zijn de geconstateerde overtredingen in mei 2023 al beëindigd.

In 2023 zijn door toezichthouders geen boetes of dwangsommen opgelegd.

Anti-corruptie

Voor BPF Schilders is naleving van wet- en regelgeving essentieel. Dit omvat ook naleving ten aanzien van witwassen, terrorismefinanciering en sanctiewetgeving. In de ISAE 3000A van PGGM is het proces van wijzigingen in wet- en regelgeving beschreven en getoetst. Diverse risico's waarbij de integriteit in het geding is, zijn beschreven als onderdeel van het risico-universum. Het betreft belangenverstrengeling, bestuurlijke integriteit, cybercrime en naleving wet- en regelgeving.

Contact met andere partijen

Beroep tegen afwijzing bewaar tegen btw over fee Pensioenbeheer (PPG)

BPF Schilders heeft sinds 2017 jaarlijks bezwaar ingediend bij de Belastingdienst tegen de btw over de fee pensioenbeheer. Doel van het bezwaar is het krijgen van een recht op vooraftrek van omzetbelasting om de btw voor BPF Schilders te verminderen. De belastingdienst heeft het bezwaar in 2021 afgewezen.

BPF Schilders heeft hiertegen hoger ingediend. Het hoger beroep is op 13 februari 2023 behandeld door de rechtbank Gelderland. In mei 2023 werd bekend dat de rechtbank het hoger beroep heeft afgewezen. Omdat het financieel belang groot is, heeft BPF Schilders hoger beroep aangetekend tegen deze uitspraak om zijn toekomstige rechten veilig te stellen.

Incidenten

In 2023 zijn 8 pensioenbeheerincidenten, 2 vermogensbeheerincidenten en 1 incident met betrekking tot Corporate Dienstverlening & Beleidsadvisering geregistreerd. Van de in totaal 11 incidenten hebben drie betrekking op datalekken. De datalekken zijn gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Net als voorgaande jaren hebben zich geen zware incidenten voorgedaan.

Klachten en geschillen

Met ingang van 1 juli 2023 (ingang Wet toekomst Pensioenen) is er sprake van een wettelijke definitie van 'klacht' en 'geschil':

- Klacht: iedere uiting van ontevredenheid die door een deelnemer, gewezen deelnemer, andere aanspraakgerechtigde of pensioengerechtigde wordt gericht aan een uitvoerder.
- Geschil: een geschil ontstaan na de gehele of gedeeltelijke afwijzing van een klacht over de uitvoering van het pensioenreglement door de uitvoerder of een klacht die niet binnen de daarvoor geldende wettelijke termijn is afgehandeld

BPF Schilders hanteert in dit jaarverslag de wettelijke definitie van een klacht met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2023. Doordat op grond van deze definitie 'elke uiting van ongenoegen' als klacht dient te worden geregistreerd, is het aantal geregistreerde klachten in 2023 in vergelijking met 2022 fors gestegen van 24 naar 72.

In 2023 zijn 72 klachten binnengekomen, waarvan terechte en onterechte klachten. Hiervan waren 16 klachten gericht tegen de verplichtstelling. In 2023 zijn 10 geëscaleerde klachten binnengekomen.

Aantal behandelde klachten en geëscaleerde klachten in 2023

	Klachten ³	Geëscaleerde klachten
Onderwerp⁴		
Service en klantgerichtheid	2	
Behandelingsduur	4	
Informatieverstrekking	12	
Deelnemersportaal	2	
Keuzebegeleiding		1
Pensioenberekening en -betaling	2	3
Registratie werknemersgegevens/ datakwaliteit	4	
Toepassing wet- en regelgeving: algemeen	19	2
Financiële situatie		
Duurzaamheid		
Overig	27	4

Ten opzichte van voorgaande jaren is het aantal klachten meer dan verdubbeld. In 2022 waren er maar 24 klachten (6 terecht, 18 onterecht) en 3 geëscaleerde klachten. Hieruit blijkt dat ook de medewerkers goed doordrongen zijn van de nieuwe klachtenregeling en weten wanneer een uiting van onvrede als klacht moet worden geregistreerd.

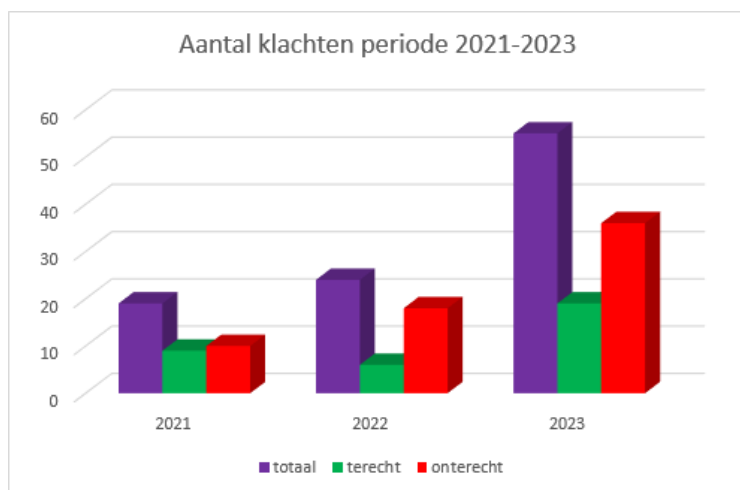
Van het aantal klachten dat in 2023 is binnengekomen, is 100% binnen de SLA-termijn van 10 werkdagen afgehandeld. Met aftrek van de 16 klachten tegen de verplichtstelling zijn er in 2023 56 klachten binnengekomen. Hiervan waren 19 terecht en 37 onterecht.

³ Inclusief de klachten tegen de verplichtstelling gerubriceerd bij 'toepassing wet- en regelgeving: algemeen'.

⁴ Deze onderwerpen zijn conform de vereiste rubricering uit de Gedragslijn goed omgaan met klachten (gedragsbepaling 33). Deze rubrieken lopen parallel aan de rubrieken die de AFM gaat hanteren in het jaarlijkse online data gedreven onderzoek Pensioentoezicht.

Een klacht wordt als onterecht aangemerkt als er gehandeld is volgens de vastgestelde procedures, richtlijnen en wet- en regelgeving, maar de klager het niet eens is met de uitkomst.

De aantallen klachten over de periode 2021 tot en met 2023 zijn het staafdiagram op de volgende bladzijde verwerkt. Dit is slechts ter beeldvorming, aangezien een vergelijking met voorgaande jaren niet meer zinvol is gelet op de invoering van de wettelijke (ruime) definitie van een klacht.

Naar aanleiding van de terecht klachten zijn de volgende maatregelen getroffen:

- Er is indien nodig overleg gevoerd met medewerker(s) en/of afdeling(en);
- In alle gevallen is schriftelijk of telefonisch uitleg gegeven en zijn excuses aangeboden;
- Naar aanleiding van de klacht is beoordeeld of procedures, werkinstructies en/of communicatie aangepast moesten worden. Naar aanleiding van niet goede communicatie over de ontvangst van een verzoek tot afsluiting is een procesverbetering doorgevoerd: in het vervolg wordt na elk verzoek tot afsluiting voortaan een ontvangstbevestiging gestuurd.

In 2023 zijn er geen geschillen binnengekomen.

Algemene verordening gegevensbescherming

BPF Schilders registreert en verwerkt persoonsgegevens en hecht daarbij veel waarde aan zorgvuldig en vertrouwelijk omgaan met persoonsgegevens. Zo houdt BPF Schilders zich aan de AVG. Om te beoordelen of wordt voldaan aan de diverse aspecten van de AVG-regelgeving wordt in 2024 een 'AVG-check' gedaan.

Fraude risicoanalyse

BPF Schilders heeft in 2023 haar jaarlijkse een fraude risicoanalyse uitgevoerd als onderdeel van de SIRA. Daarbij zijn de risico's en bijbehorende beheersmaatregelen besproken. De conclusie is dat de beheersmaatregelen volstaan en er geen extra acties nodig zijn.

Inrichting risicomanagement

BPF Schilders hanteert een three-lines-model voor de beheersing van risico's. Het (Dagelijks) Bestuur, de commissies en werkgroep(en) van het Bestuur vormen de eerste lijn en zijn verantwoordelijk voor de identificatie, analyse, beheersing en monitoring van de risico's die tot hun aandachtsgebied behoren. De eerste lijn – de risico-eigenaar – treft beheersmaatregelen voor de geïdentificeerde risico's en is verantwoordelijk voor de monitoring en beheersing van elk risico. In 2023 heeft het fonds een eerstelijns risicomanager aangesteld, die het bestuur en de commissies ondersteunt.

De sleutelfuncties risicobeheer en -actuarieel en ook de compliancefunctie vormen de tweede lijn. Zij monitoren en bewaken de werking van het proces van risicobeheersing. De tweede lijn adviseert, coördineert en toetst de opzet, het bestaan en werking van beheersmaatregelen met betrekking tot onderkende risico's. Daarnaast adviseert de tweede lijn over de beheersing van risico's.

De risicobeheerfunctie, actuariële functie en de interne auditfunctie worden aangemerkt als sleutelfuncties en zijn ingericht volgens daarmee verband houdende eisen, opgenomen in de uiteenlopende bronnen van wet- regelgeving.

De SFH Risicobeheer is belast met het integraal risicobeheer van het pensioenfonds. De werkzaamheden zijn zowel controlerend als adviserend van aard. De SFH Risicobeheer:

- beoordeelt, monitort en rapporteert over het risicobeheersysteem;
- heeft een initiërende en adviserende rol bij het vormgeven van het risicobeheer van het pensioenfonds;
- levert een belangrijke bijdrage aan de beheersing van de financiële en niet-financiële risico's waaraan het wordt blootgesteld;
- zorgt dat het fonds een totaalbeeld heeft van deze risico's, zodat de effectiviteit van het integrale risicobeheer beoordeeld kan worden.

De SFH Risicobeheer rapporteert ieder kwartaal aan het bestuur over de effectiviteit van het integrale risicomanagement. In de kwartaalrapportage vermeldt de SFH Risicobeheer of de risico's die zich hebben voorgedaan, overeenstemmen met de risicobereidheid van het pensioenfonds en of de beheersmaatregelen hebben gewerkt. De rol van SFH Risicobeheer wordt door het onafhankelijk bestuurslid met aandachtsgebied risicomanagement uitgeoefend. Hij wordt bij de vervulling van zijn verantwoordelijkheid ondersteund door AethiQs. De taakomschrijvingen zijn vastgelegd in de functieprofielen, het besturingsreglement en de dienstverleningsovereenkomst van BPF Schilders met AethiQs.

De interne auditfunctie is belast met de interne audit van BPF Schilders. De interne audit vormt de derde lijn in het three-lines-model en is als zodanig het sluitstuk van alle waarborgen binnen het pensioenfonds wat betreft de beheerste en integere bedrijfsvoering. Interne audit evalueert periodiek of de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de beheerste en integere bedrijfsvoering adequaat en doeltreffend zijn. Dit is met inbegrip van de uitbestede werkzaamheden. De evaluatie betreft de gehele bedrijfsvoering van het fonds, inclusief de beoordeling van de eerste- en tweedelijns risicobeheersing.

Integraal risicomanagement

Het integrale risicomanagement binnen BPF Schilders is vormgegeven vanuit de missie, visie en strategie van het pensioenfonds. Onder integraliteit wordt verstaan dat risicomanagement op verschillende organisatieniveaus en uiteenlopende risicogebieden wordt toegepast. Omdat risico's meestal onderling zijn verbonden en elkaar kunnen versterken, worden ze zowel afzonderlijk als in samenhang bekeken.

BPF Schilders heeft de onderkende risico's in vier pijlers gegroepeerd. Voor elk van de pijlers is de risicobereidheid bepaald die de grenzen aangeeft waarbinnen het fonds zijn missie, visie en strategie uitvoert. Pijlers zijn missie gedreven doelen. De vier pijlers zijn:

1. Ambitie
2. Toekomst
3. Beheerste uitvoering
4. Integriteit

Deze aanpak stelt het fonds in staat te beoordelen welke netto (rest)risico's - ten opzichte van de risicobereidheid bij elk van de pijlers - de grootste kansen en bedreigingen vormen. Of de beheersmaatregelen effectief zijn geweest en welke beheersmaatregelen additioneel getroffen kunnen worden om het netto risico weer terug te brengen binnen de risicobereidheid of het netto risico te accepteren.

Hieronder is de risicobereidheid van BPF Schilders t.a.v. de vier pijlers beschreven. De risicobereidheid is begin 2024 aangepast n.a.v. een strategische risicoanalyse van het bestuur. Dit wordt in het jaarverslag 2024 meegenomen.

Risicobereidheid ten aanzien van de ambitie

Uitgangspunt is dat het fonds niet meer risico neemt dan noodzakelijk. Het fonds heeft de ambitie om een waardevast pensioen te bieden. Sociale partners en deelnemers hebben uitgesproken dat het fonds zijn beleid zo moet inrichten dat er een reële mogelijkheid is om een waardevast pensioen te bereiken. De betrokken partijen realiseren zich dat deze ambitie alleen gehaald kan worden door beleggingsrisico's te nemen en dat deze groter zijn dan wanneer uitsluitend een nominale ambitie zou worden nagestreefd. De betrokkenen zijn zich er ook van bewust dat tegenover de hogere kans op een waardevast pensioen, ook een hogere kans op kortingen staat. Het bestuur is zich ervan bewust dat deze ambitie verhoogde risico's met zich meebrengt in de zin van reputatierisico en draagvlak. Om die ambitie waar te kunnen maken, moet het fonds risicovol beleggen. De risicobereidheid ten aanzien van de meest dominante financiële risico's - de financiële opzet, het rentemismatchrisico en het marktrisico - is dan ook hoog. De hoge risicobereidheid ten aanzien van de ambitie komt ook tot uiting in het relatief hoge Vereist Eigen Vermogen en dekkingsgraadrisico.

Risicobeeld

De financiële opzet en het rentemismatchrisico waren, net als in 2022, ook in het verslagjaar een toprisico. Dat wil zeggen een risico dat actueel is en directe aandacht behoeft of waarvan het opstaande netto risico een materiële impact heeft op de realisatie van de missie en/of strategie. Het bestuur heeft begin 2024 besloten om de financiële opzet niet langer als toprisico te zien, vanwege de goede financiële positie van het fonds.

De actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds is ultimo 2023 gestegen van 122,6% begin van het jaar naar 125,0% (na indexatie) aan het einde van het jaar. De beleidsdekkingsgraad, het gemiddelde van de dekkingsgraden van de afgelopen

twalf maanden, nam ultimo 2023 af van 129,1% (ultimo 2022) naar 127,1% (na indexatie). De reële dekkingsgraad nam ultimo 2023 af van 98,1% (ultimo 2022) naar 94,1% (na indexatie).

Ten opzichte van 2022 is het risicobeeld grotendeels gelijk gebleven. Het fonds is uit herstel en heeft toeslag verleend over 2021, 2022 en 2023 waardoor deels tegemoet wordt gekomen aan de realisatie van de ambitie. Namelijk het aanbieden van een waardevast pensioen. Ook na de toeslagverlening is de dekkingsgraad nog steeds hoger dan het vereist eigen vermogen, en ruim boven de wettelijke minimale dekkingsgraad voor indexatie (110%), waardoor de kans op een tekortsituatie klein is. Er blijft voldoende buffer over om toekomstige tegenslagen te kunnen opvangen. Dit beeld is bevestigd in de haalbaarheidstoets, waarin onder andere is geconcludeerd dat in 50% van de doorgerekende scenario's de dekkingsgraad in 10 jaar tijd boven de 150% stijgt en de kans op korten in bijna alle jaren tot en met 2037 minder dan 1% is. Vanwege deze ontwikkelingen is het actuele risicobeeld voor deze pijler ultimo 2023 matig. Daarmee bedoelen we dat we dit risico niet als hoog maar als matig inschatten. Terwijl onze bereidheid voor dit risico hoog is.

Risicobereidheid ten aanzien van de toekomst

Om zijn primaire strategische doelstelling te behalen wil het pensioenfonds niet meemaken dat het onvoldoende voorbereid is om de missie en visie van het pensioenfonds na de stelselwijziging zelfstandig te kunnen doorvoeren. Daarbij is het van belang om ook te kunnen blijven voorzien in de pensioenregeling voor zelfstandigen. De risicobereidheid voor de pijler toekomst is matig.

Risicobeeld

In 2020 heeft het bestuur opnieuw de representativiteit vastgesteld en de verplichtstelling van de regeling voor zowel werknemers als ondernemers aangevraagd voor een volgende periode van vijf jaar. Het ministerie van SZW heeft in 2021 op basis van de ingediende gegevens voor de representativiteitstoets de verplichtstelling met vijf jaar verlengd tot juni 2026.

Het fonds ziet het zzp dossier als een groot strategisch risico voor BPF Schilders. Het aantal zzp'ers in de sector neemt nog steeds toe en het aantal werknemers af. Het bestuur heeft het verplichtstellingsrisico daarom aangemerkt als toprisico zodat het extra bestuurlijke aandacht krijgt. Een bestuurlijke zzp-werkgroep is ingesteld om het bestuur hierbij te adviseren en de dialoog met sociale partners te ondersteunen.

BPF Schilders richt zich op een invaardatum van 1 januari 2026. De overgang naar een nieuw pensioenstelsel neemt circa vijf jaar voorbereiding in beslag en zal ook van het bestuur, de RvT, het VO en de sociale partners de nodige aandacht vragen. Om de transitie in goede banen te leiden, is een aparte regiegroep geformeerd. Regelmatig worden risicoanalyses op de relevante onderdelen van de overgang uitgevoerd. In 2021 is gestart met de oriënterende fase waarbij het bestuur samen met het VO, RvT en de sociale partners aan de slag is gegaan met beeldvorming via themasessies. De risicobeheerfunctie is daarbij aangehaakt. In lijn met de planning hebben sociale partners een voorkeursrichting voor het contracttype bepaald. Het jaar 2022 heeft in het teken gestaan van het opzetten van het aanvaardingskader en het vormgeven van de uitgangspunten van de risicohouding. Gedurende het hele traject is een goede communicatie van groot belang, evenals de borging van de kwaliteit van data en de wendbaarheid van IT-systemen van de uitvoerders. In 2022 heeft het pensioenfonds een risicoanalyse op de transitie naar het nieuw pensioenstelsel uitgevoerd. Daarbij zijn genoemde aspecten aan de orde gekomen.

In 2023 is onder andere het transitieplan door sociale partners vastgesteld. In 2024 gaat het Bestuur het implementatieplan opstellen. In het algemeen worden mijlpalen in de projectplanning tijdig gerealiseerd.

Overall kent BPF Schilders het risicobeeld met betrekking tot de toekomstbestendigheid ultimo 2023 een score van 'matig' toe, en is gelijk aan de risicobereidheid.

Risicobereidheid ten aanzien van een beheerste uitvoering

Om de missie te bereiken zorgt het fonds voor een transparante, betrouwbare en maatschappelijk verantwoorde uitvoering van de regeling tegen aanvaardbare kosten. De betrokkenheid zet het fonds in om de deelnemers te ondersteunen bij het maken van verantwoorde pensioenkeuzes. Om deze belofte te kunnen waarmaken is een integere en beheerste bedrijfsvoering een noodzakelijke voorwaarde. Bij het uitvoeren van de regeling maakt het fonds gebruik van de diensten van diverse partijen. Het fonds realiseert zich dat uitbesteding risico's met zich meebrengt en dat deze beheerst moeten worden. Het fonds realiseert zich ook dat een foutloze uitvoering lastig realiseerbaar is, maar wil fouten tegen acceptabele kosten tot een minimum beperken. Om de deelnemers zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen bij het maken van verantwoorde pensioenkeuzes, is goede en begrijpelijke informatie tegen acceptabele kosten van het allergrootste belang. Het fonds besteedt veel aandacht aan dit onderwerp omdat dit een directe invloed heeft op de reputatie van het fonds en het vertrouwen van de deelnemers in het fonds. De risicobereidheid ten aanzien van pijler 3 "beheerste uitvoering" is matig.

Risicobeeld

Het risicobeeld met betrekking tot een beheerste uitvoering was in 2023 met een score van 'hoog', hoger dan de risicobereidheid (matig). De belangrijkste redenen hiervoor zijn het *IT risico*, het *uitbestedingsrisico* en het *risico datakwaliteit (PUO)*. Het bestuur kende deze de kwalificatie toprisico toe en bewaakt de beheersing van deze risico's, ook in 2024, nauwlettend.

BPF Schilders blijft het IT risico met verhoogde aandacht volgen omdat de continuïteit en kwaliteit van primaire processen hierbij van belang is. De continue dreiging van cybercrime en de ontwikkelingen op het gebied van (cloud)uitbesteding maken onderdeel van deze problematiek uit.

BPF Schilders had tot medio 2022 het grootste deel van zijn processen uitbesteed aan PGGM en was in grote mate afhankelijk van PGGM. Inmiddels zijn de processen voor vermogensbeheer ondergebracht bij met name VLK en is met PGGM een nieuwe dienstverleningsovereenkomst afgesloten. Dit zorgde voor een verhoogd changerisico. Eind 2023 is het change risico afgenomen omdat de grote verandertrajecten waren afgerond dan wel zich in een afrondende fase bevonden.

Ter beheersing van de risico's in de gehele uitbestedingsketen heeft het bestuur de Checklist Uitbesteding in gebruik genomen. De checklist wordt gebruikt bij de monitoring en evaluatie van uitbestede activiteiten door BPF Schilders. De checklist geeft het bestuur een beter zicht op de uitbestedingsketen en daardoor een beter grip op het uitbestedingsrisico.

Risicobereidheid ten aanzien van integriteit

Een onberispelijke reputatie is een belangrijk onderdeel van het bestaansrecht van het fonds. De deelnemers zijn immers verplicht aangesloten bij BPF Schilders dat een aanzienlijke hoeveelheid geld voor hen beheert. Daarbij is evenwichtige belangenafweging cruciaal. Ten opzichte van alle stakeholders wil het fonds een betrouwbare partij te zijn en over het handelen van het fonds wordt jegens hen op transparante wijze verantwoording afgelegd. Het bestuur accepteert geen gedragingen van verbonden personen die afbreuk doen aan de integriteit van het fonds en fondsbestuur en de bestuurscultuur. De risicobereidheid ten aanzien van integriteit is zeer laag.

Risicobeeld

Het risicobeeld in de pijler Integriteit lag binnen de lage risicobereidheid. Er deden zich wat betreft *de integriteitsrisico's* geen incidenten voor. De rapportage van TriVu, de compliance officer, over de naleving van de Gedragscode van het fonds, bevatte geen bevindingen die het risicobeeld negatief beïnvloedden.

Eigen risicohouding voor financiële opzet

In overleg met onze opdrachtgevers en fondsorganen is een risicohouding gedefinieerd ten aanzien van de financiële opzet. Daarbij is ook eerder onderzoek betrokken naar de risicobereidheid van de deelnemers. BPF Schilders ziet voor nu geen mogelijkheden om op korte termijn de ambitie (om te allen tijde volledige indexatie toe te passen) en de risicohouding met elkaar in overeenstemming te brengen. Dit is eveneens het resultaat van de haalbaarheidstoets. De risicohouding is in de onderstaande maatstaven, die bekeken worden over een periode van vijftien jaar, verankerd en bedoeld als ijkpunt voor het beleggingsbeleid op het moment dat het beleid vast wordt gesteld. De grenzen in de risicohouding zijn dus niet bedoeld als harde grenzen die op geen enkel moment overschreden mogen worden.

In onderstaande tabel zijn de kwantitatieve maatstaven opgenomen die BPF Schilders hanteert:

Nr.	Onderwerp	Maatstaf	Grens
1	Ambitie	Mediaan pensioenresultaat na 15 jaar	>100%
2	Ambitie	5e percentiel pensioenresultaat na 15 jaar	>65%
3	Nominale verlaging	Kans op nominale verlaging in enig jaar	<35%
4	Nominale verlaging	Mediaan percentage nominale verlaging per jaar	<2%

Het pensioenresultaat is gedefinieerd als de verhouding tussen het toekomstige pensioen met indexering afhankelijk van het beleid en het toekomstige pensioen dat bereikt zou zijn als jaarlijks de volledige ambitie zou zijn verwerkt in de pensioenaanspraken.

Het vijfde percentiel van het pensioenresultaat weerspiegelt de uitkomsten van het pensioenresultaat in een slecht scenario. In de haalbaarheidstoets wordt voor het slechte scenario ook gekeken naar het vijfde percentiel. Daarbij wordt een grens gehanteerd van minimaal 65%. Dat betekent dat het pensioen dus minimaal 65% is van wat het zou zijn geweest als er altijd volledig was geïndexeerd. Uit onderzoek is gebleken dat deelnemers liever vaker een kleine nominale korting op hun pensioen te verwerken krijgen, dan minder vaak een grote nominale korting. De deelnemers accepteren dus een wat grotere kans op nominale korting, als de diepte van de korting vervolgens beperkt is. In de risicohouding is dit vertaald door een eventuele korting klein te houden (2%).

De uitkomsten van de kwantitatieve maatstaven van BPF Schilders per Q4-2023 zijn op basis van de ALM-monitor als volgt:

Maatstaf	ALM 2021	Q4-2023
Mediaan pensioenresultaat na 15 jaar	96%	107%
Vijfde percentiel pensioenresultaat na 15 jaar	54%	73%
Kans op nominale verlaging in enig jaar	72%	12%
Mediaan nominale verlaging per jaar	2,1%	1,0%

BPF Schilders hanteert de Ortec Finance Scenario'set (OFS) bij de toetsing van de risicohouding. Deze scenario'set levert consistente stochastische scenario's voor een breed spectrum aan economische variabelen en beleggingscategorieën voor de korte, middellange en lange termijn, en is gebaseerd op een gematigd positief wereldbeeld. De scenario'set wordt gekenmerkt door een op langere termijn positieve, maar lager dan historische economische groei, langetermijn inflatie gebaseerd op centrale bank targets, een lager dan historisch gemiddelde rente. In de berekening per einde Q4 2024 is de toekomstige ambitie naar verwachting haalbaar en kan tevens een gedeelte van de toeslagachterstand worden ingehaald. De kans op verlagen is desalniettemin nog altijd aanwezig, maar de mediane verlaging per jaar is beperkt. Hiermee voldoet het fonds aan de eigen maatstaven t.a.v. de financiële opzet.

Risicohouding in het kader van de haalbaarheidstoets

Bij de aanvangshaalbaarheidstoets in 2015 heeft het fonds het volgende vastgesteld:

- De ondergrens is 90% voor het verwachte pensioenresultaat, bij een startdekkingsgraad gelijk aan de huidige dekkingsgraad.
- De ondergrens is 90% voor het verwachte pensioenresultaat, bij een startdekkingsgraad gelijk aan het vereist eigen vermogen.
- De maximale afwijking van het pensioenresultaat in een slechtweerscenario ten opzichte van het verwachte pensioenresultaat is 50%.

Kortetermijnrisicohouding

Naast de langetermijnrisicohouding, heeft het BPF Schilders ook een kortetermijnrisicohouding gedefinieerd. Het pensioenfonds definieert deze in termen van een bandbreedte rond het vereist eigen vermogen. Vanwege schommelingen in de markt kan het vereist eigen vermogen van de feitelijke portefeuille in enig jaar afwijken van het vereist eigen vermogen van de normportefeuille. Het bestuur accepteert dat het vereist eigen vermogen van de feitelijke portefeuille tijdelijk maximaal 2% hoger kan zijn dan dat van de strategische portefeuille.

Het risicomanagementproces

In 2023 is het risicomanagementbeleid geactualiseerd en is een evaluatie van de inrichting van het risicomanagement van het pensioenfonds uitgevoerd. Uit een interne audit op het risicomanagementproces is gebleken dat het integraal risicomanagement van BPF Schilders voldoet aan de eisen die DNB in haar volwassenheidsmodel voor risicomanagement stelt. In de visie van BPF Schilders is risicomanagement van toegevoegde waarde voor de besluitvorming en de beheerste en integere bedrijfsvoering.

5. Hoe heeft BPF Schilders in 2023 contact gehad met deelnemers?

BPF Schilders wil haar deelnemers en werkgevers op een toegankelijke manier informeren en ondersteunen bij hun pensioenplanning en -administratie. Werknemers, ondernemers, slapers, gepensioneerden (deelnemers) en werkgevers vinden op de website van BPF Schilders www.bpfschilders.nl algemene en actuele informatie. Via de beveiligde omgeving www.bpfschilders.nl/infodesk blijven deelnemers op de hoogte van hun pensioensituatie. Ook geven zij hier wijzigingen door en bekijken ze documenten. Met behulp van de pensioenplanner zien zij welke keuzes en mogelijkheden zij hebben. Via het beveiligde gedeelte 'Uw pensioenadministratie', kunnen ondernemers en werkgevers hun pensioenadministratie doen.

Ongeveer acht keer per jaar verstuurt BPF Schilders een digitale nieuwsbrief aan deelnemers en werkgevers. BPF Schilders zet daarnaast sociale media in, zoals Facebook, X (voorheen Twitter) en YouTube. Naast de online informatievoorziening houdt BPF Schilders deelnemers op de hoogte via het Pensioenblad. Dit verschijnt driemaal per jaar en ontvangt de deelnemer per post. Ook organiseert het fonds individuele (online) pensioensprekuren en pensioenbijeenkomsten en biedt zo persoonlijk advies en ondersteuning. Tot slot geven bestuursleden en VO-leden maandelijks een actuele kijk op pensioenonderwerpen met een maandelijks blog.

In 2023 vonden de volgende activiteiten plaats om deelnemers te informeren:

- In juni heeft BPF Schilders in samenwerking met OnderhoudNL een webinar voor werkgevers georganiseerd. Tijdens het webinar stonden 'het nieuwe pensioenstelsel' en de onderwerpen 'eerder stoppen met werken' en 'partnerpensioen' centraal. Het webinar helpt de werkgever zijn personeel zo goed mogelijk te informeren. Hierdoor worden de deelnemers ondersteund bij het maken van verantwoorde pensioenkeuzes. De gemiddelde waardering voor het webinar is een 7,6.
- Met animatiefilmpjes en infographics is een aantal pensioenonderwerpen in beeld gebracht voor deelnemers. In 2023 is onder meer het verkort jaarverslag (over 2022) in een animatie verwerkt en is de nieuwe klachtenregeling in een infographic geplaatst.
- Op de website is een live chat toegevoegd aan de contactpagina's. Aan deze pagina's is ook de mogelijkheid tot een persoonlijk videogesprek toegevoegd. Zo is de klantbediening op de website verder geoptimaliseerd.
- Deelnemers konden zowel fysiek als online spreekuren en pensioenpresentaties bijwonen.
- Tijdens gastlessen op schildersvakscholen deelden de pensioenspecialisten pensioeninformatie met de (aspirant) deelnemers.
- Om het vertrouwen te versterken is ook in 2023 structureel aandacht gegeven aan het ontkrachten van misvattingen over pensioen die leven onder deelnemers. Dit doet BPF Schilders via de reguliere kanalen zoals de e-nieuwsbrieven, het pensioenblad, pensioenbijeenkomsten en facebook.
- De themapagina 'Nieuw pensioenstelsel' op de website is doorontwikkeld. De pagina is verder uitgebreid om deelnemers te informeren over de wijzigingen en ontwikkelingen rond het nieuwe pensioenstelsel.
- In december zijn deelnemers en werkgevers via de reguliere middelen geïnformeerd over de toeslagverlening van 3,13%.
- Eind 2023 zijn 33.120 deelnemers en 3.281 werkgevers geabonneerd op de digitale nieuwsbrief. Dit aantal is vergelijkbaar met 2022.

Onderzoek en monitoring

BPF Schilders meet continu de effecten van de communicatie-inspanningen. Bij elke campagne maakt het fonds een campagneplan waarin doelstellingen worden vastgelegd. De campagnes worden na afloop geëvalueerd en er wordt gerapporteerd over het behalen van de doelstellingen. Wat goed werkt wordt meegenomen in volgende campagnes. Door de communicatie-activiteiten voortdurend te meten streeft BPF Schilders ernaar effectief en efficiënt te communiceren.

Daarnaast heeft BPF Schilders in 2023 verschillende onderzoeken uitgevoerd:

- In het klantenpanel zijn diverse communicatiemiddelen onder de loep genomen, waaronder de brief en infographic 'pensioenaanvragen'. De brief over het aanvragen wordt goed beoordeeld met een 8,1, de infographic met pensioenaanvragen wordt beoordeeld met een 8,2.

Daarnaast zijn informatiemiddelen over het doorgeven van het e-mailadres ter evaluatie voorgelegd aan de leden van het klantpanel van 55 jaar en ouder. Het ging om een brief met QR-code en een formulier. De brief werd beoordeeld met een 7,6. Het formulier met een 7,7. Zeven op de tien panelleden hebben ervaring en kunnen omgaan met QR-codes.

- In het najaar is met de reputatiemonitor de tevredenheid onder deelnemers (werkgevers, pensioengerechtigden en ondernemers) en werkgevers onderzocht. BPF Schilders presteert bij alle doelgroepen in het derde kwartaal van 2023 op bijna alle beleidsindicatoren gelijk aan het derde kwartaal van 2022. Het merendeel van de pensioengerechtigden heeft een goed gevoel bij BPF Schilders.

Pensioengerechtigden zijn het meest tevreden over het pensioenfonds in het algemeen (7,7) en over de informatiemiddelen (7,9). Ook werkgevers zijn, net als vorig jaar, tevreden over het pensioenfonds in het algemeen (7,5) en met de informatievoorziening (7,4). Werknemers geven een 7,6 voor de informatievoorziening. Ondernemers zijn het meest kritisch. Zij geven BPF Schilders een 5,7. Het nieuwe pensioenstelsel is bij de deelnemers bekender dan in 2022. Van de gepensioneerden weet 82% dat er een nieuw pensioenstelsel komt. 72% van de werknemers en 72% van de ondernemers zijn ook op de hoogte. Gepensioneerden, ondernemers en werknemers willen allemaal eenvoudige uitleg over de gevolgen van de invoering van het nieuwe stelsel.

6. Ondertekening

Vastgesteld door het bestuur te Zeist op 28 juni 2024:

mevrouw E.J.P.M. van Loon

de heer D.J. Vis

de heer R. van Oostrom

de heer J.H. Dijckmeester

mevrouw E.M.C. Eelens

mevrouw R.M. García López

de heer M.H. Rosenberg

de heer M. Elvan

Goedgekeurd door de raad van toezicht te Zeist op 28 juni 2024:

mevrouw S.B.P. Smit-Bos

de heer J. Strang

mevrouw R.F. van der Feltz

Toezicht en verantwoording

Inleiding

Jaarlijks stelt de raad van toezicht (verder te noemen, raad) een verslag op. In dit verslag, naar aanleiding van zijn toezicht over de periode 1 januari 2023 tot en met 31 december 2023, formuleert de raad zijn oordeel en aanbevelingen met betrekking tot de thema's vanuit toezichtperspectief. De raad doet dit op basis van een eigen intern toezicht kader.

Daarnaast legt de raad verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan (VO) over zijn werkzaamheden in het kader van de uitoefening van taken en bevoegdheden als intern toezichthouder. Dit doet de raad via een afzonderlijke presentatie aan het VO.

Dit verslag is als volgt opgebouwd. Als eerste geeft de raad zijn algemene beeld. Daarna zoomt de raad in op zijn bevindingen en oordeel over de thema's die het in zijn toezicht in 2023 betrokken heeft. Vervolgens benoemt de raad zijn overige bevindingen.

Algemene indruk

BPF Schilders beschikt over een professioneel bestuur dat de verschillende onderwerpen goed oppakt. De raad constateert dat het bestuur zich niet alleen laat leiden door de hectiek van alledag, maar dat het bestuur ook uitvoering geeft aan zijn langetermijnstrategie.

De operatie/run van BPF Schilders loopt goed. Het bestuur is in control. Er is sprake van een beheerst en gestructureerd bestuurlijk proces en een goede samenwerking met de sleutelfuncties. Ook het proces rondom de transitie naar de nieuwe pensioenregeling is in 2023 verder op stoom gekomen en heeft mede door de aanstelling van extern programma management en een intensivering van het bestuurlijk proces in de tweede helft van 2023 een aanmerkelijke versnelling gekregen. Dit heeft er mede toe geleid dat het transitieplan eind 2023 beschikbaar is gekomen en het bestuur het bestuurlijk proces rondom de opdrachtaanvaarding zodanig op orde heeft dat transitie per 1 januari 2026 een realistisch scenario is. In 2023 zijn de diverse verandertrajecten (implementatie van de overgang van onderdelen van de uitvoering naar verschillende andere partijen) afgerond. Om als bestuur voldoende in control te blijven, is het belangrijk dat het bestuur integrale regie heeft in de aansturing en monitoring van de verschillende uitbestedingspartijen en daarbij aandacht heeft voor de beheersing van alle risico's. De raad zal de borging daarvan in 2024 blijven monitoren.

Het bestuur heeft ook in 2023 veel tijd geïnvesteerd in de relaties met sociale partners, de RvT en het VO. Het bestuur neemt deze partijen ook goed mee in het Wtp-traject. Ook heeft het bestuur voldoende aandacht voor zijn eigen functioneren en continuïteit, zowel in het heden als op de middellange termijn.

Thema's 2023 raad van toezicht

Vijf thema's vormden in 2023 de rode draad voor het intern toezicht van de raad. Hierna volgen het oordeel en de aanbevelingen ten aanzien van deze thema's.

Strategische doelen en risico's

De transities die het bestuur in 2022 in gang heeft gezet zijn succesvol afgerond. De nieuwe inrichting van BPF Schilders staat en het bestuur plukt hier de vruchten van. Een nadeel van het werken met meerdere uitbestedingspartijen is dat het de aansturing complexer maakt. Een goede samenwerking tussen en met de uitbestedingspartijen is belangrijk. Een integrale regievoering en beheersing op

bestuurlijk niveau is daarbij essentieel. In het jaarwerkproces heeft de samenwerking met meerdere uitbestedingspartijen geleid tot complicaties. Het feit dat het bestuur in 2023 een eerstelijns risicomanager heeft aangesteld, vindt de raad een goede ontwikkeling.

De raad is van oordeel dat het bestuur de juiste stappen zet om de integrale regievoering, aansturing en beheersing op bestuurlijk niveau ten aanzien van de werkzaamheden van de verschillende uitbestedingspartijen, en de risico's die daarbij horen, verder te ontwikkelen. Tegelijkertijd stelt de raad vast dat dit proces nog niet is afgerond. De raad zal de verdere ontwikkeling hiervan in 2024 blijven monitoren.

De raad ziet dat er binnen het bestuur voldoende kennis is over Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) en dat het bestuur in 2023 veel energie heeft gestoken in de inbedding van klimaatdoelen in de strategie en het risicobeheer. Het bestuur heeft een ESG-risicocyclus uitgevoerd en SFDR is goed en tijdig geïmplementeerd. Het bestuur zal de communicatie rondom ESG/MVB in 2024 verder oppakken onder andere via een afzonderlijk MVB-jaarverslag.

De raad is van oordeel dat het bestuur in 2023 voortgang heeft geboekt op het terrein van MVB en de beheersing van klimaatrisico's. De RvT zal de communicatie over MVB in 2024 blijven monitoren.

Tot slot constateert de raad dat het bestuur in de afgelopen jaar veel tijd heeft geïnvesteerd in het zzp-dossier, maar dat dit in 2023 nog niet tot de gewenste voortgang heeft geleid. De raad vindt het goed dat het bestuur zelf de evaluatie van de ondernomen acties op het zzp dossier ter hand heeft genomen. De RvT wacht de vervolgacties af en zal deze in 2024 monitoren.

Aanbevelingen:

- 1. Blijf aandacht houden voor het goed verankeren van change in de run via een volwassen integraal risicobeheersingsproces inclusief periodieke monitoring van de werking van beheersmaatregelen. En houd daarbij aandacht voor wellicht minder voor de hand liggende uitbestedingsrisico's zoals bijvoorbeeld juridische risico's.*
- 2. De RvT gaat er vanuit dat het bestuur de afronding van het jaarwerkproces grondig evalueert met daarbij aandacht voor de verschillende rollen en verantwoordelijkheden in het jaarwerkproces.*

IT-risico's en beheer, inclusief informatiebeveiliging

Het bestuur onderkent het belang van beheersing van IT-risico's en heeft daar in 2023 veel aandacht aan besteed. Het bestuur heeft zich collectief laten scholen op niveau B. Daarnaast heeft het bestuur een bestuurlijke werkgroep ingesteld die met behulp van een externe adviseur gaat monitoren of het fonds en zijn uitbestedingspartijen voldoen aan de 58 IT-controls uit de guidance van DNB.

Ook heeft het bestuur stappen gezet om de IT-processen en bijbehorende risico's bij uitbestedingspartijen beter in beeld te (gaan) brengen, ten einde daar meer grip op te krijgen. De RvT vindt dit een goede ontwikkeling en zal de effectiviteit hiervan de komende tijd monitoren.

Tot slot onderzoekt het bestuur of er noodzaak is tot ontwikkeling van beleid op het terrein van artificial intelligence (ai).

De raad is positief over de stappen die het bestuur afgelopen jaar heeft gezet om tot een betere beheersing van het IT-risico te komen. Dit blijft de komende jaren een belangrijke bestuurlijke uitdaging. De raad constateert dat het bestuur zich daar terdege van bewust is en de benodigde stappen zet. De raad zal de bestuurlijke voortgang op dit thema de komende jaren blijven monitoren.

Datakwaliteit

Bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel is het erg belangrijk dat alle data juist en volledig zijn. De raad constateert dat het bestuur een datakwaliteitsbeleid heeft geformuleerd en binnen de context van de transitie naar de nieuwe pensioenregeling de datakwaliteit toetst conform de aanpak van de Pensioenfederatie. De focus gaat hierbij uit naar de data zoals die vastliggen in de pensioenadministratie van het pensioenfonds. De voorlopige uitkomsten geven geen aanleiding tot zorg.

De raad is van oordeel dat het bestuur in dit stadium de juiste dingen doet met betrekking tot het beheersen van datakwaliteit.

Aanbeveling:

3. *Besteed naast aandacht voor beheersing van de datakwaliteit in de pensioenadministratie ook aandacht aan de beheersing van de datakwaliteit in het vermogensbeheerproces, het communicatieproces en aan het proces rondom 'staying clean'.*

Nieuwe pensioenstelsel

Voor de raad is het belangrijk dat het traject ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel beheerst verloopt en dat er voldoende aansluiting is op de trajecten bij sociale partners en de betrokken uitbestedingspartijen. Daarnaast hecht de raad hierbij aan zorgvuldige communicatie met de deelnemers. De raad constateert dat het bestuur in 2023 een nieuwe projectstructuur van het project Wtp heeft geïntroduceerd met een programmamanager en met periodieke voortgangsrapportages. Daarmee is ook voor de raad het proces inzichtelijk. Ondanks een verschuiving in de planning ligt het fonds goed op schema. Het transitieplan is begin 2024 gepubliceerd op de website.

Het bestuur is in het Wtp traject goed opgetrokken met de sociale partners en trad daarbij ook op als penvoerder. De raad vindt het belangrijk dat het bestuur in het proces zodanige waarborgen inbouwt dat de opdrachtaanvaarding aantoonbaar door het bestuur onafhankelijk geschiedt.

De raad en het VO zijn in verschillende sessies in het najaar van 2023 goed meegenomen door het bestuur. Daarbij is constant aandacht voor de onderlinge rolverdeling. De Wtp advisering door externe partijen is in 2023 goed verlopen, de kwaliteit van de stukken en adviezen zijn op orde.

Het bestuur heeft voor de indexatie per 1 januari 2024 geen gebruik gemaakt van het transitie-FTK, maar de indexatiemaatstaf aangepast. De raad begrijpt de argumentatie van het bestuur en heeft vastgesteld dat het bestuur hierbij een zorgvuldig proces doorlopen heeft met aandacht voor evenwichtigheid, zowel op de korte als de middellange termijn bij de overgang naar de nieuwe pensioenregeling.

De raad oordeelt positief over het proces rondom de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Het bestuur heeft tot nu toe een zorgvuldig proces doorlopen en

de planning ligt op schema. Er is ook goed contact met de uitbestedingspartijen die een rol spelen bij de implementatie van de Wtp.

Aanbevelingen:

- 4. Blijf aandacht houden voor beheersing van de risico's rondom onvoldoende, inconsistente of onjuiste communicatie en overweeg grondig welke communicatiemiddelen ingezet worden met het oog op (kosten)efficiëntie en effectiviteit gelet op de bekende communicatiebehoeften van de doelgroep.*
- 5. Draag zorg voor een voldoende en integrale vastlegging van de onderbouwing bij de diverse bestuursbesluiten, met specifieke aandacht voor de overwogen opties en evenwichtigheidsaspecten, en maak daarbij ook tegenkracht tussen bestuur en sociale partners en tussen bestuur en adviseurs inzichtelijk.*
- 6. Borg dat de opdrachtaanvaarding aantoonbaar onafhankelijk heeft plaatsgevonden. Bijvoorbeeld door de verschillende sleutelfunctiehouders in hun opinies hieraan aandacht te laten besteden.*

Governance

De raad constateert dat BPF Schilders een professioneel en deskundig bestuur heeft en dat de samenwerking binnen het bestuur goed verloopt. Sinds eind 2023 is het bestuur weer volledig bezet waarbij de raad constateert dat de invulling van de paritaire werknemerszetel de nodige tijd heeft gekost. Het bestuur heeft zichzelf in 2023 met behulp van een externe partij geëvalueerd. Het bestuur pakt de actiepunten op. Het bestuur heeft aandacht voor zijn eigen successieplanning en de risico's die daarbij spelen, gelet op de wijze waarop de bestuurlijke governance nu is ingericht.

De samenwerking tussen de organen is goed en zeker met het oog op de Wtp is dat belangrijk. Het VO concentreert zich daarbij steeds meer op zijn hoofdtaak, het vanuit deelnemersperspectief oordelen over de inhoud van beleid en uitvoering door het bestuur. De raad vindt dit een goede ontwikkeling.

De raad oordeelt positief over de governance. Het bestuur heeft aandacht voor de competenties/kleuren van het bestuur en de dynamiek binnen het bestuur.

De strategische thema's krijgen voldoende aandacht. De bestuurlijke belasting was in 2023 onder controle. Ook de bestuurlijke continuïteit blijft een aandachtspunt.

Overige bevindingen:

Naast de aandacht van de raad voor voornoemde toezichtthema's, heeft de raad in 2023 vanzelfsprekend ook toezicht gehouden op de reguliere processen bij BPF Schilders. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn de financiële opzet, kostenbeheersing en het balans- en vermogensbeheer. De raad heeft daarover diverse keren met het bestuur gesproken en vragen gesteld. De raad constateert dat deze onderwerpen net als bovengenoemde thema's de volle aandacht van het bestuur hebben en daarbij ook waar nodig stappen worden gezet en tijdig acties worden ondernomen. De raad heeft daarbij geen bevindingen die in dit verslag benoemd dienen te worden.

2.6 Naleving code pensioenfondsen

Naar aanleiding van het bestuursverslag 2023 en de geactualiseerde checklist Code Pensioenfondsen is de RvT van oordeel dat BPF Schilders aan de Code Pensioenfondsen voldoet en daarover volgens het principe pas toe of leg uit adequaat verantwoording aflegt.

Naleving van de Code en de VITP-code door de RvT is hierna weergegeven.

Taken Raad van toezicht volgens Code/VITP-code	Motivering van de toepassing
De leden van het intern toezicht ondertekenen de interne gedragscode van het fonds en een jaarlijkse naleavingsverklaring, en zij gedragen zich daarnaar (norm 16).	De leden van de RvT leven het integriteitsbeleid en de gedragscode van BPF Schilders na en ondertekenen ook voor naleving daarvan.
Tegenstrijdige belangen of reputatierisico's worden gemeld. De leden van het intern toezicht vermijden elke vorm en elke schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling. Zij laten zich op hun functioneren toetsen (norm 18).	Melden van mogelijk tegenstrijdige belangen is een standaard agendapunt. Integer handelen is onderdeel van de jaarlijkse zelfevaluatie van de RvT.
Het eigen functioneren is voor het intern toezicht een continu aandachtspunt. Het intern toezicht evalueert jaarlijks het eigen functioneren van het orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betreft het intern toezicht één keer in de drie jaar een onafhankelijke derde partij (norm 28).	De RvT evalueert iedere vergadering. De RvT evalueert jaarlijks zijn eigen functioneren. In 2024 zal de RvT dit onder externe begeleiding uitvoeren. Dit is vanwege mutaties in de RvT een jaar later dan gepland. Geoordeeld is dat zelfevaluatie onder externe begeleiding in 2024 meer toegevoegde waarde zal hebben. Uiteraard heeft er in 2023 wel een interne zelfevaluatie plaatsgevonden.
Het intern toezicht houdt bij het opstellen van de profielschets rekening met het diversiteitsbeleid (norm 35).	De RvT houdt in de profielschets rekening met diversiteit.
Een lid van de RvT wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het VO en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het VO (norm 39).	De benoeming en het ontslag van leden van de RvT zijn conform de code in de statuten vastgelegd.
Intern toezicht draagt bij aan effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan beheerste en integere bedrijfsvoering (norm 46).	Het VO oordeelde over 2023 dat de RvT op een juiste wijze invulling heeft gegeven aan taken en bevoegdheden.
Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak (norm 47).	De RvT hanteert bij de uitoefening van het intern toezicht een normenkader gebaseerd op de Code.
Het intern toezicht is betrokken en stelt zich zodanig onafhankelijk op dat belangentegenstellingen worden voorkomen. Ze hebben het vermogen en de durf om zich kritisch op te stellen (norm 48).	De leden van de RvT leven het integriteitsbeleid en de gedragscode van BPF Schilders na.

Opvolging aanbevelingen van controleurs en toezichthouders

Alle aanbevelingen die de RvT in 2023 heeft gedaan, zijn besproken met het bestuur. Alle aanbevelingen zijn afgewikkeld.

Opvolging aanbevelingen prudent person rapportage:

- Alle aanbevelingen naar aanleiding van het jaarwerk 2022 zijn opgevolgd.
- De bevindingen van de certificerend actuaire en de beoordelingslijst van de prudent person over het boekjaar 2023 bevatten geen zaken die volgens de RvT bijzondere aandacht behoeven.

Goedkeuring

De RvT verleent hierbij zijn goedkeuring aan het voorgenomen besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening 2023.

Ondertekening

Zeist, 28 juni 2024

De raad van toezicht:

S.B.P. Smit-Bos

H.J.P. Strang

R.F. van der Feltz

2. Reactie bestuur op verslag raad van toezicht

Tijdens de gezamenlijke vergadering met de Raad van Toezicht (RvT) op 31 mei 2024 heeft het bestuur met de RvT gesproken over het verslag en aanbevelingen van de RvT over 2023. In dat gesprek heeft het bestuur de RvT bedankt voor zijn positieve en waarderende woorden over het functioneren van het bestuur in 2023. De samenwerking met de RvT ervaart het bestuur als constructief en prettig. De gestructureerde wijze van werken van de RvT en de aanbevelingen dragen bij aan het goed kunnen functioneren van het bestuur. Het bestuur zal de aanbevelingen in het komende jaar oppakken en geeft hierbij alvast een eerste reactie:

- De RvT vraagt aandacht voor het goed verankeren van change in de run via een volwassen integraal risicobeheersingsproces inclusief periodieke monitoring van de werking van beheersmaatregelen. Het bestuur is samen met de 1^e lijns risicomanager bezig om dit proces beter uit te werken waarbij bijzondere aandacht is voor de verankering van change in de run.
- Het bestuur deelt de mening van de RvT en zal de afronding van het jaarwerkproces grondig evalueren. Daarbij wordt aandacht besteed aan de verschillende rollen en verantwoordelijkheden in het jaarwerkproces.
- De beheersing van de datakwaliteit in het vermogensbeheerproces, het communicatieproces en het proces rondom 'staying clean' zal ook in het komende jaar de aandacht krijgen van de bestuurlijke commissies en werkgroepen en van het bestuur.
- De aanbeveling rond de beheersing van de risico's rondom onvoldoende, inconsistente of onjuiste communicatie en de inzet van de juiste communicatiemiddelen met het oog op (kosten)efficiëntie en effectiviteit maakt onderdeel uit van het communicatiejaarplan dat de communicatiecommissie voorbereidt. Het bestuur is het eens met de RvT dat deze risico's zoveel mogelijk beheerst moeten worden. Zeker met het oog op de overgang naar de Wtp.
- Het bestuur werkt aan een vaststellingsdocument waarin de onderbouwing bij de diverse bestuursbesluiten in het Wtp project inzichtelijk worden gemaakt. Hierbij zal specifieke aandacht zijn voor de overwogen opties en evenwichtigheidsaspecten. Ook de rol van het bestuur t.o.v. sociale partners en adviseurs krijgt daarin de aandacht.
- Tenslotte zal het bestuur bij de opdrachtaanvaarding de verschillende sleutelfunctiehouders betrekken en vragen om hun opinies. Daarmee wordt geborgd dat dit proces onafhankelijk heeft plaatsgevonden.

Tot slot dankt het bestuur de leden van de RvT voor hun grote inzet en betrokkenheid bij het fonds, met speciale dank voor Henk Jan die de RvT per 1 juli 2024 zal verlaten. Het bestuur ziet uit naar de voortzetting van de constructieve samenwerking in 2024 en heet Hein een speciaal welkom in zijn functie als lid van de RvT per 1 juli 2024.

3. Verslag en oordeel verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het verantwoordingsorgaan (VO) maakt door middel van dit verslag gebruik van zijn bevoegdheid om een oordeel uit te spreken over het gevoerde beleid van het bestuur, de wijze waarop dit beleid is uitgevoerd en de keuzes voor de toekomst. Daarnaast blikt het VO terug op de met de Raad van Toezicht (RvT) gevoerde verantwoordingsdialoog.

Het VO komt tot een oordeel op basis van een normenkader en brengt focus aan in zijn oordeel door middel van het benoemen van een aantal prioriteiten.

Hoe komt het VO tot zijn oordeel?

Om het oordeel te vormen bestudeert het VO verschillende documenten zoals het jaarverslag, de kwartaalverslagen van het bestuur en de RvT en overige rapportages en beleidsstukken. Het VO heeft in 2023 acht keer vergaderd. Daarnaast heeft het VO in het kader van de verantwoordingsdialoog verschillende keren met het bestuur en de RvT vergaderd alsmede enkele extra overleggen gevoerd in het kader van de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp).

Het VO heeft in 2023 het bestuur geadviseerd over:

- Het communicatiebeleidsplan 2024 – 2026;
- De vacatieregeling BPF Schilders;
- De wijziging statuten BPF Schilders;
- De profielschets lid RvT;
- De premie 2024;
- De grondslagen 2024;
- De afkoop- en uitruilfactoren voor 2024;
- De premiebedragen ANW Vangnet-regeling 2024;
- De reglementswijzingen in de klachtenregeling zoals opgenomen in het pensioenreglement.

Daarnaast heeft het VO aan het bestuur de bindende voordracht gedaan voor de volgende benoemingen:

- Henk Jan Strang tot lid van de RvT voor de periode van 1 januari 2024 tot 1 juli 2024;
- Hein Breekveldt tot lid van de RvT met ingang van 1 juli 2024.

Terugblik op aanbevelingen VO aan Bestuur over 2022

Het VO heeft in 2023 in zijn oordeel over 2022 vijf aanbevelingen gedaan aan het bestuur. De opvolging van deze aanbevelingen door het bestuur is op 29 mei 2024 in de verantwoordingsdialoog over 2023 tussen het VO en het bestuur geëvalueerd. Naar aanleiding van dit overleg en de eigen bevindingen van het VO concludeert het VO dat het bestuur de aanbevelingen in 2023 goed heeft opgepakt en dat het bestuur het VO heeft geïnformeerd over de voortgang.

Oordeel over 2023

Algemeen

2023 stond voor BPF Schilders grotendeels in het teken van Wtp. Dat gold niet alleen voor het bestuur maar ook voor de Raad van Toezicht en het VO. De grote aandacht van het bestuur voor Wtp komt naast de reguliere taken van het bestuur. Het VO constateert dat het bestuur dit goed heeft gedaan en dat het bestuur in control is wat betreft de dagelijkse leiding en de verandertrajecten.

Het bestuur neemt het VO goed mee wat betreft alle onderwerpen. Het bestuur en de RvT informeren het VO op hoofdlijnen via een kwartaalrapportage waarin alle onderwerpen van het bestuur en de RvT aan de orde komen. Naar aanleiding van deze rapportages kan het VO vervolgvragen stellen. Dit werkt erg prettig. In 2023 hebben het bestuur en de RvT verdere verbeteringen aangebracht in hun rapportages.

De verhoudingen tussen de fondsorganen zijn bijzonder goed. Het bestuur en ook de RvT hebben hier de afgelopen jaren veel tijd in geïnvesteerd en dat betaalt zich nu uit. Er is veel vertrouwen tussen het bestuur, de RvT en het VO en dat heeft het VO goed geholpen om de keuzes van sociale partners en het bestuur inzake Wtp te begrijpen. Bestuurders hebben regelmatig door middel van uitgebreide presentaties het VO stap voor stap meegenomen in het Wtp traject.

2023 was een hectisch jaar en een voorbode op een waarschijnlijk nog uitdagender 2024. Het bestuur verdient een compliment voor hun aanzienlijke inspanningen.

Oordeel per prioriteit

Communicatie over het nieuwe pensioencontract

Beoordelingskader

Voor het VO is het belangrijk dat een deelnemer weet wat er voor hem persoonlijk gaat veranderen in verband met de nieuwe pensioenwet. Een deelnemer moet het vertrouwen hebben dat het bestuur deze opdracht binnen de gestelde richtlijnen naar eer en geweten uitvoert.

Bevindingen

- Het bestuur heeft een communicatieplan nieuwe pensioenregeling en werkt aan een wettelijk communicatieplan *transitie naar een nieuwe pensioenregeling*. Het VO is hier goed in meegenomen.
- Het bestuur informeert het VO goed over de communicatie door middel van kwartaalrapportages maar ook door presentaties in het kader van Wtp.
- Met gemak, begrip en comfort wil BPF Schilders zijn deelnemers stap voor stap meenemen in wat het nieuwe pensioencontract betekent: 'Wat blijft er hetzelfde?' en 'Wat verandert er?' De communicatie strategie is in die zin gelaagd. Bij de start van de communicatie over de nieuwe pensioenregeling was deze vrij breed en algemeen (bewustwording/wat houdt de nieuwe pensioenregeling in). De communicatie in 2024 zal steeds concreter worden omdat de gevolgen voor de deelnemers steeds duidelijker worden.
- Het VO heeft vastgesteld dat er in het afgelopen jaar op de website, nieuwsbrieven en pensioenbladen op een goede en begrijpelijke wijze is gecommuniceerd over de nieuwe pensioenregeling.

Oordeel

Het VO oordeelt positief over de manier waarop het bestuur de communicatie over Wtp inzet. De gekozen strategie om de deelnemers stap voor stap mee te nemen is een effectieve en goede strategie. Het bestuur neemt het VO ook mee in de verschillende stappen. De communicatie is ook duidelijk en begrijpelijk voor de deelnemer.

Het bestuur legt aan de deelnemers uit waarom het een Verantwoord Maatschappelijk Beleggen (MVB) beleid heeft en wat de voor- en nadelen hiervan zijn voor de deelnemer.

Beoordelingskader

Het VO beoordeelt of er op de website voldoende informatie te vinden is over dit onderwerp en of het voor de deelnemer begrijpelijk wordt uitgelegd. Het VO beoordeelt tevens of het bestuur goed uitlegt wat maatschappelijk verantwoord beleggen oplevert voor het fonds (zowel financieel als niet financieel).

Bevindingen

- Op de website zijn de voor- en nadelen van MVB op een duidelijke en heldere wijze uitgelegd. Er is een speciaal gedeelte met communicatie over MVB. Op deze pagina's legt BPF Schilders uit waarom MVB belangrijk is. Op de website is ook een filmpje over dit onderwerp beschikbaar.
- Het bestuur heeft aangekondigd dat het fonds in 2024 zijn eerste MVB jaarverslag over 2023 zal presenteren.
- Het bestuur heeft aangegeven de informatie over MVB op de website verder te zullen actualiseren.

Oordeel

Het VO is van oordeel dat het bestuur de voor- en nadelen van MVB goed uitlegt op de website en is blij met de extra communicatie-uitingen die voor 2024 zijn gepland.

Aanbeveling

1. Het VO geeft het bestuur in overweging om in het filmpje dat BPF Schilders altijd maakt over het jaarverslag ook MVB als onderwerp mee te nemen.
2. Het VO geeft het bestuur de suggestie mee om een thema/onderwerp met betrekking tot MVB specifiek of extra te belichten in 2024.

Nieuw pensioencontract en het evenwichtigheidsvraagstuk

Beoordelingskader

Het VO beoordeelt of het bestuur de beschikbare pot met geld eerlijk over alle deelnemers verdeelt en hiervoor een evenwichtigheidskader gebruikt.

Bevindingen

- BPF Schilders gebruikt ter beoordeling van de evenwichtigheid een evenwichtigheidskader. Daarmee kijkt het bestuur per groep naar de plussen en minnen. Vervolgens beoordeelt het bestuur of het totaal evenwichtig is.
- Het VO heeft geconstateerd dat het bestuur aandacht heeft voor de belangen van de verschillende deelnemersgroepen. Het bestuur heeft ondersteuning en input geleverd aan de Sociale Partners voor het opstellen van hun transitieplan.
- Het VO is in 2023 goed op de hoogte gehouden over de voortgang van het proces en de keuzes en afwegingen die daarbij op tafel lagen.

Oordeel

Het VO is van oordeel het bestuur een zorgvuldig traject volgt en dat het evenwichtigheidsvraagstuk hoog op de agenda staat. In het oordeel over 2024 zal

het VO hier een vervolg aan geven omdat BPF Schilders pas in 2024 een besluit neemt over invaren en dan ook de evenwichtigheid motiveert.

Het bestuur zorgt ervoor dat de ondernemers deelnemen aan de pensioenregeling van BPF Schilders en dat de ondernemers zich bewust zijn wat een passend en waardevast pensioen inhoudt.

Beoordelingskader

Het VO vindt het net als de Sociale Partners en het bestuur belangrijk dat ondernemers een passend pensioen opbouwen. Het VO vindt het daarom goed dat het bestuur er aan werkt om ondernemers te laten deelnemen aan de pensioenregeling van BPF Schilders en dat het bestuur ondernemers bewust maakt van wat een passend en waardevast pensioen inhoudt. Bij de beoordeling van deze prioriteit zal het VO kijken naar:

- of de inspanningen van het bestuur concreet en effectief zijn. Het VO is daarbij met name geïnteresseerd in het campagneplan/de plan van aanpak;
- de evenwichtigheid van de bovengenoemde inspanningen van het bestuur om de bewustwording van de ondernemers te vergroten;
- de eventuele vervolgstappen van het bestuur, mocht het bestuur zijn doelstellingen niet halen.

Bevindingen

- De ondernemers krijgen vanuit het communicatieplan van BPF Schilders extra aandacht. Het VO heeft geconstateerd dat dit ook in 2023 is voortgezet.
- Het bestuur betreft nadrukkelijk ook de leden van het VO bij dit vraagstuk. In 2023 heeft het VO deelgenomen aan een interactieve themabijeenkomst van VO, bestuur en RvT.
- Het bestuur is in 2023 met veel inzet begonnen aan het project om ondernemers meer pensioen te laten opbouwen. Wtp is hierbij een obstakel. Het is voor het bestuur een dilemma om nu zaken te veranderen zonder het draagvlak bij ondernemers voor de nieuwe pensioenregeling aan te tasten. Het bestuur heeft drie bureaus gevraagd om communicatievoorstellen. Hieruit kwam geen aansprekend voorstel.

Oordeel

Het VO geeft geen oordeel over deze prioriteit. Het VO stelt vast dat het bestuur veel energie steekt in de problematiek van de ondernemers en de leden van het VO daar heel goed in betreft. Het VO stelt daarbij ook vast dat ondanks alle inspanningen van het bestuur het lijkt of de groep ondernemers nagenoeg onbereikbaar is.

Aanbeveling

3. Bepaal als bestuur welke mate van inspanning het bestuur maximaal wil leveren ten aanzien van dit onderwerp.
4. Maak het minimum pensioenloon de standaard en probeer de ondernemer, door de inzicht te geven in zijn persoonlijke situatie, te verleiden om desgewenst een hoger pensioenloon te kiezen.

Overige bevindingen

Onderdeel van het oordeel van het VO zijn de kosten van BPF Schilders. Het VO stelt vast dat het beheersen van de uitvoeringskosten een belangrijke doelstelling is van het bestuur. Het VO is van oordeel dat het bestuur de uitvoeringskosten goed monitort en zo probeert te beheersen. Om de kosten goed te kunnen vergelijken heeft het bestuur in 2024 meegedaan aan een kostenbenchmark (over de kosten 2022) waarvan de resultaten bij het schrijven van het oordeel nog niet bekend waren. Wat betreft 2023 stelt het VO vast dat de kosten per deelnemer in 2023 zijn gedaald. Het VO constateert dat overige kosten zijn toegenomen. Dit heeft verschillende oorzaken waaronder kosten voor Wtp. Dit is door het bestuur goed toegelicht.

Het VO adviseert het bestuur om in het jaarverslag over 2024 uitgebreider te communiceren over hoe het bestuur zijn doelstellingen (zoals beheersen uitvoeringskosten, vermogensbeheerkosten en transactie kosten) monitort.

Verantwoording door RvT aan VO

De RvT legt, blijkens de wet, verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het VO. Om invulling aan deze wettelijke norm te geven, hebben het VO en de RvT in de gezamenlijke vergadering van 28 februari 2023 een verantwoordingsdialoog gevoerd. Het VO heeft in dit overleg diverse vragen gesteld om zich hierover een beeld te vormen.

Op basis van voornoemde verantwoordingsdialoog is het VO van mening, dat de RvT invulling geeft aan zijn taken en bevoegdheden en dat het zijn taken vervult met inachtneming van de Code Pensioenfondsen en de VITP code. Het VO en de RvT stemmen ieders prioriteiten en thema's met elkaar af. Dit helpt het VO in zijn proces van oordeelsvorming. Het VO heeft geconstateerd dat de RvT het bestuur, naast de vaste adviesmomenten, ook proactief adviseert.

Het VO hecht er aan om te melden dat het VO de samenwerking met de RvT in 2023 wederom als zeer prettig heeft ervaren. De samenwerking tussen beide organen verloopt goed.

Tenslotte

Als eindoordeel is het VO positief over het handelen van het bestuur in 2023. Zeker gezien de grote extra inspanningen van het bestuur met betrekking tot Wtp is dit een compliment waard. Het VO bedankt het bestuur en de RvT voor de goede samenwerking in 2023.

Het verantwoordingsorgaan, juni 2024

4. Reactie bestuur op oordeel verantwoordingsorgaan

Tijdens de gezamenlijke vergadering met het verantwoordingsorgaan (VO) op 29 mei 2024 heeft het bestuur met het VO gesproken over het verslag en de aanbevelingen van het VO over 2023. Daarbij heeft het bestuur het VO bedankt voor het positieve oordeel. De samenwerking met het VO was in het afgelopen jaar wederom constructief en prettig. Voor het bestuur fungeert het VO als een belangrijke informatiebron uit de sector, zodat het bestuur een goede indruk krijgt van ontwikkelingen bij werkgevers en van hetgeen deelnemers bezighoudt.

Het bestuur zal de aanbevelingen in het komende jaar oppakken en geeft hierbij alvast een eerste reactie:

- Het bestuur vindt het een goede suggestie om in het filmpje dat BPF Schilders maakt over het jaarverslag ook MVB als onderwerp mee te nemen.
- Met betrekking tot MVB is de suggestie van het VO al opgepakt. Het bestuur is voornemens de MVB-ambitie en doelstellingen te vernieuwen. De MVB werkgroep betreft het VO hierbij.
- Het bestuur begrijpt de opmerking van het VO ten aanzien van de mate van inspanning met betrekking tot de deelname van ondernemers aan de regeling. Het pensioenfonds voert in 2024 een gedragsonderzoek uit en zal de bevindingen uit dit onderzoek meenemen in haar oordeel en aanpak. Daarbij wordt ook de aanpak ten aanzien van het minimum pensioenloon meegenomen.

Tot slot dankt het bestuur de leden van het VO voor hun grote inzet en betrokkenheid bij het fonds. Het bestuur ziet uit naar de voortzetting van de constructieve samenwerking in 2024.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2023 (na bestemming van saldo van baten en lasten)

ACTIVA			
(bedragen * € 1.000)	Toelichting	31-12-2023	31-12-2022
Beleggingen			
Vastgoed en infrastructuur	3.2	1.042.010	1.017.406
Aandelen	3.3	2.825.468	2.929.659
Vastrentende waarden	3.4	4.715.458	3.733.450
Derivaten	3.5	384.294	608.687
Overige beleggingen	3.6	0	2
		8.967.230	8.289.204
Vorderingen uit hoofde van beleggingen	4	369.306	668.977
Vorderingen en overlopende activa	5	39.172	31.240
Liquide middelen	6	9.386	12.783
Totaal activa		9.385.094	9.002.204
PASSIVA			
(bedragen * € 1.000)	Toelichting	31-12-2023	31-12-2022
Reserves			
Stichtingskapitaal en algemene reserve	7	1.689.632	1.415.143
		1.689.632	1.415.143
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen	8	6.763.319	6.251.010
Overige schulden en overlopende passiva	9	932.143	1.336.051
Totaal passiva		9.385.094	9.002.204

Staat van baten en lasten 2023

(bedragen * € 1.000)	Toelichting	2023	2022
BATEN			
Premie bijdragen	14	157.450	146.588
Beleggingsopbrengsten	15	841.731	(1.804.765)
Overige baten	19	99	(144)
Totaal baten		999.281	(1.658.321)
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	16	194.982	171.519
Pensioenuitvoeringskosten	17	13.477	13.525
Mutaties voorziening pensioenverplichtingen	8		
Pensioenopbouw		134.345	199.382
Toeslagen		199.978	721.643
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen		202.049	(39.088)
Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen		(194.829)	(171.475)
Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitvoeringskosten		(5.845)	(4.287)
Marktwaaarde verandering		206.035	(2.505.118)
Wijziging van actuariële grondslagen		(20.792)	181.487
Wijziging actuariële bestandsresultaten		(4.203)	(7.892)
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		(3.436)	8.897
Overige mutaties		(993)	11.376
		512.309	(1.605.075)
Saldo overdrachten van rechten	18	3.993	(9.434)
Overige lasten	19	31	44
Totaal lasten		724.792	(1.429.421)
Saldo van baten en lasten		274.489	(228.900)

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten wordt geheel toegevoegd aan de algemene reserve.

Kasstroomoverzicht

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen	149.273	144.184
Betaalde pensioenuitkeringen	(192.496)	(170.896)
Saldo overdrachten van rechten	(3.993)	9.434
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	(13.477)	(16.302)
Overige mutaties uit pensioenactiviteiten	1.978	2.188
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten	(58.715)	(31.392)
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	4.381.065	2.749.965
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten (incl. gerealiseerde resultaten derivaten)	27.518	(129.083)
Aankopen beleggingen	(3.823.316)	(1.892.650)
Betaalde vermogensbeheerkosten	(13.387)	(14.231)
Mutatie ontvangen collateral in cash	180.791	(531.146)
Overige mutaties uit beleggingsactiviteiten	67.886	102.054
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten	820.557	284.909
Totale mutatie	761.842	253.517

Bovenstaande bedragen hebben betrekking op daadwerkelijke kasstromen in het verslagjaar en kunnen afwijken van de bedragen in de Staat van baten en lasten waarin de bedragen worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Voor toelichting zie paragraaf 21 Toelichting op het kasstroomoverzicht.

Toelichting op de jaarrekening

1. Inleiding

1.1. Informatie over de stichting

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf (BPF Schilders), statutair gevestigd aan de Noordweg Noord 150 te Zeist, KvK nummer 27044379. BPF Schilders heeft als doel het bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf te zijn, waarin gelden in de vorm van premies, opbrengsten van beleggingen en andere baten worden bijeengebracht, strekkende tot verzekering van pensioenen voor alle personen die werkzaam zijn in de bedrijfstak. BPF Schilders kent regelingen voor ouderdomspensioen, nabestaandenpensioen en, tot en met 2005, arbeidsongeschiktheidspensioen.

BPF Schilders heeft de uitvoering van de pensioenregeling grotendeels uitbesteed aan PGGM U.A. en haar dochters. Voor de uitvoering heeft BPF Schilders overeenkomsten gesloten. De belangrijkste taken die het uitvoeringsbedrijf voor het fonds verricht zijn pensioenbeheer, communicatie en beleidsadvisering.

Daarnaast zijn de volgende taakgebieden uitbesteed aan andere partijen:

- Bestuursondersteuning wordt verzorgd door M&P;
- Advies beleggingsbeleid en fiduciair advies verzorgd door VLK;
- De taken van custodian, beleggings-administratie, performance en compliance worden verzorgd door BNY Mellon.

1.2. Beschrijving van het pensioenreglement 2023

Pensioensysteem	Middelloonregeling
Vakantietoeslag	8%
Pensioenleeftijd	AOW-gerechtigde leeftijd
Pensioenrekenleeftijd	67 jaar
Pensioengrondslag	Pensioenloon minus franchise
Ouderdomspensioen	1,738% van de pensioengrondslag
Partnerpensioen	1,2166% van de pensioengrondslag
Wezenpensioen	0,2625% van de pensioengrondslag
Voor deelnemers	
Pensioenloon	Maximum € 55.456; minimum € 22.433
Franchise	€ 16.326

Met ingang van 2023 is het pensioenreglement op de volgende onderdelen inhoudelijk gewijzigd:

- De jaarlijkse opbouw van het partnerpensioen is verlaagd van 1,3125% naar 1,2166% van de pensioengrondslag.
- Per 1 juli 2023 is ingesteld dat een individuele waardeoverdracht in de transitieperiode wordt opgeschort indien beide betrokken pensioenfondsen willen invaren en één van de fondsen al wel is ingevaren en de andere nog niet.
- Daarnaast zijn een aantal technische wijzigingen en verduidelijkingen doorgevoerd.

2. Grondslagen

2.1. Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het boekjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

De jaarrekening is opgesteld op basis van continuïteitsveronderstelling.

Schattingswijziging voorziening pensioenverplichtingen 2023

In 2023 heeft een herziening van de schatting voor de voorziening pensioenverplichtingen plaatsgevonden aan de hand van een beperkt grondslagenonderzoek. Dit heeft geleid tot een aanpassing van de volgende actuariële grondslagen met effect op de voorziening:

- Excassokosten opslag, positief resultaat van € 30,9 miljoen;
- Economische grondslagen (inflatieverwachting), negatief resultaat van € 7,6 miljoen;
- Arbeidsongeschiktheid en revalidatiekansen, negatief resultaat van € 2,5 miljoen.

De aanpassingen in de actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen leiden in totaal tot een positief resultaat van € 20,8 miljoen. De voorziening pensioenverplichtingen is hierdoor verlaagd met eenzelfde bedrag.

De Commissie Parameters heeft op 29 november 2022 geadviseerd over de te hanteren maximale parameters (zoals beleggingsrendementen), de Ultimate Forward Rate (UFR) methode en de scenario-set. DNB neemt dit advies over. Op 1 januari 2023 is de nieuwe UFR-methode op basis van het advies van de commissie parameters ingegaan. Door deze aanpassing van de UFR-methodiek per 1 januari 2023 is de voorziening met € 25,6 miljoen gestegen. Dit effect is onderdeel van het totale effect op de voorziening van € 206,0 miljoen.

Vergelijking met vorig jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle partijen die overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kunnen uitoefenen.

Ook natuurlijke personen die verbonden zijn met het fonds, worden als verbonden partijen aangemerkt.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen aan het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel heeft plaatsgevonden, dat samenhangt met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting. De omvang hiervan moet betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel heeft plaatsgevonden, dat met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting samenhangt. De omvang moet betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Als een transactie ertoe leidt dat alle, of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Een verplichting wordt niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de verwachte uitstroom van middelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Waardering

De activa en passiva worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct toe te wijzen zijn aan verwerving of uitgifte van het financieel actief of het financieel passief worden in de eerste opname verwerkt. Vervolgwaardering vindt plaats tegen reële waarde.

De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen goed geïnformeerde partijen. Die partijen moeten tot een transactie bereid zijn en onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet vanwege executie of liquidatie worden uitgevoerd.

De verplichtingen hebben voornamelijk betrekking over de voorziening pensioenverplichtingen die worden gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde is de contante waarde van de onvoorwaardelijk nominaal opgebouwde pensioenrechten. Bij de bepaling van de voorziening worden de actuariële (bestands)grondslagen gehanteerd. Voor de disconteringsvoet wordt uitgegaan van de nominale marktwaarde verandering per balansdatum zoals die door DNB wordt gepubliceerd.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Wijziging in de schattingen worden toegelicht onder de desbetreffende waarderingsgrondslag. Het financieel effect wordt gekwantificeerd vermeld in de toelichting op de jaarrekening.

Dekkingsgraden

Het fonds baseert de beleidsbeslissingen op de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt, conform de regels van het Financieel toetsingskader, vastgesteld als een voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de laatste 12 maandeinden. De actuele dekkingsgraad is de verhouding tussen het pensioenvermogen en de waarde van de pensioenverplichtingen op een bepaald moment.

Waardeveranderingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van financiële instrumenten. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden direct in de staat van baten en lasten opgenomen als (indirecte) beleggingsresultaten. Waardeveranderingen van andere financiële activa en financiële verplichtingen worden ook direct in het resultaat opgenomen onder beleggingsresultaten.

Vreemde valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum, zijnde de 'WM company fixed Closing Spot rates (mid) at 16:00 hours UK time'. Deze waardering is onderdeel van de waarderingsgrondslag reële waarde. Baten en lasten die voortvloeien uit transacties in vreemde valuta, worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

De koers op balansdatum van de euro ten opzichte van de belangrijkste valuta is:

	2023	2022
Australische dollar	1,62	1,57
Deense kroon	7,45	7,44
Engelse pond	0,87	0,89
Hong Kong dollar	8,63	8,33
Japanse yen	155,73	140,82
US dollar	1,10	1,07
Zweedse kroon	11,13	11,12
Zwitserse frank	0,93	0,99

2.2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

In dit onderdeel wordt de algemene waarderingsgrondslag, zoals uiteengezet in de voorgaande paragraaf, nader toegelicht per beleggingscategorie. In toelichting 3.7 'Overzicht marktwaarde beleggingen en waarderingmethoden' worden de toegepaste waarderingmethoden en daarbij gehanteerde veronderstellingen behandeld.

Vastgoed en infrastructuur

Beursgenoteerde vastgoedbeleggingen waarbij sprake is van een actieve markt, worden gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van de slotkoersen.

Kapitaalbelangen in vastgoed of infrastructuur, worden gewaardeerd tegen reële waarde.

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde open end beleggingsfondsen is de waarde, zoals door de fondsbeheerder gepubliceerd. Deze waarde is de waarde die het desbetreffende beleggingsfonds hanteert bij toe- of uittreding.

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde closed end beleggingsfondsen (inclusief deelnemingen en joint ventures) is de waarde die door de fondsbeheerder is bepaald.

Bij het bepalen van de waarde van de kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde closed end beleggingsfondsen worden voor vastgoed de richtlijnen van de European Association for Investors in Nonlisted Real Estate Vehicles (INREV) en voor infrastructuur de International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines (IPEV) gevolgd.

Beleggingen in privaat vastgoed en infrastructuur zijn langetermijnbeleggingen met een beperkte liquiditeit. Het belangrijkste gegeven voor de waardering van de beleggingen is de waarde van de vastgoed- en infrastructuurbeleggingen waarin wordt geïnvesteerd.

Voor het bepalen van de waarde worden aannames gedaan die afhankelijk zijn van de specifieke belegging. Zo worden door de beheerder aannames gedaan voor onder andere kasstromen en rentevoeten. Deze aannames zijn niet altijd direct waarneembaar en vereisen een bepaalde mate van professionele expertise. Indien tevens financieringen zijn verschaft in de vorm van onderhandse leningen welke onlosmakelijk zijn verbonden met het eigen vermogensinstrument, worden deze ook verantwoord onder de betreffende beleggingscategorie.

Ter beoordeling van de ultimo boekjaar geschatte waarden wordt gebruik gemaakt van waarderingsrapporten inzake de onderliggende beleggingen, opgesteld door onafhankelijke externe waarderingsspecialisten.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen waarbij sprake is van een actieve markt, worden gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van slotkoersen.

Kapitaalbelangen in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen reële waarde.

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde open end beleggingsfondsen die beleggen in overwegend beursgenoteerde aandelen, is de waarde zoals door de fondsbeheerder gepubliceerd. Deze waarde is de waarde die het desbetreffende beleggingsfonds hanteert bij toe- of uittreding.

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde closed end beleggingsfondsen (inclusief deelnemingen) die beleggen in private equity, is de waarde die door de fondsbeheerder is bepaald. Bij het bepalen van de waarde van de kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde closed end beleggingsfondsen wordt IPEV gevolgd.

Beleggingen in private equity zijn langetermijnbeleggingen met een beperkte liquiditeit. Het belangrijkste gegeven voor de waardering van de beleggingen is de waarde van de ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd. De waardering ultimo boekjaar geschiedt op basis van de meest recente opgave van de reële waarde door de externe manager, gecorrigeerd voor kasstromen en een schatting voor de herwaardering op basis van relevante marktindices die betrekking hebben op de periode vanaf datum opgave tot einde boekjaar.

Vastrentende waarden

Leningen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde is gebaseerd op broker quotes of een model waarbij toekomstige kasstromen contant worden gemaakt. Daarbij worden de variabelen uit actieve markten (bijvoorbeeld obligatiemarkt) afgeleid.

Beursgenoteerde obligaties waarbij sprake is van een actieve markt, worden gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van koersen van datavendoren, verhoogd met de lopende rente.

Kapitaalbelangen in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen reële waarde.

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die beleggen in hypotheek, is gebaseerd op de geschatte toekomstige nettokasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende marktrente waarbij rekening wordt gehouden met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijd.

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde open end beleggingsfondsen die beleggen in obligaties, is de waarde, zoals door de fondsbeheerder gepubliceerd. De waarde is de waarde die het desbetreffende beleggingsfonds hanteert bij toe- of uittreding.

Geldmarktbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Banktegoeden in rekening-courant worden verantwoord op basis van de nominale waarde. Gelet op het zeer kortlopende liquide karakter van deze tegoeden wordt verondersteld dat de nominale waarde gelijk is aan de reële waarde. Deposito's worden tegen de reële waarde, zijnde de contante waarde van de toekomstige geldstromen (rentes en terugbetaling van de hoofdsom), gewaardeerd waarbij variabelen worden gebruikt van dataleveranciers. Liquiditeitsfondsen beleggen in geldmarktbeleggingen en worden gewaardeerd tegen reële waarde. Voor beursgenoteerde liquiditeitsfondsen geldt de meest recente officiële beurskoers. Voor de reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde open end liquiditeitsfondsen is de waarde gehanteerd, zoals door de fondsbeheerder gepubliceerd. Deze is de waarde die het desbetreffende beleggingsfonds hanteert bij toe- of uittreding.

Derivaten

Beursgenoteerde derivaten waarbij sprake is van een actieve markt, worden gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van slotkoersen. Beursgenoteerde derivaten waarbij geen sprake is van een actieve markt, en niet-beursgenoteerde derivaten, worden gewaardeerd tegen reële waarde op basis van een model waarbij de variabelen uit actieve markten worden afgeleid. Als van één of meerdere variabelen geen volledig objectief waarneembare marktgegevens beschikbaar zijn, wordt bij toepassing van het model gebruik gemaakt van inschattingen of aannames. Derivaten met een positieve reële waarde worden als actief verantwoord. Derivaten met een negatieve reële waarde worden onder 'Verplichtingen uit hoofde van beleggingen' verantwoord.

Overige beleggingen

De reële waarde van kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde 'closed end' beleggingsfondsen die beleggen in 'hedge funds', is de waarde die door de externe manager van de betreffende belegging is bepaald.

Vorderingen uit hoofde van beleggingen

Vorderingen uit hoofde van beleggingen met een looptijd korter dan één jaar worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste verwerking worden de vorderingen en overlopende activa gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs (bij afwezigheid van agio/ disagio gelijk aan de nominale waarde), eventueel gecorrigeerd met een voorziening voor oninbaarheid. De voorziening voor oninbaarheid wordt bepaald aan de hand van de beoordeling van het kredietrisico van verschillende geïdentificeerde risicocategorieën van debiteuren.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa zijn verantwoord bij eerste verwerking tegen de reële waarde en daarna geamortiseerde kostprijs (gelijk aan nominale waarde indien er geen sprake is van transactiekosten), eventueel gecorrigeerd met de voorziening voor oninbaarheid. De voorziening voor oninbaarheid wordt bepaald

aan de hand van de beoordeling van het kredietrisico van verschillende geïdentificeerde risicocategorieën van debiteuren.

Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking en worden gewaardeerd tegen de reële waarde die gelijk is aan de nominale waarde. De liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties zijn gepresenteerd onder de post 'Beleggingen' bij het onderdeel 'Vastrentende waarden'.

Technische voorzieningen

De pensioenregeling bevat de voorziening pensioenverplichtingen voor het ouderdomspensioen en partnerpensioen. Hierin is ook de toekomstige premievrije pensioenopbouw voor de huidige arbeidsongeschikte deelnemers opgenomen. Voor het arbeidsongeschiktheidspensioen is ook een pensioenverplichting opgenomen. Deze regeling is in 2006 afgeschaft en heeft daardoor een aflopend karakter.

Bij het bepalen van de voorziening zijn actuariële grondslagen gehanteerd die zijn geaccordeerd door het bestuur. Volledige actualisering van de grondslagen vindt eens in de drie jaar plaats. In 2023 heeft een gedeeltelijk actualisering plaatsgevonden. Veranderingen in de grondslagen worden na vaststelling effectief. Zie voor een nadere toelichting paragraaf 8 in de jaarrekening.

De belangrijkste wijzigingen actuariële grondslagen zijn:

Marktrente	Rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB. Ultimo 2023 2,30% (2022: 2,54%)
Sterfte	Prognosetafel 2022 (2022: Prognosetafel 2022), zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap, met fondsspecifieke correctie gebaseerd op de ervaringssterfte van het deelnemersbestand over de periode 2017-2021 (2022: 2017-2021).
Wezenpensioen	Voor wezenpensioen wordt een opslag, van 4,7% (2022: 4,7%) op de partnerpensioen-toekenningen onder de leeftijd van 67 jaar, gehanteerd.
Frequentie samenwonen	De samenlevingsfrequenties zijn bepaald op de gemiddelde samenlevingsfrequenties over de periode 2017-2021 (2022: 2017-2021) per geslacht en leeftijd uit de Schilders populatie. Vanaf 65 jaar (2022: 65 jaar) wordt deze frequentie op 1 gesteld. Na de pensioendatum neemt de samenlevingsfrequentie af volgens de sterftekans van de partner.
Arbeidsongeschiktheid en revalidatie	De arbeidsongeschiktheids- en reacteringskansen zijn vastgesteld op basis van fondsdata. Voor arbeidsongeschiktheid over de periode 2018-2022 (2022: 2017-2021), voor revalidatie over de periode 2018-2022 (2022: 2017-2021).
Administratie- en excassokosten	De netto pensioenverplichtingen zijn verhoogd met 2,5% (2022: 3,0%) ter dekking van toekomstige administratiekosten. In de premie is er een opslag over de bijdragegrondslag van 1,5% opgenomen (2022: 2,1%).

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste verwerking worden deze verplichtingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs (bij afwezigheid van agio/ disagio gelijk aan de nominale waarde). Onder Verplichtingen uit hoofde van beleggingen zijn tevens derivaten met een negatieve reële waarde verantwoord. De waarderingsgrondslagen van de derivaten zijn opgenomen onder derivaten.

Overige schulden en overlopende passiva

De overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

2.3 Grondslagen voor resultaatbepaling

Premiebijdragen

De premiebijdragen worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee samenhangende pensioenrechten worden opgebouwd.

Beleggingsopbrengsten

Beleggingsopbrengsten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe beleggingsopbrengsten zijn dividend en rente opgenomen. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling. Rente wordt verantwoord in de periode waarop zij betrekking heeft. Bij de verantwoording van de directe beleggingsopbrengsten wordt rekening gehouden met niet-terugvorderbare bronbelasting. Waardeveranderingen van beleggingen worden verantwoord als indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden. De kosten van vermogensbeheer van indirecte beleggingen die ten gunste komen van externe managers en reeds door deze managers zijn onttrokken aan de waarde van de betreffende beleggingen, maken deel uit van de waardeveranderingen van deze beleggingen. Transactiekosten die bij aankoop van de belegging in de kostprijs zijn begrepen, maken na eerste verwerking eveneens deel uit van de waardeveranderingen.

Overige baten

Overige baten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

- **Pensioenopbouw:** de pensioenopbouw voor ouderdomspensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen voor nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen, worden opgenomen in de periode waarin zij ontstaan. De (gedeeltelijk) premievrije opbouw arbeidsongeschikten wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid ontstaat.
- **Toeslagen:** de verhoging van de technische voorzieningen uit hoofde van indexering, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen. Dit gebeurt op het moment waarop de toezegging wordt gedaan.
- **Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen:** de pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente van interbancaire swaps op balansdatum (met een UFR voor de langere looptijden), die gebaseerd zijn op de gepubliceerde marktwaarde verandering van de DNB. Aan de technische voorziening wordt een rente van positief 3,264% (2022: negatief 0,486%) toegevoegd op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode, en de stand van de voorziening ultimo periode. De laatste is exclusief het effect van de toeslagverlening.
- **Onttrekking uit de voorziening voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten:** de vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

- Marktwaaarde verandering: de wijziging marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de marktwaaarde verandering die door DNB gepubliceerd is, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.
- Wijziging actuariële grondslagen en bestandsresultaten: mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in verslagjaar, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten: het saldo van de actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten wordt toegerekend aan de periode waarop zij betrekking heeft.
- Overige mutaties: de overige mutaties worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Saldo overdrachten van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Belastingen

De activiteiten van BPF Schilders zijn vrijgesteld van de heffing van vennootschapsbelasting.

Vanaf 2015 betaalt BPF Schilders btw over de dienstverlening die wordt afgenomen bij PGGM als gevolg van het vervallen van de koepelvrijstelling voor de pensioenadministratie.

2.4 Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid is gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten. Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro tegen de koers per transactiedatum.

Onder liquide middelen worden verstaan rekening-courantsaldi en kasmiddelen die bij banken zijn aangehouden en bij banken aangehouden activa die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardevermindering, onmiddellijk kunnen worden omgezet in liquide middelen en een oorspronkelijke looptijd van hooguit één jaar hebben. Dit zijn onder meer geldmarktbeleggingen.

Het verschil tussen de kasstromen die in het kasstroomoverzicht zijn opgenomen en de mutatie van liquide middelen (inclusief kredietinstellingen) die in de balans zijn opgenomen, wordt afzonderlijk opgenomen als aansluiting tussen de netto kasstroom en de mutatie in liquide middelen (inclusief kredietinstellingen).

Toelichting op de balans per 31 december

3. Beleggingen

3.1 Overzicht van de beleggingen

De samenstelling van de beleggingen per balansdatum is als volgt:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Vastgoed en infrastructuur	1.042.010	1.017.406
Aandelen	2.825.468	2.929.659
Vastrentende waarden	4.715.458	3.733.450
Derivaten (actief)	384.294	608.687
Overige beleggingen	-	2
subtotaal	8.967.230	8.289.204
Derivaten (passief)	(878.870)	(1.161.402)
Totaal	8.088.360	7.127.802

Deze opstelling is exclusief zekerheden uit collateral management en vorderingen/verplichtingen uit hoofde van beleggingen. Deze laatste posten worden toegelicht onder toelichting 4 'Vorderingen uit hoofde van beleggingen' en onder toelichting 9 'Overige schulden en overlopende passiva'. Per onderdeel van de portefeuille worden verloopoverzichten gepresenteerd.

De specificatie naar regio is als volgt:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023					31-12-2022
	Europa	Noord-Amerika	Azië	Pacific	Overig	Baanswaarde eind jaar
Vastgoed en infrastructuur	860.607	129.815	41.587	7.631	2.370	1.042.010
Aandelen	578.885	1.710.094	456.636	42.168	37.685	2.825.468
Vastrentende waarden	3.621.029	502.918	291.166	39.097	261.248	4.715.458
Derivaten (actief)	384.294	-	-	-	-	384.294
Derivaten (passief)	(878.870)	-	-	-	-	(878.870)
Vorderingen uit hoofde van beleggingen	365.503	1.290	926	948	639	369.306
Verplichtingen uit hoofde van beleggingen	(6.719)	(25.550)	-	-	-	(32.269)
Totaal 31-12-2023	4.926.137	2.318.566	790.314	89.844	301.942	8.425.397
Totaal % 31-12-2023	58%	28%	9%	1%	4%	100%
Totaal 31-12-2022	3.243.706	2.395.115	434.659	1.054.322	-	7.127.802
Totaal % 31-12-2022	45%	34%	6%	15%	0%	100%

3.2 Vastgoed en infrastructuur

De samenstelling en het verloop van de post vastgoed en infrastructuur zijn als volgt:

Vastgoed en Infrastructuur					
(bedragen * € 1.000)	Balanswaarde begin jaar	Aankopen	Verkopen	Waarde- veranderingen	Balanswaarde eind jaar
Indirect vastgoed	641.103	165.559	(132.142)	(41.378)	633.142
Indirect infrastructuur	376.303	52.481	-	(19.916)	408.868
Totaal 2023	1.017.406	218.040	(132.142)	(61.294)	1.042.010
Totaal 2022	1.123.998	116.637	(136.789)	(86.440)	1.017.406

Voor vastgoed en infrastructuur betreft dit indirecte beleggingen middels participaties in (beursgenoteerde) beleggingsinstellingen. De investeringen in 2023 zijn gedaan in met name Noord Amerika. In de specificaties die hierna zijn opgenomen, is voor zover mogelijk het verslaggevingsbeginsel 'look through' toegepast. De afname van de balanswaarde is voornamelijk het gevolg van verkopen bij vastgoed, bij infrastructuur bestond de toename uit aankopen.

De securities lending positie van beursgenoteerd vastgoed bedraagt per balansdatum nihil (2022: nihil).

De samenstelling naar regio is als volgt:

Indirect vastgoed

	31-12-2023	31-12-2022
Europa	71%	75%
Noord-Amerika	21%	16%
Azië	8%	6%
Overig	0%	3%
Totaal	100%	100%

Indirect infrastructuur

	31-12-2023	31-12-2022
Europa	78%	74%
Noord-Amerika	18%	22%
Azië	3%	4%
Overig	1%	0%
Totaal	100%	100%

3.3 Aandelen

Onder de post 'Aandelen' zijn beursgenoteerde aandelen en participaties of aandelen in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die overwegend in beursgenoteerde aandelen beleggen, en kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die in private equity beleggen, verantwoord. Private equity betreft onder meer beleggingen in durfkapitaal en overnames die indirect via niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen plaatsvinden.

De samenstelling en het verloop van de post 'Aandelen' zijn als volgt:

Aandelen					
(bedragen * € 1.000)					
	Balanswaarde begin jaar	Aankopen	Verkopen	Waarde- veranderingen	Balanswaarde eind jaar
Aandelen	2.881.346	882.702	(1.415.357)	439.244	2.787.935
Private equity	48.313	-	-	(10.780)	37.533
Totaal 2023	2.929.659	882.702	(1.415.357)	428.464	2.825.468
Totaal 2022	4.125.366	195.381	(975.896)	(415.192)	2.929.659

Ten aanzien van aandelen en private equity kunnen de volgende categorieën worden onderscheiden:

Aandelen		
(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Beursgenoteerde aandelen	2.787.935	289.928
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	-	2.591.418
Niet-beursgenoteerde aandelen in private equity	37.533	48.313
Totaal	2.825.468	2.929.659

De afname bij de niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen betreft de verkopen in een tweetal PGGM beleggingsfondsen.

In de toelichtingen die hierna zijn opgenomen, is voor zover mogelijk het verslaggevingsbeginsel 'look through' toegepast.

De beleggingen in aandelen (exclusief private equity) per balansdatum zijn naar de volgende bedrijfstakken ingedeeld:

	31-12-2023	31-12-2022
Consumptiegoederen	18%	19%
Financiële dienstverlening	17%	13%
Energie	2%	5%
Gezondheidszorg	12%	15%
Industrie	10%	11%
Informatietechnologie	27%	20%
Grondstoffen	2%	4%
Nutsbedrijven	2%	3%
Telecom	8%	8%
Overig	2%	2%
Totaal	100%	100%

3.4 Vastrentende waarden

Vastrentende waarden					
(bedragen * € 1.000)					
	Balanswaarde begin jaar	Aankopen	Verkopen	Waarde- veranderingen	Balanswaarde eind jaar
Hypothecaire geldleningen	344.238	10.000	-	13.472	367.710
Obligaties	2.940.492	2.712.574	(2.755.059)	235.782	3.133.789
Subtotaal	3.284.730	2.722.574	(2.755.059)	249.254	3.501.499
Geldmarktbeleggingen (incl. liquide middelen)					1.213.959
Totaal 2023	3.284.730	2.722.574	(2.755.059)	249.254	4.715.458
Verloop 2022	3.921.923	1.593.003	(1.645.176)	(585.020)	3.284.730
Geldmarktbeleggingen (incl. liquide middelen)					448.720
Totaal 2022	3.921.923	1.593.003	(1.645.176)	(585.020)	3.733.450

BPF Schilders investeert in een fonds dat in hypotheek belegt.
In de toelichtingen die hierna zijn opgenomen, is voor zover mogelijk het verslaggevingsbeginsel 'look through' toegepast.

De samenstelling van de vastrentende waarden per balansdatum naar contractuele resterende looptijd:

(bedragen * € 1.000)	< 1 jaar	1 tot 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
31-12-2023	40.416	910.222	2.550.861	3.501.499
31-12-2022	289.190	867.067	2.128.473	3.284.730

Voor 2023 betreft de rating primair de Moody's rating. In 2022 was dit voor de leningen de Fitch rating en voor de obligaties de BoFAML (Bank of America ML) composite rating. De kredietwaardigheid van de hypothecaire geldleningen en obligaties per balansdatum kan als volgt worden weergegeven:

	31-12-2023	31-12-2022
AAA - rating	33%	34%
AA - rating	13%	5%
A - rating	12%	15%
BBB - rating	23%	25%
BB en lagere rating	18%	21%
Geen rating	0%	0%
Totaal	100%	100%

De indeling naar rentevergoeding van de hypothecaire geldleningen per balansdatum kan als volgt worden weergegeven:

Hypothecaire geldleningen

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Hypothecaire geldleningen met vaste rente	367.710	344.238
Totaal	367.710	344.238

De indeling naar staats- en bedrijfsobligaties per balansdatum is als volgt:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Staatobligaties	1.491.775	1.698.306
Bedrijfsobligaties	1.642.015	1.242.186
Totaal	3.133.789	2.940.492

3.5 Derivaten

Voor de risicoafdekking worden derivaten specifiek ingezet voor afdekking van het renterisico (renteswaps, futures), aandelenmarktrisico (futures) en valutarisico (valutatermijn contracten).

BPF Schilders maakt gebruik van de hieronder weergegeven derivaten. Derivaten met een positieve reële waarde worden als actief verantwoord. Derivaten met een negatieve reële waarde worden als passief verantwoord. In het onderstaande overzicht wordt de uitsplitsing naar actief en passief weergegeven.

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023			31-12-2022		
	Reële waarde		Totaal	Reële waarde		Totaal
	Actief	Passief		Actief	Passief	
Rentederivaten	336.440	876.229	(539.789)	478.677	1.083.221	(604.544)
Valutaderivaten	46.044	1.386	44.658	130.010	78.181	51.829
Aandelenderivaten	1.810	1.255	555	-	-	-
Totaal	384.294	878.870	(494.576)	608.687	1.161.402	(552.715)

Het verloop van de derivaten (saldo van actief en passief) is als volgt:

Derivaten					
(bedragen * € 1.000)					
	Balanswaarde begin jaar	Aankopen	Verkopen / expiraties	Waarde- verander- ingen	Balans- waarde eind jaar
Totaal 2023	(552.715)	-	(78.508)	136.647	(494.576)
Totaal 2022	25.069	-	242.786	(820.570)	(552.715)

Bij derivaten kan in geval van het voortijdig sluiten van het contract een positief of een negatief resultaat op de verkoop worden behaald. Afhankelijk van de wijze waarop de derivatenpositie is aangegaan (actief of passief) en de geldende spotkoers kan onder de post 'Verkopen/expiraties' een positief of negatief bedrag worden gepresenteerd.

Om het kredietrisico te beheersen wordt voor de derivaten onderpand ontvangen of betaald. Daarnaast worden met tegenpartijen van OTC-producten ISDA-contracten aangegaan op basis waarvan posities kunnen worden genet. Het kredietrisico van de derivaten wordt afgedekt door onderpand in de vorm van liquide middelen.

Ultimo verslagjaar heeft BPF Schilders vanwege de positieve waarde van derivatenposities onderpand in de vorm van liquide middelen van € 26,2 miljoen ontvangen (ultimo 2022: € 138,0 miljoen ontvangen). Hiervoor is de terugbetalingsverplichting onder de post 'Schulden uit hoofde van collateral management' in paragraaf 9 opgenomen. In verband met de negatieve waarde van derivatenposities is ook onderpand in de vorm van liquide middelen van € 360,7 miljoen gegeven (ultimo 2022: € 653,3 miljoen ontvangen). De vordering hiervan is onder de post 'Vorderingen uit hoofde van collateral management' in paragraaf 4 opgenomen.

Voor cleared interest rate swaps is door BPF Schilders € 369 miljoen aan staatsobligaties als onderpand bij de central clearing party gestort. Over deze staatsobligaties heeft BPF Schilders het economisch eigendom, maar niet het juridisch eigendom.

In de volgende paragrafen wordt per categorie derivaten inzicht gegeven in de samenstelling en de waarde van alle uitstaande derivatenposities van BPF Schilders.

Rentederivaten

Het onderstaande overzicht geeft inzicht in de netto contractomvang en de looptijd van de rentederivaten per balansdatum:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
	Reële waarde		Reële waarde	
	Actief	Passief	Actief	Passief
Rentederivaten				
Korter dan 1 jaar	4.119	3.838	-	3.781
Een jaar tot en met 5 jaar	325.708	855.089	16.859	33.386
Langer dan 5 jaar	6.613	17.302	461.818	1.046.054
Totaal	336.440	876.229	478.677	1.083.221

In hoeverre het renterisico per balansdatum op totaalniveau door de derivaten is afgedekt, is toegelicht in paragraaf 12.

BPF Schilders belegt in futures. Futures zijn op de beurs verhandelbare termijncontracten met verplichte levering van onderliggend financieel instrument of product in de toekomst, tegen een vooraf vastgestelde prijs. Obligatiefutures worden gebruikt om op een efficiënte wijze een positie in te nemen in de onderliggende obligaties. De futures worden dagelijks afgerekend, waardoor de waarde per balansdatum nihil is. Om deze reden zijn deze futures niet in bovenstaand overzicht zichtbaar.

Valutaderivaten

BPF Schilders heeft beleggingen in vreemde valuta. Hierdoor bestaat het risico op waardeveranderingen van deze beleggingen als gevolg van een koersverandering van die valuta. BPF Schilders dekt dit risico deels af. Het valutarisico is grotendeels afgedekt middels valutaderivaten met een looptijd korter dan 1 jaar.

Navolgend overzicht geeft inzicht in de omvang en samenstelling van de valutaderivaten per balansdatum:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
	Reële waarde		Reële waarde	
	Actief	Passief	Actief	Passief
Valutatermijn contracten	46.044	1.386	130.010	78.181
Totaal	46.044	1.386	130.010	78.181

In hoeverre het valutarisico per balansdatum op totaalniveau door de derivaten zijn afgedekt, is toegelicht in paragraaf 12.

Aandelenderivaten

Indexfutures worden gebruikt om op een efficiënte wijze een positie in te nemen in de onderliggende aandelen. De futures worden dagelijks afgerekend, waardoor de waarde per balansdatum nihil is. Om deze reden zijn deze futures niet in bovenstaand overzicht zichtbaar. De looptijden van de futures zijn grotendeels korter dan 1 jaar.

3.6 Overige beleggingen

De overige beleggingen zijn ultimo 2023 nihil.

3.7 Overzicht marktwaarde beleggingen en waarderingmethoden

Het fonds heeft de boekwaarde van de beleggingen, die gewaardeerd worden tegen marktwaarde, bepaald op basis van de volgende methodieken:

- Genoteerde marktprijzen: de boekwaarde van deze beleggingen is gebaseerd op genoteerde, niet aangepaste prijzen voor identieke beleggingen die op actieve markten, waartoe op het waarderingstmoment toegang is, tot stand zijn gekomen. Onder deze categorie vallen beursgenoteerde aandelen in vastgoedfondsen, aandelen, obligaties en futures.
- Onafhankelijke taxaties: de boekwaarde van deze beleggingen wordt afgeleid van onafhankelijke taxaties. Het betreft beleggingen zonder beursnotering of waarbij geen sprake is van een actieve en publieke markt. Het fonds heeft geen beleggingen in deze categorie.
- Netto contante waarde berekeningen: de boekwaarde van deze beleggingen wordt afgeleid van netto contante waarde berekeningen. Het betreft beleggingen zonder beursnotering of waarbij geen sprake is van een actieve en publieke markt. De marktwaarde van de beleggingen wordt bepaald door verwachte toekomstige kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet, verhoogd met een specifieke opslag voor de risicokenmerken van de beleggingen. Bij de waardering van de beleggingen in hypothecaire geldleningen wordt de waardering van de fondsmanager gevolgd. Naast de hypothecaire geldleningen vallen ook de derivaten onder deze categorie. De beleggingen in derivaten bedragen negatief € 495 miljoen (2022: negatief € 553 miljoen). De derivaten bestaan uit rentederivaten, valutaderivaten en kredietderivaten. De waarde van de derivaten wordt bepaald met standaardmodellen en de OIS curve wordt hierbij als disconteringsvoet gebruikt.
- Andere geschikte methode: de boekwaarde van deze beleggingen is gebaseerd op waarderingmodellen en -technieken waarbij inschattingen zijn gemaakt en veronderstellingen zijn gehanteerd door de vermogensbeheerder vanwege het ontbreken van volledig waarneembare marktgegevens. Onder deze categorie zijn ook begrepen kapitaalbelangen in niet-beursgenoteerde closed end beleggingsfondsen. De marktwaarde van de private beleggingen wordt bepaald op basis van de meest recente waarderingsopgave van de betreffende externe manager, indien van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Deze opgave is niet in alle gevallen door een onafhankelijke accountant gecontroleerd en is gebaseerd op schattingen en aannames die niet direct waarneembaar zijn en een bepaalde mate van professionele expertise vereisen. De gehanteerde aannames zijn in hoge mate subjectief waardoor de geschatte waarde kan afwijken van de waarde die zou zijn gerealiseerd indien de betreffende belegging zou zijn verkocht.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de Grondslagen voor waardering van activa en passiva.

De marktwaarde van de beleggingen kan ultimo boekjaar als volgt worden weergegeven:

Overzicht marktwaarde beleggingen en waarderingmethoden					
31-12-2023 (bedragen * € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto contante waarde	Andere geschikte methode	Totaal
Vastgoed en infrastructuur	206.731	-	-	835.279	1.042.010
Aandelen	2.787.935	-	-	37.533	2.825.468
Vastrentende waarden	4.347.748	-	367.710	-	4.715.458
Derivaten	555	-	383.739	-	384.294
Overige beleggingen	-	-	-	-	-
Totaal beleggingen activa	7.342.969	-	751.449	872.812	8.967.230
Derivaten passiva	-	-	(878.870)	-	(878.870)
Totaal 2023	7.342.969	-	(127.421)	872.812	8.088.360
Totaal % 2023	91%	0%	-2%	11%	100%
Totaal 2022	6.291.593	-	(208.477)	1.044.686	7.127.802
Totaal % 2022	88%	0%	-3%	15%	100%

4. Vorderingen uit hoofde van beleggingen

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen uit hoofde van collateral management	360.721	653.311
Af te wikkelen beleggingstransacties	2.278	11.551
Te vorderen dividenden	3.044	2.303
Te vorderen bronbelastingen	3.263	1.811
Overige vorderingen en overlopende activa	-	1
Totaal	369.306	668.977

Vorderingen uit hoofde van beleggingen hebben overwegend een looptijd korter dan één jaar.

5. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Premiedebiteuren	14.669	8.124
Nog te factureren premiebijdragen	24.450	22.891
Overige vorderingen en overlopende activa	53	225
Totaal	39.172	31.240

Vorderingen en overlopende activa hebben overwegend een looptijd korter dan één jaar. Op de positie premiedebiteuren is een voorziening dubieuze debiteuren in mindering gebracht ad € 1,3 miljoen (2022: € 1,1 miljoen).

6. Liquide middelen

De liquide middelen hebben betrekking op de pensioenactiviteiten. De liquide middelen zijn tegoeden die zijn aangehouden bij Nederlandse kredietinstellingen. Alle tegoeden zijn direct invorderbaar en staan geheel ter vrije beschikking.

7. Stichtingskapitaal en algemene reserve

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Stand begin van het jaar	1.415.143	1.644.043
Saldo van baten en lasten	274.489	(228.900)
Stand eind van het jaar	1.689.632	1.415.143

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen, in de balans zijn opgenomen.

Het stichtingskapitaal bedraagt € 226,89. Dit is het bedrag dat is gebruikt voor de oprichting van het fonds.

Op 31 december 2023 bedraagt de omvang van het minimaal vereist eigen vermogen € 279 miljoen (ultimo 2022: € 259 miljoen) en het vereist eigen vermogen afgerond € 1,3 miljard (ultimo 2022 afgerond € 1,4 miljard).

Het eigen vermogen is dus hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen en ook hoger dan het vereist eigen vermogen.

Een aanvullende toelichting ten aanzien van de financiële positie en financiering van het pensioenfonds is opgenomen onder paragraaf 13.

8. Voorziening pensioenverplichtingen

Onder de technische voorzieningen wordt verantwoord de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van de pensioenregeling.

De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt samengesteld:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Niet ingegaan ouderdomspensioen		
Actieve deelnemers	2.561.896	2.382.568
Gewezen deelnemers	884.901	832.097
Niet ingegaan partnerpensioen		
Actieve deelnemers	563.901	530.561
Gewezen deelnemers	163.961	156.022
Gepensioneerden	311.316	279.443
Ingegaan pensioen		
Ouderdomspensioen	1.788.306	1.621.471
Partner pensioen	419.802	382.274
Wezenpensioen	2.489	2.270
Arbeidsongeschiktheidspensioen	48.905	48.719
IBNR arbeidsongeschiktheid	17.842	15.585
Totaal	6.763.319	6.251.010

Het aantal deelnemers per categorie is als volgt:

Aantal deelnemers	31-12-2023	31-12-2022
Pensioenopbouwers	34.685	33.994
Houders premievrije opbouw	32.272	39.194
Pensioenontvangers	36.463	36.411
- Ouderdomspensioen	24.085	24.051
- Partnerpensioen	11.138	11.073
- Wezenpensioen	462	464
- Arbeidsongeschiktheidspensioen	778	823
Totaal	103.420	109.599

De mutatie in de voorziening pensioenverplichting is als volgt:

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Stand per 1 januari	6.251.010	7.856.085
Pensioenopbouw		
actieven	131.052	193.900
risicopremie overlijden	3.293	5.482
Toeslagen	199.978	721.643
Rentetoevoeging (effectief onttrekking)	202.049	(39.088)
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	(194.829)	(171.475)
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	(5.845)	(4.287)
Marktwaarde verandering	206.035	(2.505.118)
Wijziging van actuariële grondslagen	(20.792)	181.487
Wijziging actuariële bestandsresultaten	(4.203)	(7.892)
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	(3.436)	8.897
Overige mutaties	(993)	11.376
Totaal	6.763.319	6.251.010

Pensioenopbouw

Pensioenopbouw is het totaal van opgebouwde nominale rechten op pensioen. Hieronder worden eveneens de risicopremies verantwoord voor het in het vooruitzicht gestelde partnerpensioen, alsmede de risicopremies ANW en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

Toeslagen

Het bestuur heeft in de bestuursvergadering van 4 december 2023 besloten om per week 1 van 2024 een toeslag te verlenen van 3,13%. Deze toeslag is opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen eind 2023.

Rentetoevoeging

De rentetoevoeging betreft de verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen op basis van de eenjaarsrente in de door DNB gepubliceerde marktwaarde verandering aan het begin van het verslagjaar. Voor boekjaar 2023 bedraagt deze rente positief 3,264% (2022: negatief 0,486%).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De afname van de voorziening die onder dit hoofdstuk is opgenomen, betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de pensioenen van de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De afname van de voorziening, betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Marktwaarde verandering

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen herberekend door toepassing van de actuele marktwaarde verandering. De gehanteerde geüniformeerde rente (RTS) is 2,30% (2022: 2,54%). Het fonds hanteert de rentecurve die DNB publiceert ten behoeve van haar toezicht op pensioenfondsen.

De Commissie Parameters heeft op 29 november 2022 geadviseerd over de te hanteren maximale parameters (zoals beleggingsrendementen), de Ultimate

Forward Rate (UFR) methode en de scenario-set. DNB neemt dit advies over. Op 1 januari 2023 is de nieuwe UFR-methode op basis van het advies van de commissie parameters ingegaan. Door deze aanpassing van de UFR-methodiek per 1 januari 2023 is de voorziening met € 25,6 miljoen gestegen. Dit effect is onderdeel van het totale effect op de voorziening van € 206,0 miljoen.

Wijziging duration en discontovoet

Wijziging duration en discontovoet		
	31-12-2023	31-12-2022
Modified duration (in jaren)	18,1	18,4
Gemiddelde gewogen discontovoet	2,3%	2,5%

Wijziging actuariële grondslagen pensioenregeling

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Dit vindt plaats naar aanleiding van het uitgevoerde Grondslagenonderzoek 2024. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

De excassokosten opslag is gewijzigd omdat uit het grondslagenonderzoek blijkt dat een lagere reservering toereikend is voor de toekomstige kosten. Het effect hiervan op de voorziening is € 30,9 miljoen negatief. De wijzigingen in de overige grondslagen hebben een gezamenlijk effect op de voorziening van circa € 10,1 miljoen positief. Dit betreft de economische grondslagen, arbeidsongeschiktheid en revalidatie.

Wijziging grondslagen		
(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Prognosetafel AG2022	-	71.760
Toekomstige uitvoeringskosten	(30.870)	39.166
Samenlevingsfrequenties	-	(23.679)
Wezenpensioenfactor	-	(944)
Ervaringssterfte	-	78.619
Arbeidsongeschiktheid en revalidatie	2.516	(3.168)
Economie Toekomst verwachtingen	7.562	19.721
AOW Leeftijd (AP)	-	12
Totaal	(20.792)	181.487

Wijziging actuariële bestandsresultaten

Onder actuariële bestandsresultaten worden die mutaties in de voorziening pensioenverplichtingen verantwoord, die naar hun aard kunnen worden gerubriceerd onder één van de volgende risicocategorieën.

Actuariële bestandsresultaten		
(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Arbeidsongeschiktheid	936	2.939
Mutatie IBNR	1.128	(358)
Ingang pensioen (incl. flexibilisering)	639	224
Langlevenrisico	(7.553)	(9.445)
Kortlevenrisico	647	(1.252)
Totaal	(4.203)	(7.892)

De actuariële bestandsresultaten worden bepaald als een resultaat van prognose (vrijval) en realisatie. Het resultaat op arbeidsongeschiktheid bestaat enerzijds uit een vrijval van een jaarpremie uit de IBNR voor ziektegevallen. Daar tegenover staat een werkelijke schadelast als gevolg van nieuwe arbeidsongeschikten, die recht hebben op premievrijstelling. IBNR betreft de reservering voor toekomstige arbeidsongeschiktheid voor bestaande ziektegevallen.

Ingang pensioen betreft het ingaan van pensioen op de pensioenleeftijd, inclusief de keuzes die de deelnemer daarbij kan maken. In principe zijn deze keuzes actuariael neutraal.

Langlevensrisico laat een daling van de voorziening zien omdat er meer overlijdens waren dan voorzien, met als gevolg een positief resultaat. Kortlevensrisico laat een stijging van de voorziening zien omdat er meer partnerpensioenen zijn ingegaan dan waren voorzien, met als gevolg een negatief resultaat.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De waarde van de pensioenverplichtingen verandert door de actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten. De uitgaande en inkomende waardeoverdrachten bevatten alleen individuele waardeoverdrachten.

Overige mutaties

Onder de overige mutaties worden de actuariële baten en lasten verantwoord die niet onder één van de andere categorieën kunnen worden gerubriceerd.

Dit betreft de overige mutaties in de voorziening en de financiële overige baten en lasten.

Overige mutaties		
(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Modeleffect pensionering	-	393
Realisatie loongroei AP	(1.632)	4.610
Realisatie loongroei PVAO	(963)	9.194
Wijziging opbouwpercentage PP op PVAO	-	(2.508)
Overige mutaties	1.602	(313)
Totaal	(993)	11.376

9. Overige schulden en overlopende passiva

De overige schulden en overlopende passiva zijn als volgt samengesteld:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Verplichtingen uit hoofde van beleggingen	911.138	1.323.930
Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.439	3.108
Nog te betalen uitkeringen	10.367	7.881
Ontvangen middelen uit hoofde van inkoopregeling	-	245
Spaarfonds gemoedsbezwaarden	541	509
Overige schulden en overlopende passiva	6.658	378
Totaal	932.143	1.336.051

Overige schulden en overlopende passiva hebben overwegend een looptijd korter dan één jaar. De 'overige schulden en overlopende passiva' in 2023 hebben met name betrekking op nog te betalen vermogensbeheerkosten.

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen		
(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Derivaten	878.870	1.161.402
Schulden uit hoofde van collateral management	26.229	138.028
Af te wikkelen beleggingstransacties	6.039	19.540
Overige schulden en overlopende passiva	-	4.960
Totaal	911.138	1.323.930

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen hebben overwegend een looptijd korter dan één jaar.

Derivaten

Zie voor toelichting paragraaf 3.5.

Schulden uit hoofde van collateral management

De schulden uit hoofde van collateral management zijn ontvangen liquiditeiten (als zekerheid) in verband met de positieve reële waarde van derivatenposities.

Af te wikkelen beleggingstransacties

De post af te wikkelen beleggingstransacties bestaat uit transacties met de vermogensbeheerpartijen.

Nog te betalen uitkeringen

Onder de positie nog te betalen uitkeringen is rekening gehouden met een reservering vakantietoeslag, die evenredig is toegerekend over de betreffende periode.

Ontvangen middelen uit hoofde van inkoopregeling

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Waarde ultimo vorig boekjaar	245	335
Premie inkoopregeling	-	43
Onttrekking administratiekosten	-	(3)
	245	375
Beleggingsresultaat	-	-
Afwikkeling/voorschot op bestemming restsaldo	(245)	(130)
Stand eind van het jaar	-	245

Tot eind 2022 konden de werkgevers nog premiecorrecties aanleveren. In 2022 is een tweede voorschot ter beschikking gesteld aan de opdrachtgevers. Begin 2023 is het resterende saldo overgemaakt aan de opdrachtgevers.

10. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Pensioenbeheer

Per 13 november 2013 is met PGGM N.V. een uitbestedingsovereenkomst aangegaan voor de uitvoering van pensioenbeheeractiviteiten, beleidsadvisering pensioenbeheer en bestuursondersteuning. Vanaf 2020 is de overeenkomst verlengd voor een duur van drie jaar met een opzegtermijn van 12 maanden voor beide partijen.

Er is eind 2021 gekozen om het contract met één jaar te verlengen, van 1 januari 2023 tot 1 januari 2024. Door ontwikkelingen die samenhangen met de beëindiging van de vermogensbeheer dienstverlening, is de dienstverlening voor bestuursondersteuning, cliënt facing risk, compliance en assurance services in 2022 afgeschaald. Hiervoor zijn andere partijen geselecteerd na een uitgebreid selectieproces.

In november 2022 zijn BPF Schilders en PGGM na een intensief uitbestedingstraject overeengekomen om de uitvoering van pensioenbeheeractiviteiten en beleidsadvisering pensioenbeheer te verlengen voor de periode 1 januari 2024 tot 1 januari 2030.

De jaarlijkse vergoeding die samenhangt met deze dienstverlening is € 10,3 miljoen (inclusief BTW).

M&P verzorgt de bestuursondersteuning. De jaarlijkse vergoeding die samenhangt met deze dienstverlening is € 1,2 miljoen (inclusief BTW).

Vermogensbeheer

De dienstverlening met betrekking tot advies beleggingsbeleid en fiduciair advies wordt verzorgd door VLK. De overeenkomst kent een vaste contractperiode en is direct opzegbaar. De jaarlijkse vergoeding is derhalve niet als langlopende contractuele verplichting opgenomen.

De taken van custodian, beleggingsadministratie, performance en compliance worden vanaf 1 januari 2023 verzorgd door BNY Mellon.

De overeenkomst kent een vaste contractperiode en is direct opzegbaar. De jaarlijkse vergoeding is derhalve niet als langlopende contractuele verplichting opgenomen.

Juridische procedures

Er zijn geen lopende juridische procedures.

Kredietfaciliteit

Per jaareinde 2023 werd er nog via de voormalige vermogensbeheerder een bankrekening aangehouden met een daarbij horende kredietfaciliteit van € 500 miljoen. Op 31 december 2023 was het banksaldo nagenoeg nihil en werd van de kredietfaciliteit geen gebruik gemaakt. Per 1 maart 2024 is deze bankrekening opgeheven.

Investeringsverplichtingen

Vooruitlopend op verwachte inkomende kasstromen bestaan er per balansdatum de volgende investerings- en stortingsverplichtingen:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Vastgoed en infrastructuur	117.406	168.341
Private equity	8.064	10.379
Hypotheken	29.500	39.500
Totaal	154.970	218.220

11. Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Partijen worden als verbonden beschouwd als er sprake is van een relatie waarbij een partij zeggenschap of invloed van betekenis kan uitoefenen over een andere partij. Als verbonden partijen kunnen worden beschouwd het fonds, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met bestuurders

Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan (voormalige) bestuurders. Ook heeft het pensioenfonds geen vorderingen op (voormalige) bestuurders. De toelichting van de bezoldiging van het bestuur is opgenomen onder paragraaf 17. Er wordt niet belegd in premiebijdragende aangesloten ondernemingen.

Overige transacties met verbonden partijen

Er zijn geen overige transacties met verbonden partijen, behoudens premiefacturatie aan aangesloten ondernemingen met betrekking tot de uitvoering van de pensioenregeling.

12. Risicobeheer

BPF Schilders wordt in het beheer van de pensioenregelingen geconfronteerd met een groot aantal risico's van zowel financiële als niet-financiële aard. De voor BPF Schilders belangrijkste risico's zijn beschreven in de paragraaf Risicomanagement van het verslag van het bestuur. Onderstaand wordt meer inzicht gegeven in specifieke risico's die voortvloeien uit de beleggingsactiviteiten en de wijze waarop deze beheerst worden.

Dekkingsgraadrisico

De dekkingsgraad is de verhouding tussen de marktwaaarde van de beleggingen en de marktwaaarde van de pensioenverplichtingen. Voor de nominale dekkingsgraad worden de verplichtingen gewaardeerd tegen de nominale marktwaaarde verandering met ultimate forward rate.

Het dekkingsgraadrisico is de mogelijke impact op de dekkingsgraad als gevolg van onzekerheid in toekomstige beleggingsrendementen, de ontwikkeling van de rente en demografische grondslagen. Voor de toetsing aan het Financieel Toetsingskader, zoals dat geldt per 1 januari 2015, wordt de beleidsdekkingsgraad gebruikt. Deze is het (voortschrijdend) gemiddelde van de dekkingsgraden op de laatste 12 maandeinden.

Het minimaal vereist eigen vermogen is de ondergrens voor de vermogenspositie van het fonds. Als het eigen vermogen daaronder komt, bevindt het fonds zich in een situatie van dekkingstekort. In het nFTK geldt dat een fonds niet meer dan

5 jaareinden op rij een tekort mag hebben. De minimaal vereiste dekkingsgraad is eind 2023 gelijk aan 104,1%. De beleidsdekkingsgraad is eind 2023 hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Om te beoordelen of BPF Schilders over voldoende vermogen beschikt om op korte termijn beleggingsrisico's op te vangen, hanteert BPF Schilders het standaardmodel van DNB voor de bepaling van het vereist eigen vermogen. Dit vereist eigen vermogen, gebaseerd op de strategische beleggingsmix voor 2024, bedraagt ultimo 2023 afgerond € 1,3 miljard (ultimo 2022: € 1,4 miljard), wat overeenkomt met afgerond 19,7% van de nominale verplichtingen (ultimo 2022: 22,5%).

VERMOGENSPOSITIE CONFORM DE FTK-METHODE		
(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Voorziening pensioenverplichtingen (FTK waardering)	6.763.319	6.251.010
Buffers:		
S1: Rentetrisico	178.686	240.499
S2: Risico zakelijke waarden	1.050.878	1.073.376
S3: Valutarisico	279.365	327.765
S5: Kredietrisico	250.350	259.287
S6: Verzekeringstechnisch risico	209.557	195.930
S10: Actief beheer	19.504	141.686
Diversificatie-effect	(657.782)	(832.194)
Totaal S (vereiste buffers) = vereist eigen vermogen	1.330.558	1.406.349
Vereist vermogen	8.093.877	7.657.359
Aanwezig vermogen	8.452.951	7.666.153
Surplus	359.074	8.794

Hierna worden de verschillende buffers die moeten worden aangehouden nader toegelicht.

Risico's

De risico's (S1 tot en met S4 en S10) betreffen marktrisico. Marktrisico is de mogelijke impact op de waarde van de beleggingen en de verplichtingen als gevolg van onzekerheid in marktprijzen, zoals aandelenkoersen en de hoogte van de marktwaarde verandering. De risicofactor S6 betreft verzekeringstechnisch risico (wijzigingen in grondslagen). Voor de risicofactoren S7 tot en met S9 worden in de berekening van het vereist eigen vermogen geen risico's onderkend en derhalve geen solvabiliteitsbuffer aangehouden.

Rente- en inflatierisico (S1)

Rente- en inflatierisico is de mogelijke impact op de waarde van de beleggingen en de verplichtingen als gevolg van onzekerheid in het niveau van de rente en de inflatie. In lijn met het strategisch beleggingsbeleid 2023 wordt sinds begin december 75% van het nominale renterisico afgedekt door middel van een rentehedge. Het inflatierisico wordt niet afgedekt.

Bij bepaling van de voorziening wordt gebruik gemaakt van de door DNB gepubliceerde marktwaarde verandering (RTS). De marktwaarde verandering wordt door DNB vastgesteld met een zogenoemde Ultimate Forward Rate (UFR). In de rentehedge wordt bij de verdeling over looptijden rekening gehouden met

marktliquideit en systeemrisico's. Hierbij is het uitgangspunt dat de totale rentegevoeligheid ongewijzigd blijft.

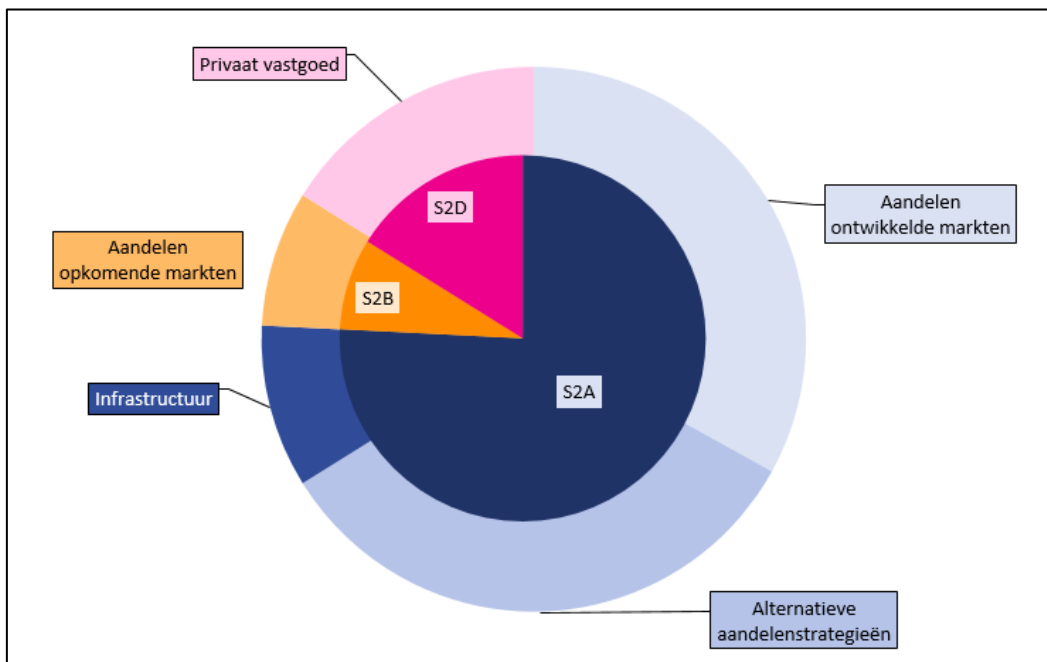
Het renterisico van de beleggingen is bepaald volgens de beschrijving van DNB in het Open Boek Toezicht. De impact van renterisico op de marktwaarde van de beleggingen is bepaald door het toepassen van een absolute schok (in basispunten) op de onderliggende marktwaarde verandering. De absolute schokken zijn gebaseerd op de voorgeschreven rentefactoren en de gepubliceerde marktwaarde verandering. De rentefactoren zijn terug te vinden in bijlage 3 van de regeling pensioenwet en wet verplichte beroepspensioenregeling. De rentegevoelige beleggingen zijn staatsobligaties, nominale renteswaps en bedrijfsobligaties. De voorgeschreven rentefactoren worden ook gebruikt om het renterisico van de verplichtingen te bepalen. Het netto renterisico volgt door het salderen van het renterisico op de verplichtingen en het renterisico op de beleggingen.

Zakelijke waarden risico(S2)

Zakelijke waarden risico is het aandelen- en vastgoedrisico. Zakelijke waarden risico is de mogelijke impact op de waarde van de beleggingen als gevolg van onzekerheid in de marktprijzen van posities in aandelen en vastgoed. Het is, in lijn met de beleggingsstrategie, nadrukkelijk niet de bedoeling dit risico te minimaliseren. Toch wordt dit risico wel beheerst, met als belangrijkste beheersmaatregel een weloverwogen spreiding van de onderliggende beleggingen. Omdat de beleggingsportefeuille voor een groot deel (circa 46,3%) uit zakelijke waarden bestaat, is de dekkingsgraad gevoelig voor veranderingen in aandelenkoersen. Dit uit zich in een relatief hoge S2 ten opzichte van de andere risicofactoren. Voor het risico op daling van de zakelijke waarden in de beleggingsportefeuille moet € 1,0 miljard aan solvabiliteit worden aangehouden. In onderstaande tabel is dit bedrag nader gespecificeerd naar beleggingscategorieën.

(bedragen * € 1.000)			
	Solva- bilititeit	Op te vangen risico	Strategische allocatie
Ontwikkelde markten en vastgoed (S2A)	749.831	30%	35,4%
Opkomende markten (S2B)	123.429	40%	3,7%
Niet-beursgenoteerde aandelen (S2C)	160.458	40%	0,5%
Direct vastgoed (exclusief correlatie; S2D)	92.572	15%	6,8%
S ² (excl. correlatie)	1.126.290		
S² (incl. correlatie)	1.050.878		46,3%

De navolgende figuur laat zien hoe S2 is opgebouwd vanuit de beleggingscategorieën die aan deze risicofactor worden toegekend. Het grootste deel van S2 komt voort uit aandelen en vastgoedrisico binnen ontwikkelde markten. Beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde markten (klassiek en alternatief) maken een groot deel uit van de strategische beleggingsmix van BPF Schilders.

Valutarisico (S3)

Valutarisico is de mogelijke impact op de waarde van de beleggingen als gevolg van onzekerheid in de valutakoersen. Ultimo 2023 wordt 70% van het USD-valutarisico afgedekt, voor JPY en GBP wordt 100% afgedekt door middel van termijncontracten. Omdat het valutarisico conform beleid niet volledig is afgedekt, is de dekkingsgraad gevoelig voor veranderingen in valutakoersen.

De feitelijke valuta-exposures na afdekking zijn voor de verschillende valuta's berekend. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen ontwikkelde markten en opkomende markten. Bij het berekenen van het valutarisico is het standaardmodel gevolgd. In het standaardmodel wordt een correlatie van 0,50 verondersteld tussen valuta's in ontwikkelde markten en een correlatie van 0,75 tussen valuta's in opkomende markten. Op de netto-exposures naar ontwikkelde landen wordt na verwerking van de correlatie een schok van 20%-punt toegepast en op de netto-exposures naar opkomende landen een schok van 35%-punt. Vervolgens wordt een correlatie verondersteld van 0,25 tussen het valutarisico voor ontwikkelde en opkomende landen. Het resultaat is de solvabiliteitsopslag voor valutarisico in het standaardmodel onder het nieuwe FTK.

Navolgende tabel toont de exposures naar de verschillende valuta's ultimo 2023:

(bedragen * € 1.000)			
	Beleggingen in vreemde valuta	Valuta- derivaten	Netto- positie
US dollar	2.422.599	(1.791.527)	631.072
Canadese dollar	60.801		60.801
Australische dollar	49.539		49.539
Engelse pond	119.325	(179.432)	(60.107)
Zwitserse frank	60.584		60.584
Japanse yen	185.816	(226.370)	(40.554)
Zweedse kroon	29.016		29.016
Hong Kong Dollar	74.467		74.467
EURO	4.614.131	2.197.329	6.811.460
Overige valuta	764.465		764.465
Totaal	8.380.743	-	8.380.743

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is de mogelijke impact op de waarde van de beleggingen wanneer tegenpartijen niet aan de contractuele verplichtingen kunnen voldoen. Daarbij worden tegenpartijen gedefinieerd als partijen die direct geld lenen aan andere partijen in financiële markten. Over de beursgenoteerde derivaten wordt geen kredietrisico gelopen. De beheersing van kredietrisico naar tegenpartijen is geïntegreerd in het beleggingsproces door gebruik te maken van geaccordeerde tegenpartijen, dagelijks collateral management en een limietenstructuur. Het meten van kredietrisico gebeurt dagelijks integraal over de gehele portefeuille waarin alle facetten van krediet- en tegenpartijrisico's worden meegenomen. De dekkingsgraad is beperkt gevoelig voor schokken in de kredietwaardigheid van tegenpartijen.

Bij het bepalen van het kredietrisico op de beleggingen waarvoor dit van toepassing is, worden de door DNB voorgeschreven schokken op de credit spread gehanteerd. De schok op de credit spread is afhankelijk van de rating van de onderliggende beleggingen:

- Instrumenten met een AAA of equivalente rating: +60 basispunten
- Instrumenten met een AA of equivalente rating: +80 basispunten
- Instrumenten met een A of equivalente rating: +130 basispunten
- Instrumenten met een BBB of equivalente rating: +180 basispunten
- Instrumenten met een lagere rating of instrumenten zonder rating: +530 basispunten
- Het kredietrisico van Europese staatsobligaties met een AAA-rating stelt BPF Schilders gelijk aan 0 conform het standaardmodel. In het vereist eigen vermogen per eind van het vierde kwartaal van 2022 zijn dit Nederlandse en Duitse staatsobligaties.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Verzekeringstechnisch risico is de mogelijke impact op de waarde van de pensioenverplichtingen als gevolg van onzekerheid in de actuariële grondslagen. Langlevenrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevenrisico is het risico voor BPF Schilders dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld wordt verondersteld.

Bij de bepaling van de voorziening wordt al rekening gehouden met de minder sterke stijging van de levensverwachting zoals deze door het Actuariel Genootschap (AG-prognosetafel 2023) wordt voorspeld. Ook wordt er rekening mee gehouden de levensverwachting van deelnemers van BPF Schilders afwijkt van de Nederlandse bevolking (ervaringssterfte).

Er is een hoge mate van onzekerheid rond de levensverwachting. Dat komt doordat 100 jaar vooruit wordt gekeken.

De pensioenwet schrijft geen parameters voor in het standaardmodel voor de bepaling van het verzekeringstechnisch risico. BPF Schilders maakt gebruik van de handreiking die DNB heeft opgesteld voor de berekening van S6, waarbij onderscheid gemaakt wordt in procesrisico, negatieve stochastische afwijking (NSA) en trendsterfteonzekerheid (TSO). De handreiking maakt onderscheid tussen model A en model B. Voor BPF Schilders is model B gebruikt.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeit kent verschillende dimensies. BPF Schilders heeft behoefte aan voldoende liquide middelen (kas) om bijvoorbeeld de ingegane pensioenen te kunnen betalen. Daarnaast moet BPF Schilders ook voor de uitvoering van de rente- en valutahedges binnen het beleggingsbeleid over voldoende liquide middelen beschikken. BPF Schilders monitort de verhouding tussen de liquiditeitsbehoefte en de beschikbare liquiditeit in een sterk negatief stressscenario. BPF Schilders heeft voldoende mogelijkheden om zijn liquiditeitspositie te vergroten. Hierdoor is BPF Schilders in staat om op korte termijn aan zijn verplichtingen te voldoen, ook in tijden van stress en wordt hier bij het bepalen van het vereist eigen vermogen geen buffer voor dit risico aangehouden.

Concentratierisico (S8)

Concentratierisico is het risico dat ontstaat als een adequate spreiding van activa of passiva ontbreekt. BPF Schilders heeft een beleggingsstrategie met een weloverwogen spreiding van de beleggingen over categorieën, regio's, sectoren en bedrijven. Ook het deelnemersbestand is divers, met een zeer groot aantal deelnemers en een spreiding over de verschillende leeftijdscohorten. Het risico is daarmee beperkt. Daarom wordt bij het bepalen van het vereist eigen vermogen geen buffer voor dit risico aangehouden.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen. BPF Schilders heeft in de afgelopen jaren stappen gezet richting een meer volwassen risicomanagement. Onder meer door de verstrekking van Standaard 3402-verklaringen met betrekking tot de beheersing van interne processen bij pensioenbeheer en vermogensbeheer wordt het financieel operationeel risico gemanaged. Daarom wordt bij het bepalen van het vereist eigen vermogen geen buffer voor dit risico aangehouden.

Actief beheer (S10)

Actief beheer betreft het maximale verlies dat door actief beheer zal optreden met een waarschijnlijkheid van 2,5%. Conform de richtlijnen van DNB wordt actief risico meegenomen voor beleggingen in aandelen en vastgoed die een tracking error hebben groter dan 1%. Voor BPF Schilders zijn dit aandelen opkomende markten en alternatieve aandelenstrategieën.

13. Financiering en financiële positie

Financiële positie

De actuele dekkingsgraad is gedurende 2023 gestegen van 122,6% naar 125,0%.

De beleidsdekkingsgraad van 127,1% (2022: 129,1%) ligt boven de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,1% (2022: 104,1%) en ook boven de vereiste dekkingsgraad van 119,7% (2022: 122,5%). BPF Schilders heeft sinds 2022 geen reservetekort meer, derhalve is de verplichting om een herstelplan in te dienen bij DNB beëindigd.

Verloop dekkingsgraad

De dekkingsgraad is de verhouding tussen het vermogen en de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. Bij de nominale dekkingsgraad wordt uitgegaan van de nominale pensioenverplichtingen. Daarin zijn de toegekende indexeringen uit het verleden opgenomen. Hierin zitten niet de eventuele toekomstige indexeringen.

De volgende tabel geeft de impact van de verschillende factoren op de ontwikkeling van de dekkingsgraad weer:

ONTWIKKELING AANWEZIGE DEKKINGSGRAAD		
(in %)	2023	2022
Dekkingsgraad begin van het jaar	122,6%	120,9%
Impact beleggingsopbrengst	13,5%	(22,9%)
Toevoeging rente	(3,8%)	0,6%
Marktwaaarde verandering	(3,9%)	56,6%
Toeslagen	(3,8%)	(10,1%)
Impact premies en pensioenopbouw	(0,2%)	(1,3%)
Impact uitkeringen	0,8%	0,5%
Aanpassing actuariële grondslagen	0,4%	(2,7%)
Wijziging regeling	0,0%	0,0%
Overig	(0,6%)	(19,0%)
Dekkingsgraad ultimo boekjaar	125,0%	122,6%

De factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van de dekkingsgraad worden hieronder toegelicht.

Impact beleggingsopbrengst

Het totale effect van de beleggingsopbrengsten op de dekkingsgraad van het fonds is 13,5%-punt (2022: -22,9%-punt). De totale beleggingsopbrengsten bedroegen in 2023 per saldo € 842 miljoen positief ofwel 11,1%. De marktrente is in 2023 gedaald. Als gevolg hiervan is de waarde van de renteoverlay in waarde gestegen. De contributie aan het rendement van de overlay-portefeuille bedroeg 3,1% (2022: -9,3%).

Impact onttrekking rente

De toevoeging van rente (op basis van de eenjaarsrente gepubliceerd door de DNB) aan de primo voorziening zorgt voor een daling van de dekkingsgraad met 3,8%-punt. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de eenjaarsrente positief is (3,264%).

Impact marktwaaarde verandering

Door de daling van de marktwaaarde verandering waartegen de voorziening contant wordt gemaakt daalt de dekkingsgraad met 3,9%-punt.

Toeslagen

Als gevolg van de wijzigingen in het toetsingskader (FTK) kent BPF Schilders sinds 2015 toeslagen toe op basis van toekomstbestendige indexatie. Op basis van het reguliere indexatiebeleid kon over 2023 per 1 januari 2024 een toeslag worden toegekend van 3,13%. Door het verlenen van toeslagen daalt de dekkingsgraad afgerond met 3,8%-punt.

Impact premies

Door premiebijdrage en pensioenopbouw daalt de dekkingsgraad met 0,2%-punt. Deze post is het saldo van het effect op de dekkingsgraad van enerzijds de actuariële benodigde kosten voor pensioenopbouw en anderzijds de feitelijk ontvangen premiebijdrage. De premiedekningsgraad is lager dan de dekkingsgraad begin 2023. De premiebijdrage heeft daardoor een negatief effect op de dekkingsgraad.

Impact uitkeringen

Door het verrichten van pensioenuitkeringen verandert de dekkingsgraad met 0,8%-punt. Deze post is het resultaat van enerzijds de werkelijke verrichte pensioenuitkeringen en anderzijds de vrijval uit de voorziening voor pensioenuitkeringen gedurende 2023. Omdat de dekkingsgraad gedurende 2023 ruim boven de 100% is geweest, is er een vrijval van de buffer ten gunste van het fonds.

Impact aanpassing actuariële grondslagen

In 2023 vond een beperkt grondslagenonderzoek plaats, waarin de belangrijkste grondslagen werden gemonitord. In totaal zorgde de aanpassing van de actuariële grondslagen in 2023 voor een stijging van de dekkingsgraad met 0,4%. Deze stijging volgt voornamelijk uit de aanpassing van de excassokosten opslag.

Impact overige mutaties

De post overig zorgt voor een daling van de dekkingsgraad met 0,6%-punt. Het betreft hier vooral kruiseffecten die ontstaan als gevolg van een combinatie van verschillende effecten, doordat ieder effect afzonderlijk ten opzichte van de beginstand 2023 is bepaald. Het effect is groter naarmate er grote effecten in het verloop zitten. De overige mutaties bestaan uit aanpassing berekeningsgrondslagen, overige mutaties en de financiële overige baten en lasten.

Premie en toetsing aan de Pensioenwet

In 2023 bedroeg de pensioenpremie 30,1% (2022: 30,1%) van het salaris boven de franchise voor deelnemers schilders en 30,1% (2022: 30,1%) voor de deelnemers overig.

Uitgangspunt voor de vaststelling van de premie is de zuiver kostendeekkende premie welke bestaat uit de volgende drie onderdelen:

1. de actuarieel benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenverplichtingen;
2. een opslag voor uitvoeringskosten;
3. een solvabiliteitsopslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen.

Pensioenfondsen mogen echter voor de vaststelling van de premie ook gebruik maken van de zogeheten gedempte kostendeekkende premie op basis van hetzij het verwachte portefeuillerendement gecorrigeerd voor inflatie, hetzij een voortschrijdend gemiddelde van de marktwaaarde verandering met een maximum periode van 10 jaar. BPF Schilders heeft gekozen voor de gedempte kostendeekkende premie op basis van het verwachte portefeuillerendement omdat

deze het beste past bij de risicobereidheid, ambitie en het daarop geënte beleggingsbeleid. Conform de wettelijke vereisten wordt daarbij een afslag gehanteerd voor de verwachte prijsinflatie en is de curve voor zowel de rente als de prijsinflatie voor een periode van 5 jaar vastgezet. In 2023 is deze opnieuw vastgesteld voor vijf jaar op een nieuwe peildatum. (in verband met gewijzigde maximale parameters).

Premievaststelling en -toetsing:

De kostendekkende premie wordt vooraf getoetst bij het vaststellen van het feitelijke premiepercentage en de actualisatie van de grondslagen voor het komende jaar. Op basis van de ex-ante toetsing in de grondslagennota voor 2023 is de kostendekkende premie voor 2023 vastgesteld op 30,1%. Het feitelijke premiepercentage voor 2023 van 30,1% is daarmee kostendekkend.

EX-ANTE PREMIETOETSING		
(bedragen * € 1.000)	Kosten-dekkende premie	Gedempte premie
Actuarieel benodigde koopsom	138.963	88.628
Uitvoeringskosten	11.037	11.037
Solvabiliteit	31.690	20.211
Toevoeging indexatie	-	38.708
Totale kostendekkende premie	181.690	158.584
Feitelijke pensioenpremie	158.584	158.584

Realisatie kostendekkende premie verslagjaar:

De in 2023 gerealiseerde resultaten op basis van de vooraf getoetste kostendekkende premie zijn opgenomen in onderstaande tabel.

In onderstaande tabel zijn de verschillende premies uitgesplitst. Links wordt de kostendekkende premie weergegeven, rechts de gedempte premie. Wanneer de feitelijke premie wordt vergeleken met de gedempte premie is een positief verschil te beschouwen als een opslag voor herstel van de financiële positie. De kostendekkende premie gebaseerd op de door DNB eind 2022 gepubliceerde rentetermijn-structuur met solvabiliteitsbuffer en opslag voor uitvoeringskosten bedraagt € 182 miljoen. Deze ligt hiermee boven de feitelijke verwachte premie. De verwachte premiedekkingsgraad is 106%.

EX-POST PREMIEREALISATIE		
(bedragen * € 1.000)	Kosten-dekkende premie	Gedempte premie
Actuarieel benodigde koopsom	134.344	91.413
Uitvoeringskosten	7.632	7.632
Solvabiliteit	30.225	20.568
Toevoeging indexatie	-	33.549
Totale kostendekkende premie	172.201	153.162
Feitelijke pensioenpremie	157.450	157.450

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Premies	156.769	145.897
ANW premies	681	691
Feitelijke premies	157.450	146.588

De kostendekkende premie bestaat uit de actuariële koopsom voor de opbouw van de pensioenrechten van actieve deelnemers. Daarnaast vormen de koopsommen voor risicodekkingen eveneens onderdeel van de kostendekkende premie. De opslag voor de instandhouding van het vereist eigen vermogen (solvabiliteit) is gebaseerd op de hoogte van het vereist eigen vermogen zoals dit per 31 december 2022 is vastgesteld. De verwachte uitvoeringskosten worden eveneens toegevoegd aan de kostendekkende premie.

De verwachte feitelijke premie is onafgerond hoger dan de gedempte premie. Daarmee voldoet de premie aan de ex-ante toetsing bij het vaststellen van de premie.

Waardeoverdrachten

Een pensioenuitvoerder is wettelijk verplicht om op verzoek van een werknemer mee te werken aan waardeoverdracht, als de werknemer gaat deelnemen in een pensioenregeling die door een andere pensioenuitvoerder wordt uitgevoerd. Deze overdracht betreft de waarde van de tot dan toe bij de overdragende pensioenuitvoerder opgebouwde pensioenaanspraken. De ontvangende pensioenuitvoerder is verplicht om de overgedragen waarde aan te wenden voor de toekenning van pensioenaanspraken die ten minste gelijkwaardig zijn aan de oorspronkelijk opgebouwde aanspraken.

De Pensioenwet schrijft voor dat deze verplichting wordt opgeschort als bij een van de pensioenuitvoerders, of beiden, sprake is van een beleidsdekkingsgraad onder de 100%. De beleidsdekkingsgraad van BPF Schilders bevindt zich sinds april 2021 boven de 100%.

In paragraaf 18 zijn de bedragen van in- en uitgaande waardeoverdrachten weergegeven.

Toelichting op de staat van baten en lasten

14. Premie bijdragen

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Pensioenpremies uit arbeid:		
Ouderdoms- en nabestaandenpensioen	156.773	145.891
Inkoopregeling	-	3
	156.773	145.894
Overige pensioenpremies:		
Werkloosheidswet (WW)	(4)	3
ANW-premies	681	691
	677	694
Totaal	157.450	146.588

In 2023 is het aantal actieve deelnemers toegenomen van 33.994 naar 34.685. Door de toegenomen bedrijvigheid in de bedrijfstak zijn de premiepremies uit arbeid toegenomen. De premie voor al het cao-personeel en voor ondernemers bedraagt 30,1% (2022: 30,1%).

Onder pensioenpremies uit arbeid is inbegrepen de bijeengebrachte premies door ondernemers van € 28,9 miljoen (2022: € 29,3 miljoen). Dit bedraagt 18,5% (2022: 20,5%) van de totale premiebijdragen.

15. Beleggingsopbrengsten

(bedragen * € 1.000)	Kosten vermogensbeheer			Totaal 2023	Totaal 2022
	Direct	Indirect			
Vastgoed en infrastructuur	17.377	(61.294)	(2.846)	(46.763)	(46.028)
Aandelen en private equity	25.676	428.464	(2.192)	451.948	(407.471)
Vastrentende waarden	106.187	249.254	(2.946)	352.495	(528.896)
Derivaten	(47.192)	136.647	(906)	88.549	(822.370)
Overige beleggingen	-	-	-	-	-
Totaal per beleggingscategorie	102.048	753.071	(8.890)	846.229	
Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en overige			(3.338)	(3.338)	
Bewaarloon			(1.159)	(1.159)	
Totaal overige vermogensbeheerkosten	-	-	(4.497)	(4.497)	
Totaal	102.048	753.071	(13.387)	841.732	(1.804.765)

Bij de rentederivaten is er uitsluitend gehandeld in swaps genoteerd in euro's.

Kosten vermogensbeheer

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Beheervergoedingen	8.890	10.688
Bewaarloon	1.159	718
Overige kosten	3.338	2.825
Totaal	13.387	14.231

In de kosten van vermogensbeheer zoals hierboven gepresenteerd, zijn de kosten opgenomen die direct aan BPF Schilders in rekening worden gebracht. Deze kosten betreffen de beheervergoedingen, het bewaarloon en de overige kosten, en bedragen € 13,4 miljoen (2022: € 14,2 miljoen). Transactiekosten maken geen deel uit van de kosten van vermogensbeheer, maar zijn onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten. Deze transactiekosten zijn niet direct uit de administratie af te leiden.

De overige transactiekosten hebben vooral betrekking op vastrentende waarden en derivaten en zijn ook niet direct uit de administratie af te leiden. Deze transactiekosten worden op basis van schattingen bepaald. De reden hiervoor is dat voor vastrentende waarden en derivaten de transactiekosten onderdeel uitmaken van de transactieprijs en niet voor elke individuele transactie bepaald kunnen worden. Eventuele restituties worden in mindering gebracht op de betreffende kostenpost.

Naast directe vermogensbeheerkosten zijn er indirecte vermogensbeheerkosten. Een deel van het vermogen van BPF Schilders is belegd in beleggingsfondsen. De kosten die in deze fondsen worden gemaakt zijn indirecte kosten voor BPF Schilders. Deze kosten zijn onderdeel van de waardering van deze fondsen en maken als zodanig deel uit van de in het resultatenoverzicht opgenomen indirecte beleggingsopbrengsten.

16. Pensioenuitkeringen

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Ouderdomspensioen (incl. vroegpensioen)	142.646	125.287
Partnerpensioen	30.697	27.328
Wezenpensioen	441	437
Arbeidsongeschiktheidspensioenuitkeringen	3.976	3.864
Vakantiegeld	14.155	12.494
Afkoop van pensioenen	1.595	1.789
Overige uitkeringslasten (uitkering bij overlijden, correcties, mutatie niet opgevraagde pensioenen)	1.472	320
Totaal	194.982	171.519

De toename van de post 'ouderdomspensioen', 'partnerpensioen' en 'vakantiegeld' houdt verband met de toeslagverlening vanaf 1 januari 2023. Daarnaast is ook het effect van de grotere generaties (babyboom) en hogere pensioenen door uitstel zichtbaar.

Afkoop van pensioenen

De afkoop betreft pensioenen die lager zijn dan € 594,89 per jaar (2022: € 520,35) voor rechthebbenden.

17. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Bestuurskosten	407	393
Kosten uitbesteding	11.994	12.630
Overige kosten	1.076	502
Totaal	13.477	13.525

De kosten die worden gepresenteerd zijn na aftrek van de doorbelasting vanwege aan vermogensbeheer te relateren activiteiten.

Bestuurskosten

Aan de leden van het bestuur zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. BPF Schilders heeft in 2023 evenals over 2022 geen personeel in dienst. BPF Schilders heeft anders dan veel andere pensioenfondsen geen bestuursbureau waarmee BPF Schilders een aanzienlijke besparing op de bestuurskosten realiseert. De coördinerende en uitvoerende rol die een bestuursbureau bij andere pensioenfondsen vervult, neemt het dagelijks bestuur voor zijn rekening. Zie voor nadere toelichting de volgende tabel.

Uitbetaalde vergoedingen aan het bestuur		
(bedragen * € 1)	2023	2022
Bestuurskosten:		
- Leden dagelijks bestuur		
vacatievergoeding	272.028	218.542
reiskosten	670	3.171
	<u>272.698</u>	<u>221.713</u>
- Overige bestuursleden		
vacatievergoeding	281.760	283.774
reiskosten	3.609	6.502
	<u>285.369</u>	<u>290.276</u>
Totaal	558.067	511.989

De toename van de uitbetaalde vergoedingen over 2023 houdt onder andere verband met de drukke bestuurlijke agenda vanwege voorbereidingen op de NPR. Daarnaast zijn de vacatievergoedingen geïndexeerd. Over het boekjaar 2023 zijn ten laste van het pensioenfonds vacatiegelden toegekend aan bestuurders van in totaal € 554 duizend (2022: € 502 duizend).

Aan de raad van toezicht is over 2023 een bedrag van € 50 duizend (2022: € 43 duizend) aan bezoldiging toegekend.

Kosten uitbesteding

BPF Schilders heeft PGGM N.V. aangesteld als pensioenuitvoerder van het fonds. De uitvoering van het vermogensbeheer is uitbesteed aan Van Lanschot Kempen Investment Management en BNYM verzorgt de beleggingsadministratie en custodian-activiteiten. De kosten voor de uitvoering van de opgedragen taken bestaan uit een vaste vergoeding. Daarnaast zijn Bestuursondersteuning, fiscale dienstverlening, ALM- en Wtp -advisering, sleutelfunctie vervuller risicobeheer uitbesteed naar andere partijen. De uitvoeringskosten van BPF Schilders worden gemonitord met kwartaalrapportages over de opgestelde en geaccordeerde begroting.

De kosten met betrekking tot uitbesteding zijn met circa € 0,6 miljoen gedaald, dit hangt samen met nieuwe prijsafspraken.

Overige kosten

In de overige kosten zijn nog de volgende onderdelen opgenomen:

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Vergoeding voorlichting opdrachtgevers	2	34
Kosten sleutelfunctiehouders	50	47
Heffing reguliere toezichtskosten DNB	416	214
Overige kosten	608	207
Totaal	1.076	502

De 'Overige kosten' vertoonden over 2023 een hoger beeld aangezien er over 2023 over een geheel jaar sprake was van uitbesteding Bestuursondersteuning aan M&P (2022: vanaf augustus) en andere partijen voor overige dienstverlening. Daarnaast zijn er meer kosten gemaakt met betrekking tot de voorbereiding op de NPR.

In de diverse overige kosten zijn de honoraria opgenomen van de externe accountantsorganisatie en de externe actuaris van BPF Schilders. Het honorarium

van de externe accountantsorganisatie bedraagt € 142 duizend (2022: € 82 duizend). Dit betreft kosten voor de wettelijke controle van de jaarrekening, verslagstaten, basisgegevens ten behoeve van de certificerend actuaire, normportefeuille en de Z-score en € 0 duizend (2022: € 0 duizend) voor kosten voor niet-controlediensten. De externe accountant van het fonds heeft geen overige dienstverlening of niet-controlediensten uitgevoerd.

18. Saldo overdrachten van rechten

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Inkomende overdrachten	(10.007)	(15.831)
Uitgaande overdrachten	14.000	6.397
Totaal	3.993	(9.434)

Dit is het saldo van inkomende bedragen uit hoofde van overgenomen pensioenverplichtingen en uitgaande bedragen uit hoofde van overgedragen pensioenverplichtingen.

19. Overige baten en lasten

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Overige baten	99	(144)
Overige lasten	31	(44)
Totaal	68	(188)

De overige baten bestaan voornamelijk uit in rekening gebrachte rente aan premiedebiteuren bij te late betaling, ontvangen bankrente en de dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren.

De diverse lasten bestaan grotendeels uit vergoedingen aan premiedebiteuren.

20. Actuariële analyse van het saldo van het saldo van baten en lasten

(bedragen * € 1.000)	Toelichting	2023	2022
Resultaat op premiebijdragen	20.1	12.029	(63.114)
Resultaat op waardeoverdrachten	20.2	(557)	537
Resultaat op beleggingen en verplichtingen	20.3	233.670	17.798
Resultaat op pensioenuitvoeringskosten	20.4	3.444	1.082
Resultaat op pensioenuitkeringen	20.5	(153)	(44)
Wijziging actuariële grondslagen	20.6	20.792	(181.487)
Overige resultaten	20.7	5.264	(3.672)
Saldo baten en lasten		274.489	(228.900)

Het resultaat op de afzonderlijke onderdelen wordt hierna toegelicht.

20.1 Resultaat op premiebijdragen

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Premiebijdragen (exclusief kostenopslagen)	146.374	136.268
Pensioenopbouw	(122.131)	(186.108)
Risicopremies: Overlijden	(3.293)	(5.482)
Risicopremies: Arbeidsongeschiktheid	(8.921)	(7.792)
Totaal pensioenregeling	12.029	(63.114)

De actuariële benodigde koopsom voor de pensioenopbouw van actieven bedraagt € 122.131 (2022: € 186.108). De waarde van de nieuwe pensioenopbouw is gedaald. De belangrijkste reden hiervoor is de gestegen rente van ultimo 2021 naar ultimo 2022. De risicopremies overlijden zijn gedaald door de hogere rente waardoor risicokapitalen en de toekomstige inkoop goedkoper worden. De risicopremies voor arbeidsongeschiktheid zijn gestegen. De stijging van het deel van de premie voor PVAO van 1,6% naar 1,7% compenseert deels het effect van de gestegen rente.

20.2 Resultaat op waardeoverdrachten

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
<i>Resultaat uitgaande waardeoverdrachten</i>		
Vrijval voorziening uitgaande waardeoverdracht	14.638	6.290
Betaalde overdrachtswaarde (financieel)	(14.000)	(6.397)
	638	(107)
<i>Resultaat inkomende waardeoverdrachten</i>		
Toevoeging voorziening inkomende waardeoverdracht	(11.202)	(15.187)
Ontvangen overdrachtswaarde (financieel)	10.007	15.831
	(1.195)	644
Totaal	(557)	537

Het resultaat op inkomende en uitgaande waardeoverdrachten ontstaat door het verschil in de wettelijk voorgeschreven grondslagen (platte overlevingstafel en vaste rekenrente) die van toepassing zijn bij de berekening van de waardeoverdrachten en de grondslagen waarop de voorziening wordt vastgesteld (fondsgrondslagen).

20.3 Resultaat op beleggingen en verplichtingen

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Beleggingsresultaten	841.732	(1.804.765)
Rentetoevoeging technische voorzieningen	(202.049)	39.088
Marktwaaarde verandering technische voorzieningen	(206.035)	2.505.118
Indexering pensioenrechten	(199.978)	(721.643)
Totaal	233.670	17.798

Het rendement op de beleggingsportefeuille droeg in 2023 positief bij aan het resultaat en bedroeg positief € 0,8 miljard (2022: negatief € 1,8 miljard). De positieve beleggingsresultaten compenseren de stijging van de voorziening door rentetoevoeging, wijziging van de markrente en de toeslagverlening.

20.4 Resultaat op pensioenuitvoeringskosten

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Kostenopslag in feitelijke premie	11.076	10.320
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	5.845	4.287
Werkelijke pensioenuitvoeringskosten	(13.477)	(13.525)
Totaal	3.444	1.082

In de kosten is een opslag begrepen van 7% over de feitelijke premie ter grootte van € 11,1 miljoen. De werkelijke gemaakte uitvoeringskosten over het boekjaar 2023 bedroegen € 13,5 miljoen. In het resultaat wordt ook de vrijval van excassokosten uit de voorziening voor de uitkeringen over 2023 berekend ter grootte van € 5,8 miljoen. Per saldo bedroeg het resultaat op pensioenuitvoeringskosten € 3,4 miljoen en was de kostendeckering dus afdoende.

20.5 Resultaat op pensioenuitkeringen

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
<i>Resultaat op pensioenuitkeringen</i>		
Werkelijke pensioenuitkeringen	(193.387)	(169.730)
Onttrekking voorziening voor pensioenuitkeringen	193.392	169.895
Resultaat op pensioenuitkeringen	5	165
Vrijval voorziening door afkoop	1.437	1.580
Uitgekeerde afkoopbedragen	(1.595)	(1.789)
Resultaat op afkopen	(158)	(209)
Totaal	(153)	(44)

De werkelijke uitkeringen zijn in lijn met de vrijval uit de voorziening. Het resultaat op afkopen ontstaat doordat de factoren voor de bepaling van de afkoop afwijken van de factoren voor bepaling van de voorziening.

20.6 Wijziging actuariële grondslagen

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Wijziging sterfteprognosetafel AG2022	-	(71.760)
Toekomstige uitvoeringskosten	30.870	(39.166)
Samenlevingsfrequenties	-	23.679
Wezenpensioenfactor	-	944
Ervaringssterfte	-	(78.619)
Arbeidsongeschiktheid en revalidatie	(2.516)	3.156
Economische Toekomst Verwachting	(7.562)	(19.721)
Totaal	20.792	(181.487)

In 2023 vond een beperkt grondslagenonderzoek plaats. Voor 2023 is de sterfteprognosetafel van het Actuarieel Genootschap gehanteerd (AG2022). De opslag voor toekomstige kosten is verlaagd van 3% naar 2,5%.

20.7 Overige resultaten

(bedragen * € 1.000)	2023	2022
Actuariële resultaten op kanssystemen	4.203	7.892
Overige mutaties in de voorziening	993	(11.376)
Overige baten en lasten, per saldo	68	(188)
Totaal	5.264	(3.672)

De overige resultaten bestaan uit de actuariële resultaten op kanssystemen, de overige mutaties in de voorziening en de financiële overige baten en lasten.

21. Toelichting op het kasstroomoverzicht

De liquide middelen bestaan uit de liquide middelen uit de pensioenactiviteiten en de liquide middelen uit de beleggingsactiviteiten. Als sprake is van een negatief saldo, wordt dit gepresenteerd als schuld aan kredietinstellingen onder de overige schulden en overlopende passiva.

De mutatie van de liquide middelen kan als volgt worden aangesloten op de balans:

(bedragen * € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Totale geldmarktbeleggingen (incl. liquide middelen) (noot 3.4)	1.213.959	448.720
Liquide middelen pensioenactiviteiten (noot 6)	9.386	12.783
Stand per einde boekjaar	1.223.345	461.503
Stand per einde vorig boekjaar	461.503	207.986
Mutatie liquide middelen	761.842	253.517

22. Bestemming van saldo van baten en lasten

Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten en lasten over 2023 is opgenomen onder de staat van baten en lasten.

Het positieve saldo van baten en lasten van het boekjaar 2023 ad € 274 miljoen zal worden toegevoegd aan de algemene reserve.

23. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen relevante gebeurtenissen na balansdatum.

24. Ondertekening

Vastgesteld door het bestuur te Zeist op 28 juni 2024:

Goedgekeurd door de raad van toezicht te Zeist op 28 juni 2024:

Overige gegevens

Bestemming van baten en lasten

Voor de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN. Hierin is opgenomen dat het totale resultaat wordt toegevoegd c.q. wordt onttrokken aan de algemene reserve van het pensioenfonds.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf te Zeist is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 13,5 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 3,8 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;

- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudentpersonregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amstelveen, 28 juni 2024

Drs. K. Kusters-van Meurs AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2023 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf te Zeist gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2023;
- de staat van baten en lasten over 2023;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf (hierna ook wel: het pensioenfonds) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf voert de pensioenregeling uit voor alle werknemers en ondernemers in de sector Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf. Het vermogensbeheer en pensioenbeheer zijn grotendeels uitbesteed aan gespecialiseerde dienstverleners. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij hebben de materialiteit bepaald en de risico's geïdentificeerd en ingeschat dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 84 miljoen (2022: 76 miljoen).
Toegepaste benchmark	1,0% van het pensioenvermogen per 31 december 2023, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en het stichtingskapitaal en de algemene reserve.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Gelet op het reserveoverschot (2022: reserveoverschot) hebben wij de materialiteit gesteld op 1,0% van het pensioenvermogen (2022: 1,0%). De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 4,2 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een bedrijfstakpensioenfonds. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT-audit. Daarnaast hebben wij eigen specialisten ingeschakeld voor de controle van de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de

jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Onze controleaanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en diens omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van toezicht het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij verwijzen naar hoofdstuk 3 en 4 van het jaarverslag, waarin het bestuur zijn risicoanalyse heeft opgenomen na overweging van mogelijke frauderisico's en hoofdstuk Toezicht en verantwoording van het jaarverslag waar de raad van toezicht op deze risicoanalyse reflecteert.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij houden wij rekening met het risico dat het bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken, aangezien dit risico in alle organisaties aanwezig is. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in Toelichting 8 in de jaarrekening, waaronder de subjectieve elementen in de waardering van de technische voorzieningen. Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt "Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen".

Ook hebben wij werkzaamheden verricht om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) beoordeeld van bijzondere transacties.

Wij zijn uitgegaan van de veronderstelling dat er bij de opbrengstenverantwoording frauderisico's bestaan met name bij de indirecte beleggingsopbrengsten uit de indirecte beleggingen in private equity, vastgoed en infrastructuur. Wij beschrijven in de controleaanpak van het kernpunt Waardering en toelichting van beleggingen

zonder genoteerde marktprijzen onze controlewerkzaamheden om in te spelen op de veronderstelde frauderisico's bij de opbrengstenverantwoording.

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, sleutelfunctionarissen (waaronder medewerkers van de bestuursondersteuning en de uitvoeringsorganisaties) en de raad van toezicht.

Uit de door ons geïdentificeerde frauderisico's, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controleaanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het kennisnemen van de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA), het lezen van notulen, het kennisnemen van rapporten van de compliance officer en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennisgenomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controleaanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Zoals toegelicht in 2.1 Grondslagen voor de financiële verslaggeving van de jaarrekening, is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling. Bij het opmaken van de jaarrekening heeft het bestuur een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor de voorzienbare toekomst.

Wij hebben de specifieke beoordeling met het bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten en in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de vereisten rondom solvabiliteit en liquiditeit. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen relevante wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Ontwikkeling en toelichting van de (beleids)dekkingsgraad	
Risico	De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft. De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in de toelichting op de balans per 31 december onder 13. "Financiering en financiële positie" van de jaarrekening. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.
Onze controleaanpak	Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2023 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuariel rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven. Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maands-dekkingsgraden:

Ontwikkeling en toelichting van de (beleids)dekkingsgraad

	• Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Voor 2023 zijn geen key items geïdentificeerd aangezien de indexatie en de schattingswijzigingen zoals toegelicht in de jaarrekening zijn verwerkt per 31 december en geen impact hebben op een van de eerdere maandelijkse dekkingsgraden. • Daarnaast heeft de certificerend actuaire een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaire. • Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de (beleids)dekkingsgraad geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2023 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risico	De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De gerealiseerde en ongerealiseerde waardeontwikkeling van beleggingen dienen in de staat van baten en lasten te worden verwerkt als indirecte beleggingsopbrengsten. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen. De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit de posities in derivaten en (onderliggend) hypothecaire geldleningen. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, met name in private equity, vastgoed en infrastructuur kennen eveneens inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers, waar nodig gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in paragraaf "2.2 Grondslagen voor waardering activa en passiva" en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans per 31 december onder "3. Beleggingen". Uit deze
--------	--

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

	toelichting blijkt dat per 31 december 2023 per saldo € 495 miljoen negatief is belegd in derivaten, € 368 miljoen in hypothecaire geldleningen (via een hypotheekfonds), € 38 miljoen in private equity fondsen en € 835 miljoen in niet-(beurs)genoteerd vastgoed en infrastructuurfondsen. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten. Zoals beschreven in 'Onze controleaanpak met betrekking tot frauderisico's', hebben wij het veronderstelde frauderisico inzake de opbrengstenverantwoording gekoppeld aan de indirecte beleggingsopbrengsten uit indirecte beleggingen in met name private equity, vastgoed en infrastructuur.
Onze controleaanpak	Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen, uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2023. - Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen (inclusief hypotheekleningen) hebben wij de waardering gecontroleerd op basis van de gecontroleerde jaarrekeningen van de betreffende fondsen met daarin opgenomen de gecontroleerde waarde per aandeel of participatie per 31 december 2023. Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds. Voor zover wij geen zekerheid kunnen verkrijgen uit een jaarrekening per 31 december 2023, omdat deze niet tijdig beschikbaar is of omdat het boekjaar van de betreffende fondsen niet gelijk is aan het boekjaar van het pensioenfonds, hebben wij aanvullende werkzaamheden uitgevoerd. Deze werkzaamheden bestonden uit het onderzoeken van eerdere jaarrekeningen (back-testing) en het vaststellen van de aansluiting met de meeste recente (niet gecontroleerde) rapportages van de fondsmanagers, waar van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum. Als onderdeel van de genoemde werkzaamheden hebben wij de impact van nieuwe informatie tot de datum van onze controleverklaring gemonitord en vastgesteld dat significante ontwikkelingen op adequate wijze zijn verwerkt. - Voor een deelwaarneming van de rentederivaten hebben wij een onafhankelijke waardering uitgevoerd. De waardering van de valutaderivaten hebben wij gecontroleerd met behulp van de geldende valuta(termijn)koersen. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

31 december 2023, de indirecte beleggingsopbrengsten en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico	De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Wij hebben aan het subjectieve element ervaringssterfte van de bepaling van de technische voorziening een frauderisico gekoppeld en de waardering en de toelichting daarop als kernpunt van onze controle aangemerkt. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in paragraaf "2.2 Grondslagen voor waardering activa en passiva" en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans per 31 december onder "8. Voorziening pensioenverplichtingen". Uit deze toelichting blijkt dat (schattings)wijzigingen hebben plaatsgevonden door aanpassing van de actuariële grondslagen, waaronder de gewijzigde opslag voor excassokosten, alsmede gewijzigde inflatieverwachting en arbeidsongeschiktheid en revalidatiekansen. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor € 21 miljoen lager uitgekomen. Daarnaast heeft een (schattings)wijziging plaatsgevonden omtrent de UFR methodiek. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor € 25,6 miljoen hoger uitgekomen. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.
--------	--

Onze
controleaanpak

Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van een andere accountant. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel, hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de technische voorzieningen en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan. Door deze werkzaamheden, gecombineerd met de hierna beschreven werkzaamheden, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de technische voorzieningen verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij tevens gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaire van het pensioenfonds. De certificerend actuaire onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaire heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaire onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2023. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetabellen, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2023:

- Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaire.
- Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaire en met gebruikmaking van onze eigen actuariële specialist gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn.
- Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse.

Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie "Informatie ter ondersteuning van ons oordeel" hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 28 juni 2024

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. R.R.H. Gosen RA

Bijlagen

1. Personalia

Stand per 31 december 2023:

Bestuur

Voorzitters

- mevrouw E.J.P.M. van Loon, werknemersvoorzitter op voordracht van werknemersvereniging FNV
- de heer D.J. Vis, werkgeversvoorzitter op voordracht van werkgeversvereniging OnderhoudNL

Lid op voordracht van werkgeversvereniging OnderhoudNL:

- mevrouw E.M.C. Eelens

Lid op voordracht van werknemersverenigingen FNV en CNV Vakmensen:

- de heer R. van Oostrom

Lid namens de pensioengerechtigden op voordracht van de pensioengerechtigden in het VO:

- de heer J.H. Dijkmeester

Lid namens de zelfstandigen op voordracht van 4 organisaties die zzp'ers vertegenwoordigen:

- Mevrouw R. Garcia López

Expert bestuursleden:

- de heer M.H. Rosenberg (aandachtsgebied vermogensbeheer)
- de heer M. Elvan (aandachtsgebied risicomanagement)

Raad van Toezicht

- mevrouw S.B.P. Smit-Bos (voorzitter)
- de heer H.J.P. Strang
- mevrouw R.F. van der Feltz

Verantwoordingsorgaan

Namens werkgeversvereniging OnderhoudNL:

- mevrouw I. Schras (voorzitter)

Namens de werknemersverenigingen FNV en CNV Vakmensen:

- de heer P. Postma (secretaris)
- de heer R. de Ruijter
- de heer T. de Ruijter (vice-voorzitter)
- de heer J.A. Verheul

Namens de pensioengerechtigden:

- mevrouw J.S.C. Akkermans-Timmers
- mevrouw C.J. van den Ingh-van Wijk
- de heer R.W.D. van Dijk
- de heer N.P. de Jong
- de heer H.J.M. van Kuijk

Namens de zzp'ers:

- de heer P. Barents
- de heer F. Mok

Commissie Vermogensbeheer

- de heer A.C.F. Vorst
- de heer T. Aaten

Geschillencommissie

- de heer B.J. Bodewes (voorzitter)
- de heer A. van der Laan
- de heer A. Lagerwey

Externe compliance officer

Maatschap TriVu – de heer H. Pullen

Waarmerkend actuaris

Mercer Nederland B.V.

Waarmerkend accountant

Ernst & Young Accountants LLP

Sleutelfunctiehouder Actuarieel

Mercer Nederland B.V. in de persoon van mevrouw K. Kusters-van Meurs
AAG

Sleutelfunctiehouder Interne Audit

Mevrouw O. Bisschop

2. Nevenfuncties

Stand per 31 december 2023:

Bestuur

De heer J.D. Dijckmeester:

- Bestuurslid (voorzitter) Stichting Pensioenfonds PGB
- Bestuurslid Stichting AOV Uitgeverijbedrijf
- Bestuurslid Bedrijfstakbureau Uitgeverijbedrijf
- Lidmaatschap van de stichtingsraad van Netspar (namens PGB)
- Belangenbehartiger NVJ
- Lid klankbordgroep Kring van Pensioenspecialisten
- Adviseur European Pension Fund Investment Forum

Mevrouw E.M.C. Eelens:

- Uitvoerend bestuurslid Balansmanagement Pensioenfonds Particuliere Beveiliging
- Bestuurslid en lid beleggingscommissie Pensioenfonds PostNL
- Lid raad van toezicht Robeco Pensioenfonds
- Lid raad van advies van Financial Investigator Magazine
- Adviseur Beleggingscommissie Getronics UK Pension Fund
- Consultant/associate Muse Advisory

De heer M. Elvan:

- Extern Deskundige Beleggingscommissie Pensioenfonds Openbare bibliotheken
- Adviseur Balans- en Vermogensbeheer Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

Mevrouw R.M. García López

- Pensioenfondsbestuurder FNV

Mevrouw E.J.P.M. van Loon:

- Lid raad van toezicht Pensioenfonds DSM (PDN)

De heer R. van Oostrom:

- Pensioenfondsbestuurder CNV vakmensen
- Bestuurslid Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties (SPW)
- Bestuurslid (voorzitter) BPF Rijn- en Binnenvaart
- Lid geschillencommissie Openbaar vervoer
- Plaatsvervangend lid geschillencommissie Besloten busvervoer
- Bestuurslid Karate-DO Bond Nederland
- Jurist

De heer M.H. Rosenberg:

- Bestuurslid en voorzitter beleggingsadviescommissie BPF Landbouw (BPL)
- Bestuurslid Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties (SPW)
- Voorzitter van de beleggingsadviescommissie van pensioenfonds PepsiCo NL
- Docent SPO
- Zelfstandig adviseur

De heer D.J. Vis:

- Bestuurslid (voorzitter) Pensioenfonds Astellas in liquidatie
- Lid RvT pensioenfonds APG
- Voorzitter BO kring E (Ballast Nedam) APF STAP
- Onafhankelijk projectmanager voor het pensioenfonds en beroepsvereniging Openbare Apothekers inzake nieuw pensioencontract
- Lid RvC GoCredible

Raad van Toezicht

Mevrouw S.B.P. Smit-Bos:

- Uitvoerend bestuurder Pensioenfonds KLM Cabine
- Secretaris directeur a.i. College van Toezicht Advocatuur
- Partner GPSS B.V.
- Lid adviesraad CPE Programma EUR
- Lid cliëntenraad Tergooi
- Lid adviesraad Lifetri

De heer H.J.P. Strang:

- Lid bestuur en sleutelfunctiehouder Risk BPF Waterbouw
- Lid bestuur en sleutelfunctiehouder Risk Pensioenfonds Aon Nederland
- Lid visitatiecommissie Pensioenfonds Lloyd's register
- Lid visitatiecommissie Pensioenfonds Huntsman
- Bestuurslid Kring van Pensioenspecialisten
- Cursuscoördinator IVN Natuurgids, IVN Eemland
- Zelfstandig adviseur, docent en trainer

Mevrouw R.F. van der Feltz:

- Uitvoerend bestuurder SBZ Pensioen
- Lid raad van toezicht Pf Robeco
- Eigenaar B-Rein
- Penningmeester bestuurder Quiet Nederland
- Lid Advisory committee EPFIF Pensioen bestuurstafel

3. Annex IV SFDR

Model voor de periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf
Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 0NP1GL4B4GDQTLR1E15

Ecologische en/of sociale kenmerken

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☐ Ja ☒ ☐ Nee	
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling gedaan:	☐ Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken, en hoewel het geen duurzame beleggingen als doelstelling had, had het een minimaal aandeel duurzame beleggingen van
☐ Het product promootte E/S-kenmerken, maar deed geen duurzame beleggingen	☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie
☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie	☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan:	☐ met een sociale doelstelling
	☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar deed geen duurzame beleggingen

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan milieu- of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De EU-taxonomie is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852, waarbij een lijst van ecologisch duurzame economische activiteiten is vastgesteld. In de verordening is geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten vastgesteld. Duurzame beleggingen met een milieudoelstelling kunnen al dan niet in overeenstemming zijn met de taxonomie.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het financiële product promoot ecologische karakteristieken die verband houden met:

- het tegengaan van klimaatverandering en het aanpassen aan klimaatverandering in lijn met het Akkoord van Parijs;
- de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen;
- de transitie naar een circulaire economie.

Het financiële product promoot sociale kenmerken die verband houden met:

- fatsoenlijk werk;
- voldoende levensstandaarden en welzijn voor eindgebruikers;
- andere sociale onderwerpen zoals gendergelijkheid en bredere diversiteitskwesties.

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe wordt voldaan aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

De duurzaamheidsindicatoren die worden gebruikt om de realisatie van elk van de gepromote ecologische karakteristieken of sociale kenmerken door dit financiële product te meten, presteerden als volgt. Alle waarden zijn gebaseerd op de posities en beschikbare gegevens per 31 december van het betreffende jaar.

**BPF Schilders heeft vanaf 2023 het fiduciair management aan VLK IM uitbesteedt, terwijl dit voorheen PGGM was. Om een goede vergelijking tussen de 2023 en 2022 cijfers mogelijk te kunnen maken, is er voor gekozen om ook de 2022 cijfers op data van VLK IM te baseren. Dit betekent dat de 2022 data in dit rapport afwijkend is van de Annex IV die vorig jaar is gepubliceerd.*

Milieu-indicatoren	Parameter	2022	2023	% Dek. 2022	% Dek. 2023
Scope 1-broeikasgassen-emissies	ton CO2e	519.721,62	352.534,79	18%	35%
Scope 2-broeikasgassen-emissies	ton CO2e	117.871,67	94.171,52	18%	35%
Scope 3-broeikasgassen-emissies	ton CO2e	3.400.775,75	2.562.346,19	18%	35%
Totale broeikasgassen-emissies	ton CO2e	4.018.888,15	2.995.920,60	18%	35%
Koolstofvoetafdruk	ton CO2e per miljoen EUR van belegging	524,79	376,54	18%	35%
Broeikasgassen-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde ton CO2e per miljoen EUR omzet	1.129,81	793,25	18%	39%
Aandeel van de beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel van de beleggingen, %	2%	3%	19%	39%
Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie	Aandeel van de beleggingen, %	7%	12%	19%	38%
Sociale indicatoren	Parameter	2022	2023	% Dek. 2022	% Dek. 2023
Aantal ernstige mensenrechtenproblemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd, op basis van een gewogen gemiddelde	Gewogen gemiddelde, aantal	0,02	0,02	19%	39%
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	19%	39%
Ontbreken van procedures en compliancemechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	Aandeel van de beleggingen, %	10%	20%	19%	39%

Betrokkenheid indicatoren	Parameter	2022	2023	% Dek. 2022	% Dek. 2023
Entertainment voor volwassenen	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	1%	1%
Conventionele Olie & Gas	Aandeel van de beleggingen, %	0%	1%	19%	46%
Alcohol	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	2%	4%
Controversiële wapens	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	0%	100%
Conventionele wapens	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	0%	1%
Gokken	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	0%	1%
Stroomopwekking	Aandeel van de beleggingen, %	1%	1%	4%	6%
Thermische kolen	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	20%	46%
Tabak	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	0%	100%
Onconventionele Olie & Gas	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	19%	46%

- Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?
Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

- Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?
Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

OESO	UNGP
Ja	Ja

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

- ☒ Ja
☐ Nee

Belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding corruptie en omkoping.

Het financiële product heeft bij de beoordeling van de (voorgenomen) beleggingen rekening gehouden met de belangrijkste nadelige effecten op duurzaamheidsfactoren door middel van specifieke duurzaamheidsindicatoren. Deze indicatoren worden gebruikt om te beoordelen in hoeverre de beleggingen bijdragen aan de gepromote ecologische karakteristieken en sociale kenmerken, inclusief indicatoren van belangrijke nadelige effecten. Dit omvat verschillende fasen in het beleggingsproces, waaronder screening, monitoring en rapportage. We verwijzen naar de tabel met indicatoren voor nadelige effecten op duurzaamheidsfactoren die eerder in dit document is vermeld.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste emittenten	Sector	Land	% Activa
Netherlands	Staatsobligatie	Nederland	6,0%
Germany	Staatsobligatie	Duitsland	4,1%
KfW	Overige	Duitsland	1,2%
NVIDIA Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	1,0%
Tesla, Inc.	Duurzame consumenten-goederen	Verenigde Staten	0,8%
Apple Inc.	Informatie- technologie	Verenigde Staten	0,8%
Mexico	Staatsobligatie	Mexico	0,6%
Indonesia	Staatsobligatie	Indonesië	0,6%
Malaysia	Staatsobligatie	Maleisië	0,6%
Thailand	Staatsobligatie	Thailand	0,6%
Brazil	Staatsobligatie	Brazilië	0,6%
Alphabet Inc.	Communicatie- diensten	Verenigde Staten	0,5%
South Africa	Staatsobligatie	Zuid-Afrika	0,5%
Amazon.com, Inc.	Duurzame consumenten-goederen	Verenigde Staten	0,5%
Poland	Staatsobligatie	Polen	0,5%

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentie periode, te weten: 01 januari 2023 t/m 31 december 2023.

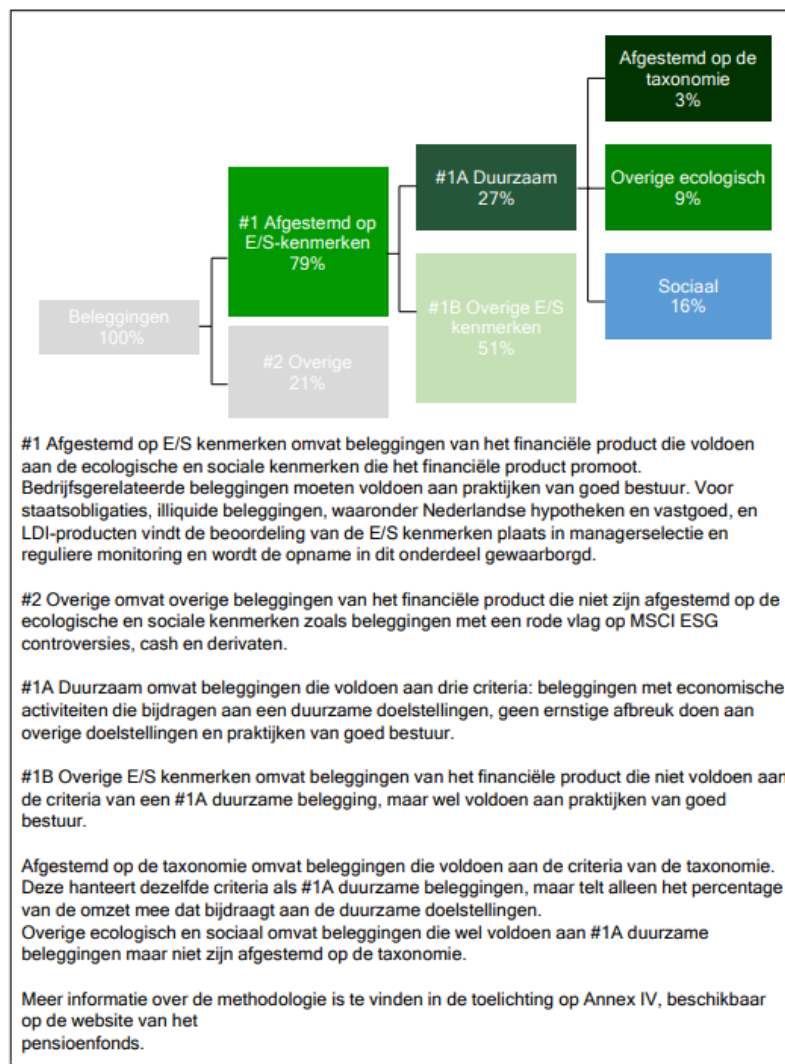
De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in bepaalde activa.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de omzet die aan geeft hoe "groen" de ondernemingen waarin is belegd zijn;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen zijn gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, die relevant zijn voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weerspiegelen.

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	Afgestemd op E/S-kenmerken	Duurzaam	Overige E/S kenmerken	Afgestemd op de taxonomie	Overige ecologisch	Sociaal	Overige
Alle	79%	27%	51%	3%	9%	16%	21%
Communicatie-diensten	3%	0%	3%	0%	0%	0%	0%
Duurzame consumenten-goederen	5%	1%	4%	1%	0%	0%	0%
Niet-duurzame consumenten-goederen	2%	1%	1%	0%	0%	1%	0%
Energie	1%	0%	1%	0%	0%	0%	0%
Financiële dienstverlening	10%	1%	10%	0%	1%	0%	0%
Gezondheidszorg	5%	3%	2%	0%	2%	2%	0%
Industrie	4%	0%	3%	0%	0%	0%	0%
Informatie-technologie	8%	2%	6%	1%	1%	0%	0%
Basisindustrie	1%	0%	1%	0%	0%	0%	0%
Vastgoed	3%	1%	2%	1%	0%	0%	0%
Overige	34%	17%	17%	0%	4%	13%	21%
Nutsvoorzieningen	1%	0%	1%	0%	0%	0%	0%

In welke mate waren de duurzame beleggingen met een milieudoelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Heeft dit financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen?

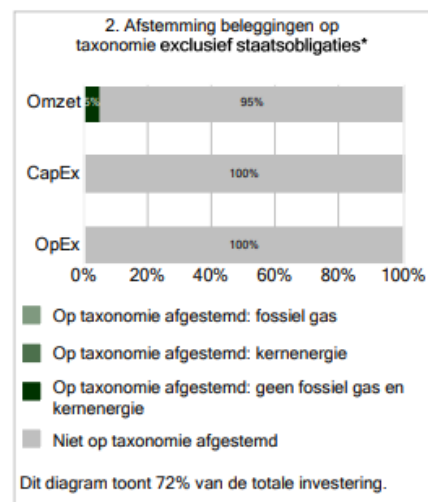
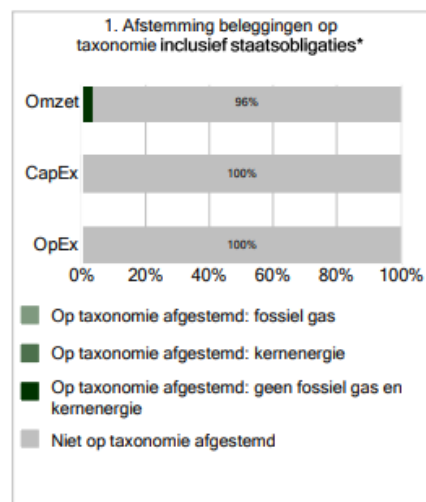
☐ Ja

☐ In fossiel gas

☐ Kernenergie

☒ Nee

De onderstaande grafieken tonen in groen het percentage beleggingen dat was afgestemd op de EU-taxonomie. Er is geen geschikte methode is om te bepalen of staatsobligaties zijn afgestemd op de taxonomie. Daarom toont de eerste grafiek de afstemming op de taxonomie voor alle beleggingen van het financiële product, met inbegrip van staatsobligaties, terwijl de tweede grafiek de afstemming op de taxonomie toont voor de beleggingen van het financiële product exclusief staatsobligaties.

*In deze grafieken omvatten 'staatsobligaties' alle blootstellingen aan overheden

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een milieudoelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?
0%

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?
Niet beschikbaar

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?
9%

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?
16%

Welke beleggingen zijn opgenomen onder "#2 Overige"? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?
Het type beleggingen dat onder "#2 Overig" valt, omvat investeringen die niet in lijn zijn met de E/S-kenmerken, evenals kasgeld, kaswaarden en derivaten. Het financiële product heeft geen gebruik gemaakt van derivaten om de gepromote ecologische karakteristieken of sociale kenmerken te bereiken. Indien relevant worden minimale ecologische beschermings- of sociale waarborgen in acht genomen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken?

De maatregelen om te voldoen aan de ecologische en sociale kenmerken komen voort uit het MVB-beleid. De toepassing in de afgelopen referentieperiode lichten wij kort toe:

- ESG integratie: het pensioenfonds heeft via de fiduciair vermogensbeheerder beoordeeld hoe duurzaamheidsfactoren in het beleggingsproces van zijn externe vermogensbeheerders zijn geïntegreerd.
- Screening: onderzoek naar de belangrijkste duurzaamheidsindicatoren in de portefeuille. Daarvoor baseerde het pensioenfonds zich op 'UN Global Compact' principes en andere controversiële activiteiten. Daarnaast zijn alle beursgenoteerde deelnemingen gescreend op de vereisten van goed bestuur.
- Uitsluiting: het pensioenfonds sloot bedrijven en landen uit die betrokken zijn bij ongewenste activiteiten zoals beschreven in het uitsluitingsbeleid. Dit waren onder andere bedrijven met een hoge CO₂-uitstoot uit of met betrokkenheid bij de productie of verkoop van controversiële wapens. In het overzicht van duurzaamheidsindicatoren is de betrokkenheid in bepaalde CO₂-intensieve sectoren weergegeven.
- Dialoog: het pensioenfonds voerde via de fiduciair vermogensbeheerder de dialoog met een aantal bedrijven over specifieke zaken zoals klimaatverandering of de schending van arbeids- en mensenrechten. Voor sommige dialogen werd via een collectieve initiatief met andere financiële instanties samengewerkt, bijvoorbeeld Climate Action 100+ en Nature Action 100+. Via uitoefening van het stemrecht was het pensioenfonds betrokken als aandeelhouder en heeft het pensioenfonds invloed uitgeoefend.
- Best-in-class: met deze aanpak belegt het pensioenfonds alleen in bedrijven die goed presteren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het pensioenfonds heeft de best-in-class benadering voortgezet in 2023.
- Positieve selectie: het pensioenfonds draagt bij aan positieve oplossingen. In de beleggingsportefeuille zijn bedrijven geselecteerd die een positieve bijdrage leveren aan meerdere duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's). In 2023 heeft het pensioenfonds dit beleid voortgezet.
- Impact beleggen: een deel van de beleggingsportefeuille richtte zich in 2023 op initiatieven die concreet bijdragen aan oplossingen voor ecologische en/of sociale vraagstukken.

4. Naleving Code Pensioenfondsen

Norm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur rapporteert in de hoofdstukken 'BPF Schilders in 2023, Hoe zag de pensioenregeling er in 2023 uit?' en 'Hoe presteerden wij in 2023 en wat kostte dat?' over het beleid dat het in 2023 voerde, de gerealiseerde uitkomsten van dat beleid en de beleidskeuzes die het bestuur maakte. Het bestuursverslag dat onderdeel uitmaakt van het jaarverslag wordt op de website gepubliceerd.
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	Het bestuur rapporteert in het hoofdstuk 'Hoe bestuurdde wij in 2023?' over de samenstelling van fondsorganen en de geschiktheid van de leden.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Gedeeltelijk	Het bestuur, het VO en de RvT hebben geen leden meer jonger dan 40 jaar. Met twee vrouwelijke bestuurders, twee vrouwelijke leden van de RvT, waaronder de voorzitter en drie vrouwelijke leden van het VO voldoet BPF Schilders wel aan de diversiteitsnorm. Drie van de huidige acht bestuursleden waren op het moment van benoeming jonger dan veertig jaar. BPF Schilders vindt diversiteit in het bestuur en de andere fondsorganen, in termen van kennis en competenties enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds, belangrijk. Een divers bestuur is een beter bestuur en bij de samenstelling van de fondsorganen wordt het diversiteitsbeleid van het fonds toegepast. Zo wordt in de profielen voor de vacatures van het bestuur ingegaan op de gewenste diversiteit.
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	Bij de invulling van het intern toezicht past de raad de Code Pensioenfondsen en de Toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector toe (VITP-code). De raad van toezicht heeft een normenkader vastgesteld dat dient als referentiekader voor de werkzaamheden van de raad in de uitoefening van zijn wettelijke toezichttaak. In zijn kwartaalrapportages, die dienen als basis voor het jaarlijkse verslag van de raad, rapporteert de raad, op basis van het normenkader, over zijn werkzaamheden en over de naleving van de Code Pensioenfondsen.

Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In het hoofdstuk BPF Schilders in 2023' beschrijft het bestuur de uitwerking van de strategie van het fonds aan de hand van een aantal hoofdthema's. De missie, visie en strategie staan ook in de ABTN en op de website.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	BPF Schilders stelt een MVB-jaarverslag over 2023 op dat op de website is te vinden. In het jaarverslag staat een link naar dit MVB-jaarverslag op de website.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	In het hoofdstuk 'Hoe bestuurden wij in 2023?' rapporteert het bestuur op hoofdlijnen over de naleving van de gedragscode en over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	De klachtenprocedure is in 2023 geactualiseerd op basis van de richtlijnen van de Pensioenfederatie en de AFM en is te vinden in het pensioenreglement en op de website. In het hoofdstuk 'Hoe bestuurden wij in 2023?' wordt gerapporteerd over de behandeling van klachten en geschillen.

5. Begrippenlijst

ABTN

Actuariële- en bedrijfstechnische nota. In deze nota die door de wet verplicht gesteld is, worden naast de actuariële aspecten van de reglementaire pensioenen, ook de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de opzet van de administratieve organisatie en interne controle beschreven.

AFM

Autoriteit Financiële markten. De AFM houdt toezicht op het gedrag van en de informatieverstrekking door alle partijen op de financiële markten in Nederland, waaronder pensioenfondsen. Bovendien houdt de AFM toezicht op de naleving van de zorgplicht. Het doel hiervan is om deelnemers, als dat van toepassing is, te adviseren over verantwoorde individuele beleggingen. Naast AFM houdt ook De Nederlandsche Bank (DNB) toezicht op pensioenfondsen.

Beleidsdekkingsgraad

Dekkingsgraad op basis waarvan gestuurd wordt in het nieuwe FTK. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de (actuele) dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden.

Derivaten

Van effecten afgeleide beleggingsproducten zoals futures, swaps, total return swaps.

Actuele dekkingsgraad

Verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen de waarde van de opgebouwde aanspraken in een percentage.

ALM

Asset Liability Management. Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggings- portefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

Benchmark

Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Custodian

De custodian is de financiële partij die de effecten bewaart.

Ervaringssterfte

Correctiefactoren voor ervaringssterfte worden toegepast om de overlijdenskans van een verzekerde bij het fonds te verlagen. Doordat de overlijdenskans wordt verlaagd, wordt verondersteld dat een verzekerde langer leeft. Het fonds doet dit omdat de sterftekans is afgeleid van de gehele bevolking. Het fonds past dus een correctie toe op de overlijdenskansen om rekening te houden met deze langere levensduur van de werkende bevolking. Door rekening te houden met deze langere levensduur wordt de pensioenvoorziening hoger.

Euribor

Afkorting voor Euro Interbank Offered Rate. Euribor is de rente die banken elkaar in rekening brengen voor leningen.

FTK

Financieel Toetsingskader. Regelgeving voor toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen door De Nederlandsche Bank.

Gedempte premie

Kostendekkende premie berekend op basis van het verwacht rendement.

Hedge

Het afdekken van (rente- en inflatie-) risico's in pensioenverplichtingen.

Standaard 3402

De Standaard 3402 is de internationale assurance standaard en is bestemd voor de organisatie, de gebruiker, die werkzaamheden heeft uitbesteed aan een service-organisatie en de accountant van de gebruiker. Een Standaard 3402 rapport geeft de gebruiker inzicht en zekerheid in de beheersing die de serviceorganisatie heeft ingericht in de processen en systemen die van belang zijn voor de juistheid en volledigheid van de financiële verantwoording van de gebruiker. Het rapport wordt opgesteld door de serviceorganisatie en beoordeeld door een door de serviceorganisatie aangestelde auditor.

Nominale marktrente

De marktrente die volgt uit de prijsvorming van obligaties. De hoogte van deze rente fluctueert in de tijd en hangt af van de looptijd van de kasstromen.

Franchise

Deel van het salaris dat niet wordt meegeteld bij het berekenen van de pensioengrondslag.

Gremia

Officiële groep mensen met een bepaalde taak.

Gepensioneerde

Persoon van wie het ouderdomspensioen is ingegaan.

Indexering (indexatie)

Het jaarlijkse verhogen van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten, op grond van de in het pensioenreglement omschreven pensioenregeling.

Kostendekkende premie

De premie die precies voldoende is om de nominale uitkeringen te kunnen nakomen die ontstaan uit pensioenrechten die in een bepaalde periode worden opgebouwd, inclusief een opslag voor opbouw van het vereist eigen vermogen.

Liability Driven Investments (LDI)

Dit is een beleggingsoplossing om pensioenfondsen d.m.v. een op maat samengestelde portefeuille van veilige obligaties, derivaten en geldmarktfondsen te beschermen tegen rente- en inflatierisico.

Nominale dekkingsgraad

Verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen en de waarde van de opgebouwde aanspraken, uitgedrukt in een percentage, waarbij de opgebouwde aanspraken contant zijn gemaakt met de nominale marktrente.

Ongedempte premie

Kostendekkende premie berekend op basis van de actuele marktwaarde verandering.

Outperformance

Er is sprake van outperformance als het gerealiseerde rendement van een portefeuille hoger is dan het rendement van de benchmark. Bij een negatief rendement is sprake van outperformance als het rendement van de benchmark nog negatiever is.

Pensioengerechtigde

Persoon van wie een pensioen is ingegaan.

Pensioenrichtleeftijd

De leeftijd waarop de pensioenopbouw is gebaseerd.

Private equity

De benaming voor beleggingen in niet-beursgenoteerde bedrijven.

PRIS-uurloon

Het voor de deelnemer werknemer volgens de cao geldende uurloon, inclusief een eventuele fuwa-toeslag zoals gedefinieerd in de cao.

Reële marktrente

De marktrente die volgt uit de prijsvorming van inflatie gerelateerde obligaties. De hoogte van deze rente fluctueert in de tijd en hangt af van de looptijd van de kasstromen. De reële rente is gelijk aan de nominale rente, met een afslag voor verwachte inflatie en een inflatierisicopremie.

Renteswap

Een renteswap of Interest Rate Swap (IRS) is een afspraak tussen twee partijen om gedurende een bepaalde periode (één tot tien jaar) rentebetalingen over een bepaalde hoofdsom uit te wisselen.

SLA

Service Level Agreement. Een Service Level Agreement is een type overeenkomst waarin afspraken staan tussen aanbieder en afnemer van een dienst of product.

Overlay

De overlays vormen een toevoeging op de bestaande beleggingen. De overlays bevatten derivaten die zijn bedoeld om het renterisico ('renteoverlay') en het wisselkoersrisico ('valutaoverlay') voor het pensioenfonds te verminderen.

Pensioengrondslag

Het pensioengevend salaris minus de zogenoemde franchise; over die franchise wordt geen pensioenpremie betaald.

Pensioenvermogen

Pensioenvermogen is gedefinieerd als alle beleggingen van het pensioenfonds, inclusief aandelen, obligaties, vastgoed, derivaten en liquide middelen, onder aftrek van schulden aan derden.

Reële dekkingsgraad

Verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen en de waarde van de opgebouwde aanspraken, uitgedrukt in een percentage. Daarbij zijn de opgebouwde aanspraken contant zijn gemaakt met de reële marktrente.

Reële waarde

Het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld, tussen terzake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen, die onafhankelijk zijn.

Marktwaaarde verandering

Grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

Ultimate Forward Rate

Een door DNB voorgeschreven nieuwe rekenmethode om de marktwaaarde van de verplichtingen te bepalen, ingevoerd per 30 september 2012.

Vastrentende waarden

Schuldpapieren (obligaties) die een regelmatige en vaste rentebetaling opleveren.

Yield

Gemiddelde rente.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot een zeker moment opgebouwd pensioenrecht.

Z-score

Jaarlijkse score die de afwijking weergeeft van het werkelijk behaalde rendement ten opzichte van het rendement van een vooraf door het bestuur vastgestelde wettelijke normportefeuille.